

Bibl. Hång. Sankowich. Nr. ord. 3.

(48) 1667 Dyd 8. November

gram, Ett förman-
-orvaslas.

örbaner, vohallo orvisig

Az kender, magt migdel,

eröfverörni, ärra erös dectet.

Sötkemi. ejj kunkan ältal.

örörni, osstam ejj fazdk,
-ban, rijkman fjörvett.

ket öröröfdu mig habarni.

s az fjöröymig. jör, dectes-

kender mig fjörörörörni,

ebdu rim stot, s ejj klets-

gallierhövet. fjörörni.

s fjörörörörni, rim s ejj-

örörörörni, örörörni. migdel,

örörörni: s öval az örörni

örörni, fjörörörni, vjör.

kemi

META ELECTORUM,
V A L A S Z T O T -
T A K T A R G Y J A .

Melyre minden buzgó lelkű és idveffé-
gét kíváno embernek tellyes életének
folyásában szükségesképpen kell
czélozni.

M E L L Y E T

Írt, és egynehány Prædikációkban foglalván
szem eleibe terjesztett.

BATAI B. GYÖRGY, Z. P.

LUC. 10. v. 42.

Egy a' szükséges dolog : A' Mária a' jobbrészt vá-
laszotta, mely el nem vétetik ő tőle.

Phil. 3. v. 14.

A' czél felé futok, az Istennek a' Christus Jესus-
ban valo mennyei hivatalának jutalmának el-
vételére.

Vettem a' *Apak* *ana Mobilis* *es.*
Sul *lebenbe* *1. Marx* 1726.
M. O. K E - S Z E B E N B E N, *13. éj Janor*

Nyomtatta SZENCI KERTESZ ABRAHAM.

M. DC. LXVI.

RMK. I. 1041.

1. péld.

(Teljes.)

PSAL. 27. v. 4.

Egy dolgot kértem az Urtól,
most-is azon kérem hogy
lakhassam az Urnak házá-
ban életemnek minden i-
dejében.

ISTENES KEGYESSEGGEL,
ES FEJEDELEM ASZSZONYI
lelki jószágokkal fénlő

BORNEMISZA ANNA
ASZSZONYNAK,

Erdély-Országának méltóságos FEJE-
DELEM ASZSZONYANAK, &c. &c.
nékem kegyelmes Aszszony-
nyomnak ;

*Istentől egészséget, békeséget, és hosszú életet kíván
a' Jesus Christus által.*

Egyelmes Aszszonyunk
a' bűnösöknek megtéré-
sekben gyönyörködő I-
sten ki-beszélhetelen jo-
téteményét közlörte az-
zal a' nemzetséggel, a' mellyet arra mél-
toztatott, hogy az ő igéjét értő nyel-
ven prædikáltattya, szent akarattya

D E D I C A L O

tudtára adgya; ezzel mint fő okkal indittya a' Sidokat az Isten dicsőítésére Dávid, Psal. 147. 19, 20. *Hogy az ő szent igéjét hirdetteti Jakobnak, az ő rendelését és ítéletit az Izraelnek, nem cselekedett ilyen módon semmi nemzetséggel, és az ő ítéletit egyéb nemzetségek nem tudgyák, Psal. 103. magát-is. Nagy jótétemény!*

1. Mert az Isten igéje a' keresztyén ember *hitinek és életének regulája*, a' honnan *Canonnak* mondatik, Gal. 6. 16. Phil. 3. 16. Joh. 20. 31. Erre küldi a' kétséges dolgokban az embereket Joh. 5. 39. *Visgáljátok az írásokat.* Esa. 8. 20. Luc. 16. 29. *A törvényt és a' propbetákat halgassák.*

2. Ha Isten igéjének végeit megdondollyuk, melyeket az Apostol előszámlál, 2 Tim. 3. 16, 17. *Az egész Írás Istentől íbletett, hasznos a' tanításra, 2. a' czáfolásra. 3. a' feddesre. 4. a' vizsgálталásra, Rom. 15. 4. Psal. 119. 92. 5. az*
intés-

L E V E L.

intésre, 1 Cor. 10. 11.

3. Ha az Isten igéjének szerzemé-
nyit, gyümölcsseit meg-vigálljuk; 1.
Az Istennek idvességes *eszméreti* ebből
vagyon, Psal. 19. 8. Act. 14. 15, 16. c. 17. 23.
2. A magunk *nyavalyáságának* tudá-
sa, Rom. 3. 19. 3. Az Isten *tiszteletinek*
kívánságának értése, Mich. 6. 8. Deut.
10. 12, 13. 4. Nyavalyáink ellen valo
orvossagnak ki-szolgáltatása, hogy az
Atya a' Christusért velünk meg-békél-
lett, 2 Cor. 5. 18. Rom. 5. 1, ebből mehe-
tünk végére.

4. Ha meg-tekéntyűk azoknak *nya-
valyás voltokat*, kiket Isten erre nem
méltoztatott, azok Isten nélkül vad-
nak, lelki setétségben ülnek, Eph. 2. 12.
és végtére el-vesznek. Hát nagy jo téte-
ménye Istennek az, ha valakikhez az ő
szolgait ki-küldte, *igéjét* prædikáltattya,
annál-is inkább ha valakiket a' Joelnak
prophetiája szerént arra méltoztat, c. 2.

D E D I C A L O

28, 29. hogy maga olvashattya, melyben Nagyságodnak-is az Ur Isten részte adott. Sőt a' mi pogányságból megtért nemzetünkhöz olyan jó akaratját mutatta a' Felséges Isten, hogy az ő szolgait hozzájok ki-küldötte, határokat ki-szélesítette, a' környűl lévő nemzetségeket meg-rémitette, míg ő felsége szavát halgatók, de hogy el-hagyók az Urat, ő-is el-hagya, a' földhöz vere, csufságra jutata, mint a' Sidokat, Psal. 80. 7. Ma-is ezért gerjedett az Ur haragja, hogy hirdetteti szent igéjét köztünk, azonban mi háládatlanok vagyunk; melynek félő olyan büntetése ne legyen, mint a' minéműt említ Amos 8. 10, 11. Hogy azért Kegyelmes Afzszonyom valakiket fel-indithatnék a' leg-szükségesebb dolgokrol való gondolkodásra, a' Nagyságod méltóságos neve alatt ez egynéhány Prædikátiokat nap fényre ki-bocsátom.

Mellye-

L E V E L.

Mellyeket Nagyságod olvasson, és az
egy keresztyén ember *eleibe tetettetett*
Tárgyrol, a' Mennyeiekről gondolkoz-
zék, mert el-mulik e' világ minden ő
szépségével eg'gyütt, 1 Cor. 7. 31. Ir-
tam Zilahon 1666. Jan. 7.

BATAIGYÓRGY,
J. Christushnak szolgája.

T A B L A T S K A.

Melyben a' Prædikációk rendi és a' leg-
nevezeteseb dolgok jelentetnek-
meg.

I. A' mennyei joknak keresésére valo serken-
gető őszton, Coloss. 3. 1, 2.

1. A' keresés igéjének bőfége.

2. Fundamentoma, a' Christussal
valo fel-támadásoknak erejétől
származik. 3. Modgyai. 4. A-
kadályi. 5. Indító okai.

Idea, Hebr. 13. 14.

II. Az Istennek keresése, Esa. 55. 6.

1. A' keresésnek és a' segítségül hi-
vának igéi meg-fejtegettetnek.

2. Két ellenvetéseknek el-hárítása.

3. Az Istennek három lako helyeiről.

4. A' mi szívünk és cselédünk mi-
képpen lehet lako hajléka.

5. Eszközeiről.

Idea, 1 Chron. 16. 11.

III. Az Isten keresésének modgyairol, Matt.
c. 6. v. 33.

1. Az Isten igasfága és országa mit-
jegyez.

2. Az Istentől parancsoltatott dol-
gokban

T A B L A T S K A.

gokban miképpen vétkezünk.

3. Modgyairól.

Idea. Jer. 29. 13.

IV. A' mennyeiek keresésének jutalma,

Matth. 6. 33.

1. A' választottaknak el-mulhatatlan dolgok.

2. Mediumok.

3. Indító okok.

4. Javaink szaporítására való eszközök.

Idea. Pál. 127. 1, 2.

V. Az Isten keresésének idejéről, Esa. 55. 6.

1. A' kegyelemnek és a' haragnak ideje.

2. A' meg-térésnek három ideje.

3. A' meg-találásnak hat jegyei.

Idea, 1 Chron. 28. 9.

VI. A' mennyei polgárságról, Phil. 3. 20.

1. A' Prophetai, Papi, és Királyi tisztekről.

2. Tíz Privilegiumokról, mellyekkel a' hitetlenektől meg-külömböztetnek.

3. Öt jegyekről.

4. Mediumokról. 5. Motivákról.

T A B L A T S K A.

- II. Idvefségeknek bizonyos voltáról,
Phil. 3. 20.
 1. Három Fundamentumról.
 2. Három Ellenveréseknek el-igazítása.
 3. Öt jegyei.
Idca, 2 Tim. 4. 8.
- III. A' Christus testének bizonyos helyben való lételéről, Phil. 3. 20.
 1. A' várás mit jegyez.
 2. Mit foglal-be magában.
- IV. A' Christus ítéletre való el-jövetelének várása, Phil. 3. 20.
 1. A' Jesusi és Christusi nevek magyaráztatnak.
 2. A' szíves várásnak jegyei.
- V. Az ítéletre el-jövő Christusnak két természetiről, Phil. 3. 20.
 1. Az Uri nevezetnek magyarázatja.
 2. Ellenveréseknek el-hárítása.
 3. A' Christusban lévő két természeteknek, a' Typusból, Nevezetből, Írásnak tanuiból, és okokból való meg-bizonyítása.
 4. Az Ellenverésekre való feleletek.
- VII. Bűnein kesergő léleknek kívánsága,
Psal. 41. 5.
 - I. Az

T A B L A T S K A.

I. Az Isten gratiája, benignitása, misericordiája megkülönböztetnek.

2. A' lelki beteg kétképpen vészengyógyulást: 1. in justificatione.
2. in sanctificatione.

3. A' lélek betegségének okai.

4. Jegyei.

5. Mediumok.

Ideák. Rom. 5. 1.

I Pet. 1. 3.

II. A' lélek betegségének okáról, és meg-
orvoslásáról.

I. Hamartia, Paraptoma, Asebia, és
Adikia szok világosítatnak, kü-
lönböztetnek.

2. Fő szerző oka a' gyógyításnak.

3. Objectumi.

4. Jegyei.

5. Motivák.

VIII. A' nagy bűnösöknek hivatalokrol,
Esa. 55. 1.

I. A' lelki szomjuságot szerző o-
kokrol.

2. Az Isten kegyelmével meg-elé-
gítettetteknek jegyei.

3. Aka-

T A B L A T S K A.

3. Akadályok.

4. Mediumok.

1. A' lelki lakodalomba menőknek tiszte-
tek, Esa. 55. I.

1. Szükségeknék meg-orvoslása.

2. Mediumok.

3. Indító okok.

A' MEN-

A' MENNYEIEKNEK kereséséről.

Text. Col. 3. v. 1, 2.

Annakokáért ha fel-támadtatok a' Christussal, oda fel-valokat keressetek, &c.

Z hamar el-mulo világi életében, minden idvelségét szerető keresztyén embernek két dologra kel kiváltképpen igyekezni: 1. Hogy a' míg él ő általa az Isten dicsőíttelsék, és az ő dicsősége killyeb-killyeb terjedgyen, 1 Cor. 10. 31. Prov. 16. 4. Dávid ezért kívánnya é'erét, Psal. 119. v. 175. erre-is kötelezi magát, c. 146. v. 1, 2. Pál-is, Phil. 2. v. 23, 24, 25. 2. Hogy az ő idvelséget meg-szerezhesse, Phil. 2. 12. Matth. 7. v. 13, 14. Luc. 13, 24. úgy kell ez két dologra igyekezni, hogy azokat egymástól el nem kell szakasztani, mint a' Salamon taníttya, Eccl. 12. 15. Mert e' két dologban helyhezterett derekassan a' mi fő boldogságunk, az Isten-is ez élet után e' két dologban közli velünk az ő jószágát; 1. az ő dicsőségének meg-jelentésében, Joh. 17. 24. 2. az idvelségnek meg-adásában, 1 Pet. 1. v. 3. melyre az utolsó napon hítja, Matth. 25. v. 34. ezért száll-le az égből, Joh. 14. 2, 3. A' Pál Apostol a' Colósebélieket e' két dolognak végbe vitelére ser-

ken

kengette, az elsőre, c. 3. v. 16, 17. a' másodikra ez igékben, v. 1, 2. *Annakokáért hafel-támadtatok a' Christussal, &c.*

S U M M A J A.

Hathatos indito okokkal el-vonsza e' világi jók-nak szeretetiről, és a' mennyei jóknak keresésére Serkengeti.

R E S Z E I K E T T Ő K.

- I. Intés. Oda-fel valokat keressetek, azokra vi-sellyetek gondot, &c.
- II. Két ősténök avagy indito okok: 1. fel-tá-madtatok a' Christussal. 2. ő az égben vagyon, &c.

A Z E L S Ó R E S Z R Ő L.

Az Intésben két dolgok vadnak:

1. Mit kell cselekednünk.
2. Mit kell el-távoztatnunk.

Két dolgot kell cselekednünk, 1. oda-fel va-lokat keresünk. 2. azokról elmélkedgyünk.

Az elsőben két dolgot vizsgállyunk-meg:

1. Mit értsen az oda-fel valokon? 2. Micsoda az oda-fel valoknak keresése?

Az oda-fel valokon nem érti, a' Napot, Holdot, csil-lagokat, melyeket a' pogányok régen tiszteltek, és a' Juda-nemzete-is ideig, mellyért Isten kemény íté-letivel fenyegeti, Jer. 8. 2. Lásd Jer. 44. 18. 19.

2. Nem érti az *Angyalokat*, és az idevált szent-teket

teket, kiket a' Pápiſták imádnak, mellyet meg-fedd az Apoſtol, Col. 2. 18. nem vette-el az Iſteni tiſztet-letet az Angyal Jánoſtol, Apoc. 19. v. 10. a' Pál, Gal. 4. v. 8. nem javallya, hogy azokat tiſztelték a' kik természet ſzerint nem Iſtenek, mert ez az Iſtennek parancſolattya, Deut. 6. 13. Erre képeſt a' régi ſzen-tek a' meg-holtakhoz nem folyamodtak. Láſd Eſa. 63. 15, 16. Tekints alá az égből, &c.

Hanem az oda-fel valokon, 1. Erti a' *Menyorſzá-
got*, az Iſten ſzinének látását, és abban a' hivekkel közlendő véghetetlen örömet, mellyet ſzem nem lá-
tott, &c. 1 Cor. 2. 9. (*loquitur de homine animali.*) ezt a' vároſt kerelték a' régi ſzentek, Heb. 11. v. 10. Erre
int Heb. 13. v. 14. az égben vagyon a' mi hazánk, Phl. 3. v. 20.

2. A' *kegyelemnek ajándékát*, mellyek a' kívánt di-
csőſégnek ſengéi, a' minéműek a' hit, ſzeretet, ſzent
élet, &c. és mind azok a' jóſzágos cselekedetek,
mellyek által mint egy utak és elſzközök által, akar
Iſten minket a' dicsőſégnek orſzága-ba bé-vinni,
mennyeieknek ezek méltán mondatnak, mert onnét
fellyül a' világofſágnak Attyától adatatnak, Jac. 1. 17.

2. *Mitsoda az oda-fel valokat keresni?* Fel: A' ke-
reſéſnek igeje magában a' munkát és az igyekezetet
bé-toglallya, a' henyéléſt és reſtséget ki-rekeſzti, mint
Luc. 15. 4, 8. 2. A' dolognak tudását és érteſét, mert
a' mit nem tudunk mitsoda légyen, azt nem-is keres-
fűk, *ignoti nulla cupido*, ez az oka hogy az iſtentele-
nek az eget nem kívánnyák, és a' mennyei jokat nem
ohajtyák, mert annak még csak ſengéjét ſem koſtol-
ták.

ták, mint Péter a Tábor hegyén, Matth. 17. v. 3, 4.

3. A' kívánságot és a' szeretetet, mert azt szoktuk keresni fértőnyen a' mit szeretünk és áhitozunk mint Dávid Psal. 42. 1, 2. c. 63. 2. c. 84. 2, 3. Ezeket foglallya-bé; azt akarja azért az Apostol, hogy ne csak kívánniuk a' mennyei jókat, hanem úgy éllyünk hogy azokban részesülhessünk.

Az 2. így szól v. 2. *phroneite*. A' mely ige két dolgot foglal-bé: 1. az *értelmemnek munkáját*, az elmélkedést, gondolkozást, ez ilyen embert mondgya boldognak Psal. 1. v. 1. 2. 2. az *akaratnak és az indulatoknak munkáját*, a' szeretést, és a' javallást, azt akarja: hogy elméinket a' mennyeiekre függesztjük, azokról elmélkedgyünk, mindenkor szíveinkben hordozzuk.

II. Mit kell el-távoztatnunk? Fel: A' földieket ne keressétek. A' földieken érti; E' világi gyönyörűségeket, gazdagságokat, tiszteiséget, &c. Azok keresik a' földieket, kik efféle dolgokban helyheztesik az ő boldogságokat, mint a' földvény gazdagról mondgya Job. 31. 24. Illyek voltak kikiről Urunk szól Luc. 14. 17, 18.

Kérd: Hát ugyan semmiképpen nem kellé a' testieket keresni? Fel: Az Apostol a' tilalomban nem azt akarja, hogy testi eledelünkre a' mellyekkel életünket meg-maraszthattuk, hogy azokat meg ne szerezzük, e' világi dolgokkal ne éllyünk, ne munkálodgyunk, ne kereskedgyünk, mert azok nélkül el nem élhetünk, hanem azokon mint egy fő jó-n lelünk meg ne nyugodgyék, mint a' testi és világi embereknek kik

kik meg-elégesznek e' világi jokkal, Psal. 4. 7. 2. hogy e' világi joknak meg-lizerzése a' lelkieknek *hátra hagyásával ne legyen*, Matth. 6. 33. Okai: 1. Mert e' világi jok akarmely lokak legyenek-is, de soha meg nem boldogithatnak, sem a' lelket meg nem elégithetik, Matth. 16. 26. 2. Mert azok a' menyzeiekkkel ellenkeznek, a' miként a' menyből le-szállott Manna el-fogya, minek-utánna az Izrael fiai a' Canaán földének gyümölcséből évének; Igy a' földi joknak kívánása-is meg-szűnik, minekutánna a' menyzeieket meg-kostollyuk.

A' MASODIK RESZRŐL.

Abban két indito okok vadnak: Az első véterik a' mi Christussal valo fel-támadásunkrol. Text. *Annakokáért ha a' Christussal, &c.* Mert a' Christusnak halálból valo fel-támadása, oka a' mi új életre valo meg-elevenedésünknek; 1. *Causa meritoria*; mert az ő fel-támadása által érdemletre a' mi lelki fel-támadásunkat az Esaiás szerént, Esa. 53. 10. A' lelki magban lelki élet vagyon. 2. *Causa effectiva*; Mert minket kik hitnek általa ő beleje oltattunk, magával eg'gyütt a' kegyelemnek életére meg-elevenített. Rom. 6. 11. melyre néz Eph. 2. 10. lelkünket meg-élesztette, erőt adván a' jora, és a' bűnnek erejét meg-erőslenitvén, Col. 2. 12, 13. 3. *Causa exemplaris*, Rom. 6. 4. *sicut Christus, &c.*

2. Két fele halálból támadunk fel; 1. *A' leki halálból*, Eph. 2. 6. 1 Pet. 1. 3. *Aldott, &c.* mellyet első fel-támadásnak nevez, Apoc. 20. 6. 2. *A' testi halálból*
b a' juf-

a' jufra nézve, 1 Cor. 15. 17, 18, 19, 20. mint tagok a' fővel; itt az elsőről szol.

3. Ez ige, *Ha*, nem kételkedélnék igéje, hanem ezzel eg'gyütt *annak-okáért*, az eléb meg-mondott dolgokat bé-rekesztő és erősitő, néz az Apostol a' második résznek 12, és 13. verseire, mint amaz szol-lásnak formájában; *Ha* az Isten igaz, nyilván a' bünt büntetetlen nem hadgya; itt ez ige *ha*, nem kételke-délnék igéje, mert az Isten természeti szerént igaz, mellyet még a' jozanab elméjű pogányok-is meg-es-mértek.

II. Indító ok a' menyieieknek keresésére, vétetik A' Christusnak az Istennek jobbján való üléséről. Text. *Holott a' Christus vagyon, &c.*

A' hol két dolgokat vizsgállyunk-meg: 1. *Mit értsen az Istennek jobbján?* 2. *Mitsoda ülni az Istennek jobbján?* Az elsőre; Az Istennek test szerént való job-bja nincsen, mert ő Lélek, Joh. 4. 24. a' Léleknek nin-csen hufa és csontya, Luc. 24. 39. ezt nem tulajdon-képpen kell érteni, hanem hasonlatosság szerént, mely vétettetett a' királyoknak és a' Fejedelmeknek szoká-soktul, a' kiket ők nagy tisztelet-séggel akarnak illetni, job kezek felől ültetik, mint Salamon az ő Annyát, 1 Reg. 3. 19. itt-is a' közbenjáró Christusnak meg-tiszteltetése jelentetik. 2. *Mitsoda ülni az Istennek jobbján?* A' Christus a' menyiben ember, el-végezvén a' valtságnak munkáját, nem csak halhatatlansággal és tökélleres boldogsággal ajándékozott-meg, hanč az égben fel-magasztaltatott és minden teremtet ál-latok felett helyezettet, ez egész világnak urává. meg-

Választottak Tárgya

meg-ítélőjévé és a' keresztyéni gyülekezetnek fejevé tétetett; az ülés az ő ítélő hatalmát jedzi, az Istennek jobja, a' Christusnak az emberi testben minden teremtetett állatok felett való méltóságát, tisztettségét és azokon való szabados uralkodását jedzi. Mitsoda légyen űlni Istennek jobján, meg-magyarázza az Apostol, Eph. 1. 20, 21, 22. Az emberi természetnek a' dicsőségnek állapottyára való fel-emeltetését, &c. Lásd Phil. 2. v. 7, 8. abban még az Angyaloknak is kell imádniok, Heb. 1. 6.

3. Lássuk az indító okoknak erejét; A' Christus űl az Istennek jobján az égben; Azért mennyieiket kel keresnünk; két okok tészik e' következtetést erősé: 1. vétettetik minden hűveknek az ő fejekhez és idvezitő Jesus Christusokhoz való affectusoktól, mert a' kinek hol vagyon az ő szeretője, avagy kincse, ott vagyon annak szive is, Matth. 6. 21. holott immár a' mi kedvesünk, lelkünknek gyönyörűsége, és Fejünk az égben vagyon a' dicsőségben, hát a' mi elméinknek is az égben kell lenni, mint tagok a' fő után siessünk. 2. Ok vétettetik a' possibili, mert nem henyélve űl az Istennek jobján, hanem ő fejünk levén erőt ad a' földieknek meg-utálására, és a' mennyieieknek kívánására, hozzá vono ereje vagyon, nem hadgya az ővéit a' földiekhez ragadni, mint Pált, Phil. 1. 23. c. 3. 7, 8.

TANUSÁGOK.

1. A' menország nem adattatik a' tunya henyélőknek, hanem a' kik azt nagy serénységgel keresik. Text. Querite, mely munkát foglal-bé, &c.

Bizonyságok, Matth. 6. v. 33. cap. 7. v. 7. cap. 11. 125
Luc. 13. v. 24. Phil. 2. v. 12.

A' példa beszédből erősfittetik, Matth. 20. v. 1. &c.
A' cselé és gazda, míg az ő szólójében nem munkálodának a' mivesek, addig nem fizete nékik, hanem az után; a' kik a' jutalmat el-akarják venni azoknak futniok kell, még penig a' czélig, 1Cor. 9. 24.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik csak könnyen munka nélkül akarnák a' menyországot el-venni. Urunk az iffiunak munkát ada eleibe mikor így szól: *Mester mit cselekedgyem &c.* Matth. 19. 16, 17, 21. A keresztelő János is, Luc. 3. v. 12, 13, 14. Az Apostol is, Aét. 2. v. 37, 38. Illyek azok kik sem a' vallásnak czitkelyeit nem tanulják, sem az Istenes életet nem gyakorolják, amaz intés szerént, Pál. 34. 15. kik féltő hogy ugy ne járjanak, mint az őt bolond szüzek, Matth. 25. 11, 12. avagy a' részeges szolga, cap. 24. v. 49, 50, 51.

I N T Ő H A S Z O N.

Hát mi a' lelki eledelért, és a' menyországnak megnyeréséért fáradozzunk, Joh. 6. 27. azokat a' jóságos cselekedeteket egymáshoz ragasztjuk, a' melyek által az idveségnek el-vételére juthatunk, az Apostol intése szerént, 2 Pet. 1. 7, 8.

II. T A N U S A G.

Az Istenfélő embernek tisztí, hogy mindenkor elméjében forgassa a' menyországot, és azokat a' jóság-

Választottak Tárgya.

9

jofzágos cselkedeteket mellyek által annak el-vételeire juthat. Text. v. 2. Phroneite, elmélkedgyetek, azokat szeressétek, és approbállyátok. Illyen volt Abrahám a' hívóknek attya, kiről Hébr. 11. 10. és a' többi v. 14. 16.

Okai: 1. Mert az ég a' mi örökös hazánk, Heb. 13. 14. 2. Mert mennyei polgárok vagyunk, Phil. 3. 2. ott tartatik a' mi jutalmunk, 1Pet. 1. 5, 6. 3. Mert a' mi gyönyörűségünk és fejünk az idvezítő Ur Jézus Christus az égben vagyon. Text.

III. T A N U S A G.

Lehetetlen dolog, hogy azon egy buzgosággal és szorgalmatossággal kereshefűk, a' mennyei és a' földi jokat. Text. Ihen az Apostol ezeket egymástól el-választja. A' mennyeieket keresétek, nem a' földieket, a' miként lehetetlen hogy eg'gyik szemeddel az égre nézz azon szempillantásban, másikkal a' földre, így lehetetlen azon egy szívbeli szeretettel a' mennyeieket és a' földieket kereshefd.

Bizonyság, Matth. 6. 24.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik Istennek és e' világnak akarnak kedveskedni, oh mely sokan vadnak ollyak mint a' Samariának lakosai, kik az igaz Istent is tisztelték, de a' mellett a' pogányok bálványinak is szolgáltak, 2Reg. 17. 33, 41. Jaj mennyin találatnak, a' kik két felé fántikálnak, az Istennek és a' testi kívánságoknak akarnak kedveskedni egyszer-s-mind, 1 Reg. 18. 21.

ezek két felé akarják sziveket szakasztani, azonban nem vészik észekbe, hogy a' kétfelé szakasztatott szív holt állat, az Isten és az ördög egy szívben el nem férhetnek, mint a' Frigy Láda, a' Dágonnal egygyütt egy templomban, innen mondgya az Apostol, 2 Cor. c. 6. v. 14.

INTÓ HASZON.

Hát a' földiekhez ne légy olyan buzgo indulattal mint a' mennyeiekhez. Ez így lehet, ha e' két virtusokra szert télsz: 1. Szerezz tiszta szívet, látod azt a' természeti dolgokban, mennél tisztább valami állat, annál könnyeb, és mennél könnyeb annál könnyebben mégyen-fel az égh felé, mint a' füst, pelyhek, &c. ellenben a' mi nehezebb, ha fel-hajtyák-is a' levegő égbe alá siet, mint a' kő, szintén így vagyon a' lelkiekben-is az állapot, mert mennél tisztább az embernek szíve, az az, üresebb a' vétkektől, annál inkább fel-emelkedik az égh felé, a' mennyeieknek keresésére siet, Pál. 24. 3, 4. ellenben mennél több bűnökkel terheltetett-meg, annál nehezebben emelkedhetik fel az égbe, innét mondgya Luc. 21. 34. intvén: Meg-ojjátok, &c. avagy nyakra-főre aláb aláb viszik az embert, mint a' vétkezett Angyalok példája mutatya, Coré, Dáthán, &c. bűnének nehézsége alatt leszakada a' föld, Num. 16. 31. Pharaoh az ő népével, mint valami nehéz kővek úgy merültenek-el a' tengerben, Exod. 15. 5. meg-kévántatik hát a' tiszta szív, Matth. 5. 8, mert nincsen a' tisztátalan szívűeknek jut-fok a' mennyeiekhez, Aét. 8. v. 21. 2. Szereffed a' mennyeieket, Pál. 73. v. 25. A' Magnesben oly erő

Választottak Tártyja.

11

erő vagyon, hogy az, a' vasat mely ha magánál nehe-
zebb is hozzá fel-vonsza, a' gőzök noha nehezek, de a'
Napnak sugáritól a' földről az égbe fel-vonyattatnak,
Igy az ember-is, noha földből vétetett, a' testi ké-
vanságoktól a' földiekre le-nyomattatott, de mind-
azonáltal a' mennyeieknek szeretetétől, és a' Christushoz
való buzgó indulattul az égbe fel-vonyattatik, mert a'
ki kit szeret, szíve ahhoz gerjedez; Matth. 6. 11. Olyan ez
a' mennyei joknak és a' Christusnak szeretői mint az il-
lyésnek tűzes szekere, mellyen az égbe ragadtatunk
elméinkre nézve, mint a' Pál Apostol, Phil. 1. 23.
Cupio dissolvi, &c.

IV. T A N U S A G.

Valakik a' Christus fel-támadásának erejében ré-
szesültek, azok a' mennyeiekre igyekeznek; Text.
Ha fel-támadtatok, &c. Bizonyosságok, Rom. 6. 10, 11.
1 Pet. 1. v. 3.

Ok: 1. Mert immár azok nem élnek magoknak,
2 Cor. 5. 15. a' Christus él benne, Gal. 2. v. 20. a'
kinek ereje által a' mennyeieket munkálodgyák,
Phil. 4. v. 13.

I N T Ő H A S Z O N.

Nosza hát mi a' Christussal fel-támadtaknak mu-
tassuk-meg magunkat, a' mennyei joknak meg-szer-
zése felől való szerény igyekezetünkkel. De mikép-
pen? Modgyai ezek:

1. *Serények légyünk*, mint amaz, Matth. 13. v. 44.
ne olyanok mint az ifjú, Matth. 19. 21, 22. 2. *Szi-
vünk*

vünk szerint ohajtsuk a' mennyei jókat mint az Ari-mathiabeli Joseph, Luc. 23. 57. ebből származott az, hogy a' Christus testét Pilátustól meg-kérte, tisztessé-gellen el-temette.

3. Szünetlen, ne egy nap, két nap, hanem egész éle-tünkben a' mennyei jóknak meg-szerzésére igyekez-zünk, Luc. 1. 75. Apoc. 2. 10.

4. Minden akadályokat valamellyek a' lelkieknek keresésében meg-keslelnének, báritsuk-el előllünk; ha külömben nem lehet, még tagainkon-is tégyünk erő-szakot, Matth. 5. 29.

De itt mitsodák az akadályok?

1. A' mi testünknek szeretése, annak' kedvezése, mely a' lélek ellen harczol, 1 Pet. 2. 11. Rom. 13. v. 14. Gal. 5. v. 17, 24.

2. A' mi világi javainknak szorgalmatos keresése, ezt Urunk tövifnek mondgya, Luc. 8. 14.

3. E' világi gonosz példák, mellyeket látván, kő-vettyük.

4. A' gonosz társaság, 1 Cor. 15. 33. és ezekhez hasonlok, mellyeket távoztassuuk-el.

INDITO OKOK.

Mitsodák inditsanak a' mennyei jóknak keresé-sére? 1. Az Apostol intése. Text. Oda-fel, &c. ki a' Christussal valo fel-támadásunknak végének tanittya lenni a' mennyeieknek keresését. 2. A' jutalom, Matth. 7. 7. c. 6. 33. keresétek először, &c. mindenek meg-adat-tarnak, &c. 3. A' mennyei jóknak gyönyörúsége, állan-dósága, Luc. 10. 42. ez paradicsomnak, Abraham kebe-lének,

lének, &c. mondatik, erről tanítja az Apostol 1 Cor. 2. 9. Szem nem látta, &c. Ezt a' jot adgya-meg Isten nekünk szent Fiáért, A M E N.

Text. (melynek alkalmatosságával az első Tanuságot tractálhatni. Lásd oda fellyeb.)

Heb. 13. v. 14.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. E' világnak szeretetitől vonzón-el: *Nin-
esen itt maradando városunk.*

II. Serkenget a' mennyei örökös hazának keresésére. Text. *kinek fundáloja maga az Isten.* Hebr. 11. 10. *vár vala, &c. v. 13, 14, 15, 16.*

Kérd: Miért mondatik az örök élet jóvendő vá-
rosnak? Fel: 1. A' *Hitre nézve*, mert hittel vár-
juk és birjuk azt az örökséget a' melynek immár pol-
gári vagyunk, Phil. 3. 20. Eph. 2. 19. 2 Cor. 5. 2. Phil.
1. 23. 2. Az *el-vételre nézve*, mert ígérte hogy jó-
vendőben bizonyosan meg-adgya, 1 Tim. 4. 8. 2 Tim.
1. 12. c. 4. 7. mellyet mi-is el-vészünk.

T A N U S Á G.

E' világon semmi állandó örökségünk nincsen,
hanem a' menyország a' mi örökös hazánk. Text.
1 Cor. 7. 3 1. hát azt keressük, Phil. 3. 13, 14. & seq.

A' Jehovának kereséséről.

Text. Esa. 55. v. 6.

Keresétek a' Jehovát mig közel vagyon.

Sophoniás Propheta c. 2. 1, 2, 3. intvén közönségesen minden rendbéli embereket a' poenitentiára, így szol: *Vegyétek eszetekbe magatokat, &c.* A' hol három dolgok vadnak: 1. Az intés. 2. Az intés után vetett indító okok. 3. Az intélnék végbe vivésének meghatározott ideje.

Az intélnék két ágai vadnak, melyben két rendbéli embereket int; 1. A' hypocritákat, kik mit cselekedtek ezen Sophoniásnak első részének 4. 5. v. lásd-meg, ezekről mondgya: *Vegyétek eszetekbe magatokat meg-gyúltolt nemzetség, v. 1.* 2. Az Istenfélőket inti három dologkra: 1. Hogy a' Jehovát keressék. 2. Az igazságot gyakorolják. 3. Hogy alázatoson értsenek magok felől, v. 3. mint a' régi szentek, Psa. 130. 3. c. 143. 2. Luc. 17. 10. | Christus Urunk mondafe szerént.

II. Az indító okok: Az első rendbélieket ezzel indította, mert véletlenül, az ellenségtől elragadtatnak, olyanok lésttek mint a' polyva, mellyet a' szél idestova hány. Itt az ő rabságokra való vitettetéseket jelenti-meg. A' más rendbélieket, Hogy ugy oltalmaztatnak-meg, v. 3. Talám meg-oltalmaztatok ti az ő busulásának napján.

III. Az

III. Az intének végbe vivésének idejét, v. 2.
 Minek előtte a' decretom szerént fel-virradna a' nap?
 &c. Mitsodás nap? Ur haragjának, busulasának napja.
 melyet fokképpen ira-le fellyeb az első résznek v.
 14, 15, 16. Ez igékben-is hasonlo intés vagyon. a'
 meg-határozott idővel egygyütt, erre inti, hogy
 addig keressék a' Jehovát mig kegyelmét tőlök meg
 nem vonzza, el nem távozik, melyet szokott kö-
 vetni minden féle nyomoruság, mondván: *Keressé-
 tek a' Jehovát mig meg-találthatatik, &c.*

S U M M A J A.

Inti hogy az Isten kegyelmének idejét, melyben
 hja őket magához, s' igéri jo kedvét, meg ne velsék.

Ez igéknek két részei vadnak.

I. Inti az Isten keresésére és segítségül való
 hívására, Text. *Keressétek a' Jehovát, &c.*

II. A' keresésnek, és a' segítségül való hívásnak
 ideje. Text. *Mig közel vagyon, &c.*

Mostan csak az első részről szollyunk.

Abban két dolgok vadnak:

1. Az intélek ez igékben, *keressétek, és segit-
 ségül hívjátok.*

2. Czéllya a' keresésnek, &c. Text. *A' Jeho-
 vát, ötet.*

Az első ágában két dolgokra int:

1. A' keresésre.

2. A' segítségül hívásra.

Az első ágában, vigyázással és szorgalmatosko-
 dással őszve köttetett munkát ad elejekbe, monda-
 ván:

ván: *Keressétek.* E szollásnak formája vétetett az olyan embereknek cselekedeteiből, a kik midőn valamit el-vesztettek, avagy tévesztettenek, annak keresésében foglalatossak, el-annyira, hogy soha addig meg-nem ízűnek annak keresésétől, míg meg-nem találják. Lásd Luc. 15. 4, 8. Igy azokat-is arra inti hogy ha Istennek akarják magokat szentelni, tehát azt az Istent a' kitől a' bűn által el-szakadván el-tévettek, szorgalmatoosan keressék, addig soha ne nyugodgyanak, míg az Istennek kegyelmes jelen léte, és jó kedve felől bizonyosokká nem lehetnek, mind addig kiáltanak míg az ő jovoltának külső jegyeit, köztők és benne, voltaképpen meg-nem tapaszta'llják.

2. A' segítségűl valo hívásra inti. Text. *Hijátok segítségűl.*

Itta' kérdés ez: Mitsoda a' segítségűl hívás?

1. Ha a' szonak eredetét nézzük *ab invocando*, mely a' Deák nyelven, annyit téfzen mint bé-hini, mert az Istent a' könyörgés által mint egy sziveink-be hijuk. A' mit Sidoul Kárának, és Görögűl *Epikáleonak* hívnek, mi azt magyarul segítségűl valo hívásnak mondgyuk.

2. Ha jedzését meg-visgáljuk, külömb külömb féle dolgokért vétetetik: 1. néhol annyit téfzen az *Invocare*, mint valakinek nevérol neveztetni, mint Gen. 48. 16. A' vén Jákob azt mondgya, hogy a' Joseph két fiain az ő onokáin, az Ephraim és a' Manassén, az ő neve hivattassék, az az, az ő nevét visellyék, az ő nevérol neveztesse'nek, Izrael fiainak, nem az ő Atyok-

tyokrol, Joseph fiainak, és az ő fiaival egy számban vétetteffenek, a' mely helyből igen helytelenül akarják ki-hozni a' szenteknek segítségül valo hívását, mert hiszem a' Pápások magok-is meg-vallyák azt, hogy az O Testamentumban a' szentek segítségül nem hivattattak, ha hivattattak volna-is, haszontalan lett volna, mert szükségünket meg-nem orvosolhatták volna, sem penig kívánságunkat meg nem érhették és tudhatták volna, mert ők azt állatták, hogy az Istenben mint egy tükörben, mindeneket meg-láthatnak és tudhatnak, immár a' régi szent Atyáknak lelkek, az ő vélekedések szerént, a' Christus menybe menetelég az Istennek színét nem láthatták, mert a' Lymbusban voltak. Lásd e' szót Esa. 3. v. 28.

2. Az *Invocare*, annyit téfzen, mint imádni, tisztelni, segítséget kérni, Pál. 50. 15. c. 91. 15. ebben a' jedzésben véfzi a' Propheta, midőn így szol: *Hijatok segítségül &c.* A' kérdésre valo felelet ez: A' segítségül valo hívás nem egyéb, hanem az Isteni tiszteltnek egyik fő része, melyben az Istennek ki-jelentetett akarattya szerént, a' Szent Léleknek indításából hit által idvefséges testi és lelki jokat kérünk a' Christus nevében, 1 Joh. 5. 14. Rom. 8. 26. Jac. 1. 6. Matth. 21. 22. Joh. 16. 23.

2. Czéllyát a' keresésnek, &c. Lássuk kit keresse-nek? Fel: Ezt két igékben fejezi-ki: 1. a' Jehovát. 2. Őtet. A' Jehova ki légyen tudhattátok; mert ez név, *in casu recto*, soha teremtetett állatnak nem tulajdonítatik, Exod. 3. v. 15. Esa. 42. v. 6. Hof. 12. 9. a' mely

mely helyeken maga saját nevének mondgya.

Kérdhetnéd: Miért nem tulajdoníthatatik teremtetett állatnak? Fel: Mert azok sem magoktól nem lettek, sem magokban meg-nem álhatnak, hanem meg-változnak, lételeket és életeket mástól vették, Aét. 17. v. 28. A' Jehovai nevezet pedig olyant jegyez, a' ki lételt mástól nem vett, innét az ő nevét, *Fagyok*-nak mondá Mósesnek, Exod. 3. 14. *Eheje asser Eheje*. errefogott Christus Urunk-is nézni, mikor így szól, biztatván az Apostolokat; *En velerek vagytok*; nem azt mondgya léfzek, Matth. 28. 20. főt inkább mindenek ő keze munkái láthatok és láthatatlanok, *Őc*. és ő tőle igazgattatnak, Pfal. 8. 4. Aét. 17. v. 24. Amos 5. 8. c. 9. 11. meg-sem változik, Pfal. 102. 17, 28. 2. azt mondgya, őtet hijátok segítségül; nem küldi, 1. az ő erősségekhez, hogy abban bizzanak Goliáttal, 1 Sam. 17. 44. oka jelentetik Jer. 17. v. 5. 2. nem az ő bölcseségekhez, mert az Ur meg meg-csufollya és neveti e' világ bölcseségét, Esa. 29. 14. 1 Cor. 1. 19, 20. 3. nem az ő saját érdemekhez, hogy a' Phariséusként abban bizván dicsekedgyenek, Luc. 18. v. 11, 12. mert boldog férfi a' ki mindenkor fél, Prov. 28. 26. 4. nem a' szenteknek lelkeihez az égbe, mert sem Ábrahám sem Jákob nem tudnak minket, kik légyünk személy szerént, mellyik tartományban avagy városban lakunk, Esa. 63. 16. Präd. könyv. 9. 7. 5. sem az ő tőlök kigondolt bálványokhoz, mellyeket semminek nevez az Apostol, 1 Cor. 8. 4. nem materiájokra nézve, mert aranyból, ezüstsől, kőből, fából csináltattak, Esa.

44. 9, 10, 11, 12. & f. Psal. 115. 4, 5, 6. & seq. hanem erejekre, tehetségekre és segitésekre; a' kik azokhoz folyamodnak úgy járnak mint a' Bál Papjai, 1 Reg. 18. v. 26, 27, & seq.

Kérd: Hát kit mond hogy keressünk, ezeket hátra hagyván? A' Jehovát, &c. és ötet hijátok segítségül. Itt azt kell eszedbe venni, a' Jehovának keresése, 1. elől téfzi az el-vesztést és tévesztést, Psal. 119. v. 179. 2. az Istennek el-hagyását, tőle valo el-fsz: ka-dást és távozást, Esa. 1. v. 3. 3. az Isten haragjába valo esést, Prov. 1. 28. és a' kedvetlenséget. II. Magában bé-foglallja; 1. Az Istennek tisztelését, imádását, és tisztelőségének elő-mozdítását, 2 Chron. 34. v. 3. c. 17. 4, 5. 2. Az Istennek igaz meg-térés által valo meg-engesztelését, v. 7. Istenhez valo me-netelt, mellyet A sa király nem cselekedett, 2 Chron. 16. v. 12. 3. Az Isten igéjének halgatását és tanu-lását, és a' könyörgést, Psal. 34. 5. Illyen széles jed-zése vagyon ez igének keresétek, nem csak itt, hanem más helyeken-is, Hof. 3. v. 5. c. 5. 15.

sensus verborum: Ti Sidok, engedetlenségtok, bálványozástok és naponként valo gonofságtok által el-vesztettétek az Urnak jo kédvét, gonoszul éltetek az ő kegyelmével, napról napra halasztván a' meg-térést, ihen mostan az Isten az ő kegyelmével hiv, a' jo alkalmatosságot el ne mulassátok, hanem a' mely Istentőla' bűn által el-fakadtatok, meg-térés által fel-keressétek, őtet tisztellyétek, néki szolgállyatok, ő tőle kérjétek segítséget.

I. TA

I. T A N U S A G.

Noha a' bűn által az Istent el-téveszthettyük, és tőlünk el-idegenithettyük, de mindazonáltal az ő tőle rendeltetett eszközökkel élven fel találhattyuk, sőt soha addig ne nyugodgyunk míg az ő jo volta, s' kegyelmes jelen léte felől bizonyosokká nem lehetünk. Text. Keresetek a' Jehovát, &c.

A' Tanuságnak három ágai vadnak:

I. A' bűn által el-téveszthettyük és tőlünk el-idegenithettyük az Istent. Text. Keresetek, &c. Lásd, Efa. 1. 15. c. 59. 2. Jer. 5. 24, 25. Példa, Jos. 7. 12. Hácán bűnéért nem akar az Izraellel lenni.

II. Aga. Ha az Istentől rendeltetett eszközökkel élünk, ismét meg-találhattyuk. Text. Mig meg-talál-
tatik; ezt ugyan meg-találásnak idejének nevezi, Psal. 32. 6.

Az eszközök:

1. Az igaz hit, Eph. 3. 12. Joh. 6. 15. Marc. 5. 36. Példák, két Afzszonyi aliatok, Matth. 9. 20. Luc. 7. 37, 38.

2. Elzköz; Az igaz meg-térés v. 7. Psal. 34. 19. c. 51. 19. Efa. 57. 19. Példák; A' rékoslo fi, Luc. 15. 17, 18, 19. Publicanus, Luc. 18. 12.

3. Elzköz; A' buzgo könyörgés, Psal. 145. 18. Jac. 5. 16, 17. Joel. 2. 15, 16. & seq. Példák Moses, Exod. 32. 9, 10, 12. & seq. Josue könyörgésével a' Napot az égen meg-állatá, Jos. 10. 13. mint Bartimæus Christus Urunkat, Luc. 18. 39.

4. Elzköz; A' Szent élet, és az Isten parancsolatihoz való engedelmeség, Levit. 26. 3, 4, 5, 10, 12. versekben.

III. A-

III. Aga. Addig ne nyugodgyunk, mig az ő jo kedvét rajtunk nem érezhettyük. A' Parancsolatnak *keresétek*, mind itt, mind másutt, munkát jelentő ereje vagyon. Lásd Matth. 6. 33. c. 7. 7. Col. 3. 1, 2. *A simili*, A' jo fiu vévén észébe az ő édes atyának ellene való haragját, minden igyekezettel azon vagyon miképpen szállirhassa-le, és engesztelhesse-meg, szorgalmatosan él a' jo elzközökkel, &c. Igy az Istenfélőknek-is a' jo alkalmatosságot, az Isten engesztelésére való elzközöket meg-nem kell vetniek. Ezt cselekedték az Izrael fiai, Hof. 3. 5. Dávid, Psal. 27. 8. c. 34. 5. a' Josaphát, 2 Chron. 20. 3. a' honnét a' választottak Istent kereső nemzetségnek hivattatnak, Psal. 24. 6. mert az Isten kegyelmét, és jelen voltát sziveffen ohajtyák.

Lássuk a' Tanuságnak Okait.

Az első vétetik, *Ab effectu utili presentie Dei*. Mert a' lelki esmérnek csendességét, a' hathatos és valóságos örömet, vigasztalást, és bizodalmat az Istennek jo kedvének érzéséből, és jelen létének bizonyos voltából vehettyük, Psal. 23. 4. c. 46. 2, 3, 8. c. 118. 6. Elifeus, 2 Reg. 6. 16. Rom. 8. 31. Ezechiás biztatván a' népet így szol, 2 Chron. 32. 7, 8. Mikor a' Philistinusok a' frigynek ládáját vízfíza küldék, a' Betsemesbéliek igen örülének, 1 Sam. 6. 13. mikor a' törvényt el-olvasák, mely fok időktől fogván el-mulattatott vala, az egész Izrael népe örvende, Neh. 8. 12. mennyivel inkább nekünk Vőlegény fainak illik örülnünk, mikor a' vőlegény velünk vagyon, Matth. 9. v. 15. Az Eunuchus az Isten jo kedvét érezvén, az ő uttyában

örvendezett, Act. 8. 39. a' Mária, Luc. 1. 46. Ez öröm e' világi emberek örömet fellyül haladgya, Psal. 4. 7. 2. Ok véterik, *A necessitate praesentiae Dei*. Mert az Istennek jelen-léte oly szükséges, hogy a' nélkül a' valóságos jobban senki nem részefülhet, sem penig az Isten országába nem mehet, Eph. 2. 12. A' minémü e' világ Nap nélkül, a' szoptatos gyermek anya nélkül, a' tartomány, város, igazgatók nélkül, ilyen-fizintén az ember az Isten jelen-léte nélkül, sőt ezerszerre nyavalyásab, mert az Istentől való el-válás, és az ő tőlünk távol való létel oka a' meg-háborodásnak, Psal. 30. 8. c. 104. 29. szerzője minden nyavalyáknak, busulásnak, és nyughatatlanságnak, mint Saulban láthattuk, kitől midőn az Istenek Lelke el-távozék, az után győtrelemnél egyebet magában nem tapasztalta, 1 Sam. 16. 14. Lásd, Psal. 10. 1, 2, 3. c. 44. 10, 11. Hát ne nyugodgyunk addig, míg az ő jo kedvének valami jeleit nem érezhetjük.

I. Ellenvetés: Miért fáradnék az Isten keresése után, holott minden időben, mindenütt jelen vagyon, ő tölti-bé a' mennyet és a' földet, Jer. 23. v. 24. Lásd, Psal. 139. 2, 3, 4. 1 Reg. 8. 27. Esa. 66. 1. Fel: Ezek mind igazak, hogy sem a' meny, föld, pokol, tenger, égh, világosság és sötétség el nem választhat minket Istentől, mert az Istenség egy helyett nem kevesebbé vagyon jelen, mint múlt. Erre képest az Istenben két dolgokat kell meg-gondolnunk: 1. Az ő Isteni természetit, melynek tulajdona, az *Omnipraesentia*, melyről szólnak a' Locufok oda fellyeb; erre nevezve nem szükséges fáradsztanunk magunkat az Isten keresé-
sével,

fésével, mert mindenkor közel vagyunk hozzá. A 17. v. 27. 2. Az ő kegyelmes jelen létére, az ő segítségére és oltalmazására nézve, gyakran bűnünkért tőlünk el-távozik, segítő karját meg-vonza, a' veszedelmek közzé bé-talzit, mint Hof. 5. v. 15. ilyenkor szükség hogy könyörgésünkkel meg-keressük, hogy hozzájuk térjen, mint Psal. 85. 5, 8. erről nagyon a' Propheta intése, mondván, *Keressétek*.

II. Ellenvetés: Hogy hogy kereshettyük mi a' Jehovát, holott maga így szollott Exod. 33. 20. *Moscsnek; Nem láthatod az én orcámat, mert nem láthat engemet egy ember is élén.*

Fel: Az Istennek orcáján két dolgok értetnek:

1. Az Istennek lelkiisége, lelki állattya, Majestássa.
2. Az ő szeretetiből származott jok.

Az első úgy-mint lelki állattya nem nézhettyük testi szemeinkkel, a' miero'telen romlottságunk oly nagy, hogy az ő dicsőséges fényességét el nem szenvedhettyük meg-emésztés nélkül, nem különbben mint szemeinkkel nem nézhetünk a' Napnak ragyago fényességére szemeinknek ártása, könyvezése és homályosítása nélkül. Urunk a' Tábor hegyen el-vátoztatván színét, látván a' Tanitványok a' fényességet arczal le-estének, Matth. 17. 2, 6.

A' másik Orczája Istennek az ő szeretetiből származott lelki és testi jok, Moses, Jákob, és a' régi szentek látták, kérték, Psal. 4. 7. c. 27. 3, 9. c. 80. 4, 8, 20. mi-is kóltottuk, láttuk az Istennek jótéteményit, mert hogy eddig a' sok rajtunk forgo nyavalyákban

meg nem emésztettünk az ő jóvoltából lett, Thren.
3. v. 21. 22.

F E D D Ő H A S Z O N.

1. A' kik az Istentől rendeltetett eszközöket meg-vetik, az Istennek keresését-is el-mulattyák, biztatván azzal magokat, hogy könnyen és hamar meg-találhattyák az Istent, és az ő jóvoltában részesülhetnek. Fel: Hogy a' választottak, kik a' Christusban hisznek, ha tellyes szívből keresik, meg-talállyák, arról ígéret vagyon, Matth. 7. 7. Jer. 29. 13. de nem mindenek talállyák-meg, Esau, Hebr. 12. 17. nem mindenkor, Prov. 1. 28.

De mondod: Meg-áldott engemet az Isten egész-séggel, becsülettel, gazdagsággal, fiakkal, leányokkal, ha tőlem távol volna s' nem szeretne, eddig mind meg-fosztott volna, &c. Fel: Ezekből nem szedegetheted az Istennek hozzád való jó kedvét meg-csalharatlan-képpen; Mert sok istentelenek, Istentől meg-gyűlölt emberek gazdagságot, nagy örökségeket, &c. birnak, Psal. 17. 14. sok fiok, &c. vagyon, mellyet látván még az Isten szentei-is panaszkodó szokra fakadtanak-ki, Job. 1. 7, 8. Jerem. 12. 1, 2. Psal. 73. 12. de végeket meg-gondolván meg-csendesedtek, Esau a' földnek sírjával dagadttarék, Gen. 27. 39. de azért ugyan gyűlöltetett Istentől, Rom. 9. 13. A' miként a' szegénység nem jele az Isten kedvetlenségének, így a' gazdagság-is az ő jó kedvének. Ezt láthatni Lázárban, &c. effélék csak közdolgok, &c.

II. A'

II. Azok
szegénységgel
látatosko
ti, és benn
ek felől
aloelmélke

CZ

A' kik az
váfokhoz fo
idok, Jer. 2
ölök canonit
meg-váltat
vondgyák k
ely mind e
2, 1 Tim. 2. 5

O K T

Hát az idve
hil. 1. v. 12.
oznunk: 1.
eresni? 2.
yát az Isten k
radikálóra h
Az elsőől.
felől, misoda
Fel: A' let
Az első H
gyáz az em
kor imárh

II. Azok feddnek-meg, a' kik e' világi jokat oly
ferénységgel keressik, hogy azok környül valo szor-
galmatoskodás az Istennek keresését vélek el-felej-
teti, és benne ahhoz valo buzgoságát el-oltya, a' föl-
diek felől valo gondok el-nyelik a' mennyiekről
valo elmélkedést, mint Gen. 41. 20.

C Z A F O L O H A S Z O N.

A' kik az egy Istenen kívül szükségeknék idején
másfokhoz folyamodnak segítségért, mint régen a'
Sidok, Jer. 2. 12. ma a' Pápisták Máriához, és az ő
tőlők canonizáltatott fokszentekhez, kiket noba nem
a' meg-váltásra nézve, hanem a' törekedésre nézve
mondgyák közben-jároknak lenni az irás ellen,
mely mind e' két munkát a' Christusnak tulajdoni-
tya, 1 Tim. 2. 5. Róm. 8. 34. 1 Joh. 2. 1, 2.

O K T A T O H A S Z O N.

Hát az idvezülendő embernek munkálodni kell,
Phil. 1. v. 12. de itt három dolgokrol kell gondol-
koznunk: 1. Az Istennek lako helyéről; Hol kell
keresni? 2. Mitsoda eszközökkel éllyünk? 3. Mod-
gyát az Isten keresésének, (mellyet a' következő
Prædikációra hagyok, Lásd ott.)

Az elsőről. Bizonyosnak kell lenni az Isten lakása
felől, mitsoda helyen lakik, hol találhattyuk ezt fel.

Fel: A' Jehovának három háza van, Esa. 57. 15.

Az első Háza, hajléka az égh, Esa. 66. 1. Ebből
vigyáz az emberekre, Pál. 14. 2. erre tanított hogy
mikor imátkozunk oda emellyük-fel sziveinket,

Matth. 6. 9. Ez cselekedték a' Sidok, Esa 63. 15. Pf. 80. 19.

A' második Háza avagy lako helye Istennek az Ecclesia, a' keresztyéni gyülekezet, a' hol Isten kiváltképpen való módon jelen vagyon a' hivek között, Matth. 18. 23. Apoc. 1. 13. Asaph ebben ment, megvigasztaltatott, az Urat is meg-találta, Pfal. 73. 17. mert azok az eszközök, mellyeket Isten meg-szentelt, és az idvességnek meg-szerzésére rendelt, abban a' helyben szolgáltatnak ki: ott vagyon az Isten igéje, melyben Isten az ő akarattját ki-jelentette az ő szolgálai által, Aét. 20. 27. c. 14. v. 27. 1 Cor. 5. v. 18. A' Sacramentumok, mellyekben szemeinkkel nézzük a' mi az igében praedikáltak. A' Dávid tudta ennek gyönyörűleges voltát, azért ohajtotta, Pfal. 27. 4. c. 84. 1, 2, 4, 10. c. 63. 2. Oh vajha bennünk is ilyen buzgo indulat volna, kétség nélkül boldogok volnánk, szintén azont mondhattuk a' keresztyéni gyülekezet felől, a' mit Jacob a' hely felől a' hol el-aluván álmot látott vala, mellyet Beth-Elnak nevezze, Gen. 28. 16. 17.

A' harmadik háza Istennek a' hol kell keresnünk, és meg-találhattuk, A' keresztyén embernek meg-szenteltetett alázatos szive, és cseléde, Esa. 57. 15. az elsőről ígérte vagyon hogy a' hivekben mint hajlékban lakik, Levit. 26. 11. 1 Cor. 6. 16. kit az ő munkáiból vésznek eszékbe. Mondhatnád: Miképpen cselekedhetném én azt hogy az én szivem Isten hajléka és lakohelye lehetne? Fel: Illyen módon: 1. A' miként minden napon, a' templomban a' Jehova tiszteltek, könyörgések, háláadások léznek *etc.* Igy ehhez hasonlonak kell lenned; 1. Magánosan.

válasz

válasz titkos helyer Istened tisztelésére, Matth. 6. 6.

2. Hálaadással, dicséret mondással áldozzál Istenednek, Psal. 50. 14. Heb. 13. 15. meg-gondolván, mind testeddel és lelkeddel meg-számlálhatatlan javait közlőtte, azokért indulyon-meg lelked Dáviddal, Psal. 103. 1, 2. Jákobbal, Gen. 32. v. 10. mondgyad: Mit adgyak, Psal. 116. 12. 2. Naponként önts-ki lelket a' buzgo könyörgésben az Ur előtt, Psal. 62. v. 9. Thren. 2. 19. kérjed hogy a' bűnök ellen erősítsen, és szerezzen benned bűnciden valo igaz szomorúságot, Zach. 12. v. 10.

3. Szünetlen olvassad a' szent írást, és egyéb Istenes elmélkedésekben légy foglalatós, Joh. 5. v. 39. 1 Tim. 4. v. 13, 15, 16.

II. Légyea olyan a' te szived, mint az Istennek Frigy Ládája, melyben valának a' Törvénynek táblái, mellyekre Isten szent ujjaival az ő akarattyát, tisztelrinek mondgyát le-írta vala; Így a' te szivedben légyen az Urnak Törvénye, arról el ne felekezze, attól el ne távozzál, mert ez az ígéret, Jer. 31. 33. hogy Dáviddal, Psal. 18. 22, 23. a' Sidokkal, Psal. 44. v. 18, 19. E' tulajdonságok az Istenfélőknek, Psal. 37. 30, 31. mellyért boldogoknak mondatnak, Psal. 1. 1, 2.

III. A' te szivedben fogadd-bé, és rejtse-el a' Jéhus Christust, ő tőle függ. mely így lehet: 1. Ha szivedet a' gonofzságtól meg-tisztítod, és Istenes elmélkedésekkel bé-töltöd, Jer. 4. 14. 2. Ha az ő igéjét szereted és meg-tartod, Joh. 14. 23. és engedelmes lésszefz parácsolattyához, Apoc. 3. 20. Erreogat, Psal. 24. 7, 9.

2. A' keresztyén ember cselédi közt-is lakik, ott-is

kell keresni, hogy meg-találhassd. Mert nem elégé-
ges az, hogy valaki szorgalmatos legyen a' gyüleke-
zetnek gyakorlásában, hanem ez-is meg-kivántatik,
hogy ugyan azont gyakorollya házában-is cselédi
közr, Job. 1. 5. Jos. 24. 15. Adám kinek cselédi közzül
mikor Cain ki-űzeték, Isten orczája elől mondatott
ki-űzetni, Gen. 4. v. 14. Mondhatnád: Mit cseleked-
gyem hogy az én cselédem Isten háza legyen, és ott
keresvén az Istent meg-találhassam? Fel: Ezeket: 1.
Meg-lásd, hogy a' te egész cseléded igazán élő tagja
legyen az Ecclesiának, avagy leg-aláb csak kettő a-
vagy három azok közzül, ezekre-is veled együtt te-
ként az Ur. 2. A' te cseléded közzé senkit egyebet
bé ne végy, hanem egyedül azokat, kiket először az
Ur bé-számlált az ő cselédi közzé, mert az Urnak
fzemei a' hitnek cselédire vigyáznak, Job. 36. v. 7.
Psal. 38. v. 18. c. 34. v. 16.

3. Te házi gazda-aszfzony a' te cselédid között ol-
lyan légy mint a' Prædikátor, az Ecclesiában vigyáz,
tanítsad, Deut. 6. 7. c. 12. 18, 19. a' hitnek ágazatit
ottan ottan eszekbe juttasd, az Istennek elméretire
vezessed, intsed hogy holtod után-is a' meg-esmért
igasságban állhatatosan meg-maradgyanak, ezért
dicsértetik Abrahám, Gen. 18. 19. a' mellyért Isten
még az ő titkát-is meg-jelenté néki. 2. Jó példával
meny-elő, fedgyed, cselédidért könyörögj. 3. Epit-
sed, Col. 3. 16. 4. Estve, reggel vélék együtt könyör-
ögj, hálákat adgy, Psal. 55. 17. Ha ezeket cselekeded,
igy leszen Isten háza a' te cseléded, veled lakik az Ur.

II. Az Isten meg-keresésének eszközei:

1. A' lelkj

1. A' lelki szemre tegyünk szert:
2. Az ő tulajdon világára.
3. Az ő tőle rendeltetett eszközökre.
4. A' régi utakon járjunk.

1. Kerefsük lelki szemekkel; Mert az Iſtē lekli állat, Joh. 4. 24. a' testi értelemnek és okoságnak szeme nem láthattya fel sem találhattya idvelségeffen, Matt. 16. 16. 1 Cor. 2. 14. A' testi szemekkel egyebet nem nézhetni hanem csak az mi véges, szines, (mert *objectum visus est color*,) láthato, bizonyos helytől bé-foglaltathato, de az Iſten mind ezektől űres. Ha az embernek lelkét, a' mely véges teremtet állattya Iſtennek, testi szemekkel nem nézhetni, sokkal inkább az Iſtent, a' ki véghetetlen &c. Joh. 1. 18. 1 Tim. 6. 15, 16. ki hozzá mehetetlen dicsőségben s' világoſságban lakozik, kit ſenki az emberek között nem látott, nem-is láthat, &c. Azért a' lelki szemre tegyünk szert; Ez az igaz hit, mellyel Abrahám látta a' Chriſtus napját, Job. 8. 56. Hogy a' mi testi okoskodásinknak szemeivel idvelségeffen fel-kereshesük, és találhaſſuk a' lehetetlen. Mert valamig ez életben lézünk, mind addig az értelem a' homálytól mindenestől fogván nem űres, fogytakozással tellyes, innér vagyon hogy az értelem, mindent formák és szokások által vélzen-bé, a' külső érzékenységeknek segítségekből, amaz mondás szerént: *Nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu.* de az Iſtent a' mi külső érzékenységek által meg nem foghattjuk, ſoha ſenki nem látta az Iſtennek állattját, még a' Moſes-is, kivel Iſten ugy beſzéllett mint ember ſzokott baráttyával ſzollani, Numer.

11.8. Exod.33.20. Az értelemnek szemével csak annyiban láthatni, a' mennyiben az ő szeretetét és jo-téreményit közli velünk az ő Fiában, és az ő kegyelmes joakarattyának ajándékit, a' hitet, meg-igazulást, bűn bocsánatot, meg-szenteltetést, &c. Az utolsó napon a' Christust emberi természetiben az ő dicsőségében meg-láttuk, Apoc. 1.7. 1 Cor. 13.12. Az Egben pedig Istenéjére nézve a' mennyire a' véges állat meg-foghattya.

Ez czitkelke azok ellen vagyon; kik az Istennek emberi formát tulajdonítanak; hoznak elő néminemű jelenéseket, látásokat, formákat, mellyekben a' régi szent Atyáknak meg-jelent, és a' prophéták írásait is, mellyekben kezek, orczák, szemek, &c. tulajdonítanak Istennek. Fel: Ugy vagyon hogy az írás szol a' mi conceptusunkra nézve, és hasonlatosság szerint tulajdonit az Istennek emberi tagokat, ugymint kezét, mellyen az ő hatalma; szemét, mellyen az ő gondviselése, minden tudósága; orczát, mellyen az ő jo kedve értettetnek. Lásd Num. 11. 23. Esa. 59.1. Pál. 4.7. c. 114.7. c. 27.8. 2 Chron. 16. v. 9. c. 36. 12. Másodszor: A' mi a' jelenéseket nézi, A' Christus Abrahámnak emberi formában jelent-meg, mikor Sodomának, &c. el-vezztésekre ment, Gen. 18. 22, 23. & seq. kit Abrahám is imádot. A' Josuénak is, c. 5. 13, 14. Jácobnak, Gen. 32. 24. kit seregeknek urának nevez, Hof. 12. 4, 5. de azért nem a' maga Isteni természetiben, mert az magában láthatatlan: hanem oly formában a' mellyet maga választott, fel-vett, bizonyos ideig magát láthatóvá tette, mint Esa. 6. 1, 2. mellyet

Urük-

Urunkra magyaráz Job. 12. v. 39, 40, 41. A' tudatlan-
kődség közzül fokban ugy képenek, mint ha emberi
formában volna az Isten, tulajdonképpen bántod-
hatnék és haraghatnék, &c. effelékről ízol Píal. 50. v.
18, 21. de nem ugy vagy on a' dolog. Azért valaki az
Istent meg-akarja keresni, az a' lelki szemre a' hitre,
tégyen szert, és kérje az Istent hogy elméjét világo-
sítsa-meg. Píal. 119. 18, 34. hogy őtet fel-kereshesse,
meg-esmérhesse, nem annyiban a' mennyiben örök-
kévaló állat, hanem a' mennyiben magát nekünk ir-
galmasnak lenni meg-mutatta az ő Fiában, mely sen-
géje az örök életnek, Joh. 17. 3.

I I. Az Istent az ő tulajdon világánál keressük. Ez
nem egyéb, hanem az ő szent igéje, mely világos lám-
pásnak és szövétneknek mondatik, Píal. 119. v. 105.
Erre küldé Urunk a' Sidokat hogy vizsgállyák, Joh. 5.
v. 39. Luc. 16. 29. Esa. 8. 20. A' mint a' Törvénynek
ki-adásában először az ige volt az eszköz, mellyel a'
Sidokat tanította, magát vélek esmértette, így az
utolsó időkben-is az ő szája által meg-szentelt igéje a'
rendszerént való eszköz, mellyel magát esmérteti,
ez az írás vezet minket az Urhoz, mint a' Mágusokat
a' csillag a' helyre, a' hol Christus Urunk fekütt,
Matth. 2. 9. & seq. Ha azért mi az Istennek idvességés
esméretire akarunk jutni, az írásokat vizsgállyuk, ol-
vassuk, tanullyuk, mint Act. 8. 28, 30. c. 17. 11. A-
zok meg-mutattyák hol, miképpen keressük. Lásd
Eccl. 5. v. 1, 2.

III. Az Istentől rendeltetett eszközökben és ren-
delésekben keressük, mellyeket maga rendelt és vá-
lasztott,

lasztott, hogy azokban az ő kegyelmét ki-nyilatkoztassa. Az O Testamentombéli hívek keresték az áldozatokban, és egyéb Ceremoniákban, és őt azt mondták, hogy az Isten a Sanctuariumban lakik és a Cherubimok közt ül, Exod. 25. 8. mikor fogságban voltak s imádkoztak, a Jerusálem Temploma felé arczal fordultak, Dan. 6. v. 10. Mi-is Uj Testamentombéli hívek az ő rendelésiben keressük a Sacramentumokban, a közönféges gyülekezetben, annyéra szereti azt a helyet, hogy ott örömeft mulatoz, Christus Urunk tizenkét esztendő korában a Jerusálembéli Templomban el-maradt, eléggé keresték Joseph és Mária harmadnap alatt a rokonfágok között, de meg nem találták, hanem a Jerusálembéli Templomban a Doctorok közt, Luc. 2. v. 46. Azért te-is az ő rendelésiben és az ő t^e választott helyen keressed, Heb. 10. 25. erről tett ígéretet Exod. 20. 24.

IV. Az Isten keresésének idején a régi uton járjunk, mellyen a régi szentek keresték és fel-találták. Ez ő utnak mondatik, Jer. 6. 16. A mely uton az Istent eltévesztettük azon megné találhattyunk, hanem más uton kell ő hozzája vizsgálja mennünk, a Jácob eseléde, (70 lelkek) menének alá Ægyptomba a Philisteusok földén által, de az után más uton jövének ki Ægyptomból az Arabia pusztáján, mellyen 40. esztendőig bujdosnak. A napkeleti bőlcsék, a Christus imádására a mely uton el-mentek, az ő hazájokba más uton tértek vizsgálja, Matth. 2. v. 12. Így mi-is a mi naponként való esztink és gonoszságink által el-tévesztvén az Urat, ne keressük őtet

azon az uton, hanem az ő parancsolatihoz való engedelmességnek utain. Ha el-tévelytettük és tőlünk el-idegenítettük a' tisztátalanságnak, kevélységnek, veszekedésnek, &c. utain, keressük a' tiszta szent életnek, ízeretnek, békeségnek, &c. utain : ha a' bűnnek utain tőle el-távoztunk, a' meg-térésnek és életünk meg-jobbításának után keressük őtet a' tékozló fiuval, hogy találtaffék tőlünk, Luc. 15.

INTŐ HASZON.

Valaki az ő Istenét fel-akarja keresni, segítségét akarja venni, ezeket az elő-számlált eszközöket meg ne vessé, mind addig keresse míg az ő jo kedve felől bizonyos nem lehet.

Indító okok ezek:

1. Az Istennek parancsolattya. Text. *Keressétek, őtet hijátok segitsegül, Psal. 50. 15. Matth. 7. 7.*
2. A' Haszon; Mert az Isten keresése meg-nem-károsl, sőt azért javaink szaporodnak, Matth. 6. 33. Jer. 29. v. 13. Az Ur könyörüllyön rajtunk, mutassa-meg az ő jo kedvét nekünk. Amen.

Text. (Melynek alkalmatosságával a' felső tanuságnak egyik részét tractálhatni)

I Chron. 16. v. 11.

R E S Z E I H A R M A K.

I. A' parancsolat, *Keressétek,*

II. Mit?

- II. Mit? 1. A' jehovát. 2. Az ő erejét, az az, a' frigy Ládát, mely az Isten jelen-létének jegye volt. 3. Az ő orcáját. Lásd oda fel. iIII. Modgya a' keresésnek, *szüntelen*. Lásd a' Pfal. 105. 4. versét.

T A N U S A G.

Az Isteni tiszteletben meg-kévántatik az álhatatosság. Text. Luc. 2. 37.

Az Isten keresésének modgyáról.

Text. Matt. 6. v. 33.

Keresétek először az Isten országát, &c.

AZ jo Tanítók tisztihez szükségesképpen meg-kévántatik, hogy az ő halgatoit, valami tilalmas és illetlen dolgoktól, ne csak tilalmazza, hanem ellenben arra-is meg-tanítsa leginkább, mindenek felett, mire igyekezzenek, miben legyenek foglalatossak, miképpen, és hogy hogy vigyék véghez, Deut. 10. v. 12, 13, &sq. cap. 11. v. 16, 17, 18, &sq. Jos. 24. 23. Dávid, Pfal. 34. v. 12, 13, 14. Ihen ezt cselekeszi a' mi lelkünknek hűséges Páfztora az Ur Jésus Christus, el-tiltá az embereket e' világi telheterlen, és hihetetlenféggel ószve-kötte-tett szorgalmatosságtól, az után meg-tanítá minn szorgalmatoskodgyanak mindenek felett, hogy vigyék véghez, mondván: *Keresétek először, &c.*

S U M M A J A.

Ez életbeli szükséges joknak keresésének uttyát és mod-

és modgyát tanította-meg, hogy hogy legyen és szaporodhatik.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. A' parancsolat, ez igékben: *Keressétek, &c.*

II. A' jutalom, mellyel indította: *Mind ezek reá adattatnak, &c.*

Mostanaz első részt lássuk: abban három dolgok vadnak:

1. A' parancsolat; *Keressétek.*

2. Formája és modgya, *Előszór.*

3. Az objectumok, mit; *Isten országát és, &c.*

Mig a' Parancsolatrol szollanánk, az előtt lássuk mit akarjon ez *adversatívá particulával*; *Sed.* mellyet a' parancsolat eleibe függeszt? Fel: Nézz ezzel a' felő tilalomra, a' melyben azt mondá három ízben: *Ne legyetek szorgalmatosok, v. 25, 31, 34.* Leg inkább ez kettők környűl szorgalmatoskodnak az emberek;

1. A' testeknek táplálására, hogy hogy szerezzenek eledeli. 2. mezitelen ségeknek el-fedezésére hol vegyenek köntőst. Ezekről három erősségekkel tilalmazza ez igék előtt. Az első vészti, *A Providentia Dei*, v. 25. ne legyetek szorgalmatosok: *Mert a' ti mennyei Atyátok, &c.* v. 32. kinek az ő gondviselése ki-terjed a' madarakra, mezei virágokra, mellyeknél ti sokkal drágábbak vattok, v. 26, 28, 30. A' másik erősséget vészti *A supervacaneitate*, A' szorgalmatosságnak hejában valóságát. mellyet hasonlatossággal világosít, v. 27. kérdést támasztván, *kitsoda, &c.*

A' harmadikat vészti *Ab objecto proprio sollicitudinis ni-*

mice.

mie. v. 32. Mert a' pogányokat illeri, kik sem az Istent nem esmérík, sem benne nem hisznek, sem az ő gondviselésére magokat nem bizzák, &c. ezekre néz ez igével: *Sed.*

Láffuk immár rendel a' Czitkeleket.

Az I. a' Paroncsolat; *Keresétek.* (Erről a' felső Prædicatióban szollattam, Lásd-meg ott, minémű treje légyen.) II. Formája és modgya a' *keresésnek.*

Először ez ige három jedzésekbén vétetterik ki-váltképpen:

Elsőben, ez ige először rendet jedző ige, Aét. 13.46. Matth. 17.10. Marc.16.9.

Másodszor, Az ember életének, és az időnek első részét, 1 Tim.1.13. Lásf efféléket Matth.8.21.c.12.29.

Harmadszor, A' munkálodásban valo grádust, akkor annyit téfzen, *inkáb*, mint ezen Textust magyarázza Luc.12.31. Sőt *inkáb* keresétek. Itt ez igét nem csak egyikre kell szorítani, hanem oly széleessen kell venni, hogy mind ez három dolgokat magában befoglallya: 1. A' rendet, hogy minden mi munkáink, rabotás dolgaink eleibe tegyük; 2. a' mi életünknek, &c. első sengéjében iffiuságunkban, Eccl.12.3. 3. a' munkában valo grádust, leg *inkáb* buzgoságosban, serényebben, &c.

2. Nem tilt hogy testünk-re-is gondot ne viseljük, hanem csak grádust téfzen, *inkáb*, kiváltképpen lelkünk-re vigyázzunk. 3. Tellyeséggel a' munkától-is a' minéműek szántás, vetés, &c. nem tilalmaz, mert másutt azt mondgya hogy a' ki nem munkálodik, az ne-is egyék, 2Theff.3.10. A' hangyához küldi

küldi a' reftet, Prov. 6. 6, 7. hanem a' hihetetlen-
gel egybeköttetett (szorgalmatofágtol, mely az el-
mének mértékletlen bufulása, gyótródése e' világi
joknak meg-fszerzése kórnýl.

III. Láffuk a' kerelésnek objectumit; miket?

1. Kerelsük az Istennek orfzágát;

2. Es az ő, tudni-illik Istennek igafságát.

Kérd: Mit értsen az Istennek orfzágán?

Felel: Erti a' kiváltképpen valo orfzágát, mely
két féle, 1. *Regnum Gratiae*. 2. *Regnum gloriae*. A' ke-
gyelemnek orfzága, A' keresztyéni gyülekezet, mely-
ben Isten az igének prädikáltatása, és a' Sacramentu-
moknak ki-fzolgáltatása által készitgeti a' választot-
takat az örök életnek el-vételére, őket bűnőkből fel-
ferkentvén, hathatoképpen el-hijja, meg-tériti, hit-
tel meg-ajándékozza, Szent Lelkével és igéjével bir-
ja, igazgattya. Láfd Matth. 5. 19. c. 11. 11. c. 13. 24.
c. 18. 4. Luc. 7. 28. 2. *A' dicsőfségnek orfzága*, a'
melyben a' győzedelmeskedő Isten gyülekezeti ör-
vend, nyugfzik, eggyütt lévén az ő jegyefekkel a'
Christussal. Láfd Matth. 5. 3, 20. Act. 14. 22. Matth. 8.
11. mind e' két orfzágokat érti: azt akarja, ugy vi-
selyék magokat ez életben, hogy a' dicsőfségnek or-
fzágát mely nekik el-késziteteit, Matth. 25. 31. el-
vehetsék. ez penig illyen urakon lehet:

1. Ha az Isten dicsőfségének előmozditására igye-
keznek, 1 Cor. 10. 31. Col. 3. 17. Eccl. 12. v. 15.

2. Ha az Idvefségnek eszkőzeit meg nem verik, az
igét halgattyák, meg-tartyák, Jac. 1. 22, 23. a' Sacra-
mentumokkal élnek, ez a' parancsolat, Vegyétek, e-

gyétek, 1 Cor. 11. 24. a' könyörgésekben, alamisnálkodásokban, és egyéb féle jószágos cselekedetekben gyakorolják magokat, egyik jószágos cselekedetet a' másikhoz ragasztatják, 2 Pet. 1. 7, 8.

3. Ha a' kereszteket fel-vésszik, kiváltképpen a' Christus és Evangeliumért békével szenvedik Mosest, Hebr. 11. 25, 26. ezt meg-kivánnya minden Tanítványtól, Matth. 16. 24. erre inti Jac. 5. 7, 8.

4. Ha a' világbol valo ki-mulásához jó idején készíti magát, ohajtja a' Christussal valo együtt lételet, Phil. 1. 23. 2 Cor. 5. v. 2, 4, 8.

Kérd: Mit értsen az Isten igaságán?

Fel: 1. Nem érti azt az igaságot, mely az Istennek természetiben vagy on: mert az a' teremtetett állattal nem közölhető, mint szintén az ő természeti, Eia. 42. 8. Hanem azt az igaságot, mellyet az embernek adott volt, és a' mely nélkül ő szűkös.

Ezt az igaságot három karban állithattuk.

1. *Concreata*, Velünk egyút teremtetett, Eccl. 7. 29. mellyet magunk vezettünk-el az eset által, azon kellene lennünk hogy ezt vissza nyerhetnők, erre int Eph. 4. v. 24.

2. *Imputata*, Nékünk hit által tulajdonított igaság, mely a' Christus szent élete, engedelmesége, &c. 1 Cor. 1. 30. ilyen igaságról szól, Phil. 3. 9.

3. *Inchoata*, El-kezdettetett, mely nem egyéb hanem az Új élet, Isten parancsolatihoz valo engedelmeség, a' jó cselekedetekre valo iyekezet.

Ezek Isten igaságának mondatnak ezért mert ő munkái, szerzeményi mi bennünk, ő tőle parancsolatott

ratott dolgok, Phil. 2. 13. Azt akarja hogy fő gondunk, ezekre légyen, hogy oltán a' *Consummata iustitiam* részünk lehessen az egekben.

T A N U S A G.

Nem elég az Istentől parancsoltatott dolgokat véghez vinni, könyörögni, Istenünket ízeretni, az ő országát keresni, &c. hanem meg-kivántatik szűklégesképpen, hogy mindennek az ő rendelésének modgyai ízerént, a' mint ő kívánnya, ugy legyenek. Text. Nem csak azt kívánnya hogy az ő országát keressük, hanem a' keresésnek modgyát-is ki-fejezi. *Előszór, Keresétek,*

A' Tanuságnak bizonyítása lészén; Elsőben, Az írásnak tanuiból. 2. Az O, és Uj Testámentomi példákbol. 3. Az okokbol.

1. Az írásnak tanui ezek: 1. Esa. 1. v. 11, 12. a' hol a' Sidok Istentől parancsoltatott dolgokat vittek véghez, áldoztanak, a' Szombatot és egyéb Innepeket szorossan meg-tartották, templomba az ige halgatására jártak, de minden ő tisztele-tételeket megveti, v. 11, 12, 13. miért vallyon? mert hit és meg-térés nélkül cselekedtek, v. 15. mellyeket szűkségesképpen az ő szolgálattyához meg-kiván; azért inti v. 16, 17. *Mosdgyatok-meg.*

2. Esa. 29. 13. Ez a' nép, &c. nem azért kárhoztatya, hogy az isteni szolgálatot külsőképpen ajakokkal véghez nem vitték volna; Hanem, hogy szivek nyelvekkel nem egyezett, mellyet Isten az ő szolgálattyához meg-kiván, Deut. 10. 12, 13. erre néz 1 Sam. 16. 7.

3. Efa. 66. 1, 2. kiknek tiszteleket kedvelli; *Arratekintek a' ki szegény, &c.* ellenben v. 3, 4. a' szívnek töredelmessége nélkül a' külső Ceremoniakat utállja, mellyekkel nem-hogy engeszteltetnék, de sőt inkább haragittatik.

II. A' Példák az O Testamentumban; Jehu Isten-től parancsoltatott dolgot vin véghez, 2Reg. 10. 10. mely Istennek-istetzett, v. 30. de nem jól, v. 3. melynek büntetését el-vette idő haladékjával, Hof. 1. v. 4. Amásiást Juda királyát Lásd 2Cron. 25. v. 2.

2. Az Új Testámentombéli példák; A' Phariseusok és az Irástudok, Istentől parancsoltatott dolgokat cselekedtek, hogy imátkoztak, böjtöltek, alamisnát osztogattak, dézmájokat ki-adták, Luc. 18. 12, 13, de nem jól cselekedték; mert nem elég, jól cselekedni, hanem azt jól-is kell cseledni, mellyért jajt kiált nekik Matth. 23. 27, 28. Lásd Luc. 16. 15. Matth. 6. 5. Simon Magus is, Act. 8. 13, 21. Efféléknek cselekedetek hasonlok a' Judás csokjához, kinek szájával és cselekedetivel szíve nem egygyezett Matth. 26. 48, 49.

A' Tanuságnak okait látsuk:

Az első ok vétettetik, *Az Istennek kívánságától, mert a' mely szorossan meg-kévánnya Isten az ő tisztelését, és a' jonak cselekedését tőlünk, szintén oly szorossan kívánnya azoknak modgyait.* A' törvénynek summájában, nem csak azt kívánnya, hogy ötet szeressük, hanem *Teljes szívből*, Matth. 22. 37. Lásd Deut. 10. 12, 13. Joh. 4. 24. nem csak azt kívánnya hogy könyörögjünk, hanem modgyát-is, *Tiszta kezeket, &c.* 1 Tim. 2. 8. Inét az Apostol nem csak azt ha-

gyá,

gyá, hogy prädikállyá az Evangeliumot, hanem ezt-
is, hogy igazán hasogassa, &c. 2 Tim. 2. 15. Lásd Eph.
cap. 5. v. 16, 17.

A' második ok vétettetik, A' büntetésről és a' munká-
nak haszontalanságától. mert mikor az Istentől paran-
csoltatott dolgokban a' jó mod, és rend el-hagyattat-
nak, az egész munka nem csak semmire kellőnek tar-
tatik, hanem súlyos büntetések-is vonson utánna,
1 Chron. 15. 13. Deut. 28. v. 47. 1 Cor. 11. v. 29, 30.
ettől féltette az Ezechiás az ő birodalma alatt lévő né-
pet, kikért könyörgött 2 Chron. 30. 19, 20.

A' harmadik ok vétettetik, A' hitetleneknek természe-
tektől, Plal. 36. 45. kik nem vigyáznak a' modokra.

H A S Z N O K.

1. Czáfolo. 2. Feddő. 3. Tanító. 4. Intő.

Lássuk rendel mind ezeket.

I. C Z A F O L O H A S Z O N.

A' Pápisták a' kik a' mint hogy az Istennek igazán
valo keresését és tiszteletit el-fordították, Exod. 20.
v. 4, 5. így az ő tiszteletének modgyait-is, kikre illik
Matth. 15. 9. *Hijában tisztelnék, &c.* mert csak az, az
igaz isteni tisztelet, melyet maga az Ur rendelt, senki
ő kívülle nem tudja mi kedves az ő szemei előtt,
ezért Deut. 4. 2. c. 12. 32. Exod. 23. 13. modgyát le-
írta, Deut. 10. 12, 13.

II. F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik az Istentől parancsoltatott dolgoknak vég-

be vivésében a' modokat melyeket Isten a' parancsolatokhoz ragasztott el-hadgyák, ihen a' Text. nem csak azt kívánja hogy az Isten országát keressük, hanem a' modgyát is ki-fejezi, *Előszó.*

Igy gyakorta vétkezünk, mint csak e' három dolgokból ki-tetzik:

1. Az Isteni szolgálatban.
2. A' szeretetnek munkáiban.
3. A' mi rend szerént való hivatalunkban.

Az Isteni szolgálatot ez négyekre fejezem, melyekben gyakorta vétkezünk:

1. *Azige halgatására*, mikor el-nem készíttyük magunkat, tanulo szívet nem viszünk, nem hiszünk, mint Ezech. 33. 31, 32. Heb. 4. 2. mert az Isten igéje nem minden szívet szeret, hanem csak a' tisztát, Luc. 8. v. 15. a' hol négy karban állattya a' halgatókat, hasonlatosságot vélzen a' mag-vetőről, v. 5, 6. Lásd magyarázattyát v. 11, 12, 13, & seq.

2. *A' könyörgésre.*

3. *A' Sacramentommal való élésre.*

4. *A' Pradicallásra, és éneklésre.*

2. A' könyörgésben vétkezünk, ha meg-térő szívet, tiszta kezeket Istenhez fel nem emelünk, 1 Tim. 2. 8. Psal. 16. 6. a' Tengerben nincsen oly bőléges viz, a' minémü bőléges Istenben az irgalmaság, azokhoz a' kik őtet meg-törődött szível segítségül hívják, Psal. 34. 19. c. 145. 18. de a' Harag, kételkedés, meg-térhetetlenség, meg-gátollya, hogy irgalmaságát velünk ne közöllye, a' miket kérünk meg ne adgya, Esa. 1. 15. c. 59. 2. Psal. 66. 18. Jac. 4. 3. Prov. 15. 8. Jer. 6. 10.

Matth.

Matth. 5. 21. Joh. 9. 31.

3. Az Ur vacsorájában való élésben vétkezünk; 1. Ha nem tudunk külömbséget a' mi házunknál való kenyér és a' Sacramentomi kenyér között tenni, 1 Cor. 11. 27, 28. 2. Ha hitünk nincs oly mint a' tizenkét, esztendeig vér folyásban fekvő aszszonynak, Matth. 9. 21. el-nem bihettyük hogy a' Christus igasága oly valósággal tulajdonítatik nekünk, a' mely valósággal a' kenyeret kézzel el-fogjuk, és meg-észük, &c. 3. Ha szeretet nélkül vagyunk, mely a' jótéviségben, irgalmaságban, fogatkozáfoknak meg-engedésében jelenteti-ki magát, 1 Cor. 13. 1, 2, & seq.

4. A' Prædikálásban és éneklésben, ha értelem és szív nélkül léfzen, 1 Cor. 14. v. 14, 15, 19. Eph. 5. 19. Col. 3. v. 18.

Másodszor, A' Szeretethez munkáinak gyakorlásában vétkezünk: 1. Ha irgalmaságot cselekefzünk, alamifnát oltogatunk, a' szegényeket segétyük, &c. azonban abból érdemet várunk, amaz ellen Luc. 17. v. 10. avagy hejában való dicsőiséget várunk mint a' Phariséusok Matth. 6. 2. Luc. 21. v. 1, 2, 3. ezért Isten egész munkánkat meg-veri. 2. Ha intyük felebarátunkat, Heb. 3. 13. fedgyük, Matth. 18. 15. de ha bofszuságból, haragból, szívünknek mérgeffégeből származik, el-hattuk a' jo modor, vétkezünk amaz intések ellen, 2 Theff. 3. 15. 2 Cor. 2. 4. Gal. 1. 6. 2 Tim. 2. 25.

Harmadszor, A' mi rend szerént való hivatalunkban vétkezünk. Nincsen csak eggy-is közzülünk kic. Isten bizonyos hivatalban nem állított volna, ki felső, középső, alsó rendben vagyon. Ha Király, Biro, &c.

vagy, vétkezel ha helyt nem adcz amaz intéseknek: 1 Chron. 19. 6. 7. Deut. 1. 16, 17. Rom. 13. 1, & seq. 2. Ha házi cselédes gazda vagy, vigyázatlansággal, lágyfággal bírod cselédidet, Elivel nem cselekszed a' Salamon intéfét, Prov. 23. 12, 13. így a' több hivatalban lévők-is, sokszor sokakban vétkeznek, mert kinek-kinek az ő hivatalos titztiben az Istentől ki-jelentett módszerént kellene előmennni. Vedd elődbe Jobot, a' mennyiben Magistratus volt, Job. 29. v. 12. *Hakinek ügyét, &c.* a' mennyiben gazdag volt. c. 31. 16. ez a' szívnek tisztaságának és a' jolelki esmérernek, kiváltképpen valo jele bizonyága, mikor valaki hivatalyában hűségesse el-jár, Joh. 17. 4. Matth. 25. 23. 1 Cor. 4. v. 1, 2.

III. T A N I T O H A S Z O N.

Hát nem csak azt szükséges tudnod, Istened tölled mit kívánnyon, hanem annak-is végére kell mened, mitsoda moddal és rendel kívánnya véghez vitetni általad: mert a' mód és rend oly szükséges, hogy ezek nélkül minden munkáid hibások, Lásd Esa. 58. v. 2, 5. mert meg-térő irgalmas szivek nem-volt, v. 6, 7. & seq. A' miként az Ecclesiaban mindeneknek rendessen kell lenni, 1 Cor. 14. 40. Abraham-is az áldozatra valo fákat és állatokat rendesen raká, Gen. 15. 10. c. 22. 9. Lásd Jer. 34. 18. így az Isteni szolgálatban-is a' mód, rend meg-kévántatnak, mett Istén a' Moses által ki-adott parancsolatokban nem csak azt kíváná, hogy idegen Istenünk ne légyen, faragott, öntött, képekben ne tiszteljük, &c. hanem az ő

tiszte-

tiszteletinek modgyát és helyét-is meg-jelenté a' 3 dik és 4 dik parancsolatokban, Exod. 20.

Itt immár akar azokra a' parancsolatokra nézve mellyek, 1. Istenedet, 2. Felebarátodat, 3. Magad javait, nézik. mindenikben szükfészes a' modnak és a' rendnek meg-tartása.

I. *Az Istenre nézve*; Az Isteni szolgálathoz, 1. A' magunk el-készítése, Exod. 19. 10, 11. c. 30. 20.

Az el-készítésben meg-kivántatnak ezek :

1. A' szent, jo elmélkedések, hogy semmit-is *inconsideratè* ne cselekedgyünk, Eccle. 5. 1, 2.
1 Theß. 2. v. 13.

2. A' jo szándék és igyekezet, Esa. 2. v. 3.

3. A' tisztátalan gondolatoknak és indulatoknak megszűre hagyása, Abrahám példájával, ki mikor áldozni menne, szolgait, szamarait, a' hegy alatt hagyá, Gen. 22. 5. Exod. 3. 5.
1 Pet. 2. 1, 2.

Másodszor a' *Reverentia*, Psal. cap. 2. v. 10, 11, 12.
Psal. 95. v. 1, 2, 6.

Harmadszor a' *Devotio*, mely háromban jelenti ki magát ;

1. A' készségben, Psal. 108. 1, 2.

2. A' cselekedetben valo örömben, Psal. 122. 1.
Esa. 58. v. 13.

3. A' szünetlen valo gyakorlásban, Act. 10. 3.
Luc. 2. v. 37. Psal. 119. v. 164. Dan. 6. v. 10.
Psal. 55. v. 17, 18.

II. *Felebarátodat* nézik a' szeretnek munkái, ezekhez hozzá téski ez igét *Sicut*, Matth. 22. 39.

III. A' Magunk javait, idvefflegünket a' mi nézi, arról így szól: *felelemmel*, Phil. 2. 12. itt pedig először *keresések, &c.* 1. Ezeket pedig értelemmel kell cselekedni, 2. Hitből, Heb. 11. 6. 3. jó végül az Isten dicsőffségét tégyük-fel, Col. 3. 17. ez az első kérdés, *Sanctificetur nomen tuum,*

IV. I N T Ó H A S Z O N.

Nofza hát mi az Istennek keresésében az ő tőle rendeltetett modokat taratsuk-meg, keressük őtet ;

1. *Primum*, 2. *Vehementer*, 3. *Sincerè*, 4. *Resolutivè*, 5. *Confidenter*, 6. *Directè*. 7. *Perseveranter, & Jugiter*

Az Isten keresésének első modgya ez : *Querite primum*. Text. Az időre képest, a' napnak elein, jó reggel, mint Dávid, Psal. 5. 4. c. 63. 2. a' mi életünkre nézve, leg illendőbb idő az Iffiuság, Eccl. 12. 3. Jofias, 8. esztendő korában kezdé az Urat keresni, abban meg-nem csüggedett, tizenkét esztendő korában fogotta a' *Reformatiohoz*, 2 Chron. 34. 3, 4, &c. Joseph és Daniel iffiuságokban keresték, az ő buzgoságokért és Istenhez való hűségekért, tiszta életekért, még ma-is dicsértetnek. De oh boldog Isten, mely sokan vadnak a' kik véntégekre halasztják az Istennek keresését, a' mely felől bizonytalanok ha érhetik-e avagy nem? de ha szintén azt elérhetnék-is, akkor leg-alkalmatlanbak. Okos embernek tartanádé azt, a' ki így gondolkoznék, míg a' hajo épp és uj, addig a' tengerre nem indulok, hanem akkor mikor az árbócok fák meg-rothadnak, a' hajo meg-hasadoz, &c. el-hi-

tem.

tem gorombának tartanád. Szintén ilyen gorombá-
am az, a' ki iffuságát csak az istenteleniségben és tisz-
tátalanságban tölti-el, vénségére, el-erőtlenedett álla-
pattyára halasztja Istenének meg-keresését. Nosza
hát serkennyük-fel a' bűnből jo idején Dáviddal, Psál.
57. 9. kely-fel Samuella, 1 Sam. 15. 12. Abrahámmal
jo idején küld-ki az Ismaelt Hagárral együtt, hogy
az örököst ne háborgassa, Gen. 21. 14. a' Christussal,
és az ötet követőkkel jo reggel meny az Urnak házá-
ba, Joh. 8. 2. a' Máriákkal a' Napnak fel-jóvetele előtt
induly a' Christus koporsojához, ahoz a' helyhez
a' hol az ő teste nyugszik Joh. 20. 1. Marc. 16.
1, 2. az nem egyéb, hanem a' gyülekezet, Matth. 18.
20. ez a' leg alkalmatosabb idő: ki nem rekesztvén a'
meg-élemedett és vénségnek idejét-is, Luc. 13. 6, 7, 8.
mert az Istennek külömb külömb féle orái vadnak,
Matth. 20. 1, 2, & seq.

2. Mod: *Vehementer & avidè*: Felette igen erőssen,
és kívánatossan: a' miként a' cselédes gazda az ara-
nyat és az ezüstöt, és az ő földi javait, Prov. 2. 4. A' kik
erőssen keresik az Istent, és a' mennyei jokat, azok a' jo
alkalmatosságot el nem mulattyák, a' mikor a' Man-
na az égből le-száll akkor szedik, a' jo alkalmatosság
ez a' mennyeieknek keresésére, mikor az igét pra-
dikáltattya köztünk, egétségünket s' békeféségünket
meg-tartya, ez az Arany idő, mert ha az ágyban sze-
gez csak olyan vagy mint egy *Excommunicatus*, ki az
Isten népe között meg nem jelenhetik, ha pedig há-
boruságod vagy, Istenedet szíveffen nem szolgál-
hatod: A' ki kívánatossan keresi, az elméjéből ki nem
vetheti

verheti, mint Dávid, Psal. 63. 2, 7. Esa. 26. 9. mert a' hola' te kincsed ott vagyon a' te szived.

3. *Sincere & fervide*, Tiszta szível kép-mutatás nélkül, buzgosággal. mert a' mit a' szív nem cselekszik az femmire kellő, smivel az Ur a' szívre néz, 1 Sam. 16. 7. Mikor Adám teste a' földből formáltaték, addig élő nem vala, mig életnek lehelleti beléje nem fuvataték, így szintén az Istennek keresete-is, a' menyői jók környül való munka-is, minden *circumstantiakkal* együtt az Isten tekénteri előtt femmire kellő, valámig a' szívnek oktáráról, a' buzgoságtól nem származik, Rom. 6. 17. Deut. 10. 12. szükséges az Urnak keresésében a' szívnek tisztsága.

A' Joseph azt mondá az ő atyafiainak, hogy addig az ő orczáját nem láthatják, valámig Benjámin el nem vinnék vélek, ilyen indulattal vagyon Isten a' szívhez, ez nélkül hozzá nem ereszt, sem fel nem találhatod, Jer. 29. v. 13. ekképpen cselekedett Dávid, Psal. 119. 9, 10. Ez *Pontotska*, azokat kárhóztatja a' kik szájjokkal nyelvekkel keresik az Urat, Esa. 29. 13. kik soha az Isten kegyelmes orczáját meg nem talállyák, mint Péter szolla Simon Magusnak, Act. 8. v. 21.

4. *Resolutivè*, Magadat egészen az Isten keresésére adgyad. A' miként a' ki a' zászlo alá a' vitézek közzé bé-adta magát, az magában fel-tette, hogy mi-helt kívántatik kéz a' hartzra; Így nekünk-is szándékunk ez légyen az Isten keresésében, hogy minden héjábanvalófágnak békét hagyván, elméinket egészen erőnkkel együtt az Isten keresésére fordítsuk,

rsuk, engedgyük-meg, hogy a' halottak az ő halottyo-
kat temésék-el, Matt.8.22. mert egy a' szűkléses do-
log, Phil. 3. 14. Agrippa Pálnak így szolla, majd
ugyan el-hiteted velem hogy keresztyén légyek, Act.
26.88. de azért reipsa nem vala keresztyén, magát
nem *resolválta* vala, mint szintén az Ægyptombol ki-
jött Sidok, kik *rest* szerént el-távoztak vala Ægyp-
tombol, de nem *Elméjekre* nézve, mert ottan ottan,
a' pár hagymákra, fos ugorkákra, &c. vízfíza kíván-
koznak vala. Lásd mit mond Urunk Luc.9.62.

5. *Confidenter*, Luc.15.18. Matth.21.22. Jac.1.
5,6. Heb. 11.6.

6. *Directè*, Heb.12.13. A' sánticálást, kerengést
távoztassuk-el, Máriát, és a' Pápától Canonizált
szenteket hadgyuk a' Pápásoknak; mert azok azt sem
tudgyák, ha mi élünké, mellyik városban lakunk, kiki-
nek hívnek, Ec.9.7. Esa.63. 16. *Az Abrahám nētud, &c.*
tartsuk az Isten parancsolattyához magunkat, Psal.
50. 15. Ha az Atya Istent akarjuk meg-keresni, a'
Christus egyedül az ut, ajtó, Joh. 14.6. a' közbenjár-
ro, nem csak a' meg-váltásra nézve, hanem a' töreke-
désre és engesztelésre nézve-is, Rom.8. 34. 1 Joh.2.v.
1,2. 1 Tim. 2.5,6. *notanter* egy Jesus Christusnak
nevezik.

7. *Perseveranter et indefinenter*, álhazatossan bűnet-
lenül keressük, 1 Chron. 16.11. Matth.24.13. Apoc.
2.10. mert rut dolog az Istenes dolgokat el-kezdeni,
azonban Démással hátra állani, Heb.6.5. 2 Pet.2.22.
Mit használt az iffunak a' törvénynek meg-tartása fe-
lől valo dicsekedése, Matth. 19. Marc.10.21. hogy a'

Chri-

Christus követéséből hátra álla? semmit sem. mit használa a' Loth feleségének Sodomából ki jövése, azonbáa' parancsolat ellen hátra tekinté? semmit sem. mert so bálvánnyá változtaték, így néked-is egy s' két nap buzognod mit használ, ha ismét az istentelenségre viszsa térsz? semmit. No hát végig fúsd a' czélt, 1 Cor. 9. v. 24. hogy azt mondhasd az Apostallal, 2 Tim. 4. 7. A' mellyet nekünk-is adgyon-meg
A M E N.

Text. (Melynek alkalmatosságával az Isten keresésének modgyai elő számláltathatnak, ez Textust meg-előző Prædicatiobol.)

Jer. 29. v. 13.

Itt három czitkelkék vadnak:

1. Az Isten keresése, *Queritis me;*
2. A' keresésnek formája; *Toto corde vestro.*
3. A' jutalom; *Invenietis.*

T A N U S A G.

Csak azok találhatják-meg az Istent, a' kik őtet az ő keresésének modgyai szerént keresik. Text. *Meg-találtok;* mert tellyes ti szívetekből kerestek. Testim: 1 Chron. 28. v. 9. Lásd fellyeb.

A'

A' Mennyeieknek keresésének jutalma.

Text. Matth. 6. v. 33.

Keresétek az Istennek országát, és annak, &c. mind ezek reá adattatnak tinéktek.

AZ Isten oly igen gyönyörködik az Istenfő-
löknék cselekedetekben, hogy azoknak
hitből származott munkájokról soha el-
nem felelkezik, Heb. 6. 10. meg-jutalmaz-
tattya, Exod. 20. v. 6. ezer iziglen, hirdetteti mások
előtt hogy a' jora fel-inditsa őket, Luc. 21. v. 1, 2. a'
két fillyert, a' kenetet-is, Matth. 26. 13. fel-irattatta,
főtt hogy ez világtól el-vonhatná, az ő parancsolati
mellé szép ígéretek-istészen, Deut. 28. 1, 2. Lev. 26.
v. 3, 4, &c. it-is, mondván: *Keresétek, &c. és
mind ezek fellyúl adattatnak, &c.*

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. A' Parancsolat; *Keresétek, &c.*

II. A' jutalom; *Mind-ezek, &c.*

Az első részében, a' keresztyén embernek minde-
nek felettvaló tisztí, a' melyben kell magát gyakorla-
ni ez hamar el-mulo éleiben jelentetik-meg, ez igék-
ben; *Keresétek*, (melyről szóltam.)

Most a' jutalomról szollyunk; *Mind-ezek, &c.*

A' hol három dolgot lássunk-meg:

1. Mi

1. Mit értsen ez szon? Mind ezek.
2. A' jutalmat; Reá adattatnak.
3. A' személyeket, Kiknek? Votum.

Az elsőről: Ez szon, *Mind ezek*, értenek az étel, ital, ruházat, v. 31. és valamelyek nélkül a' testiekben szükölködnek, v. 32.

A' Másodikrol; A' *jutalom*, mellyel indittyá, ez: *Reá adattatnak*, Christus Urunk e' szollásnak formájában hasonlittyá az ő szent Attyát a' kereskedőkhöz, a' kik fontal valamit mérnek, vagy singel, és azt ingyen meg-szerzik a' vévő személynek, így az Isten a' testieket toldalék és szerzés-képpen adgyá a' lelkieknek kerese után, többet ad hogy sem a' mennyit kérnek, Eph. 3. 20. Példák, Salamon, kinek Isten azt-is meg-adá, a' mit nem kére, 1 Reg. 3. v. 13, 14. A' tékozlo fi nem méltoztatván magát a' fiui nevezetre, azon kéri hogy bár csak olyanná régye mint eggyik bérese, meg-elégszik véle, de az ő Attya lálsátok mit cselekedett, Luc. 15. 19, 22, & seq. Abrahám Ismael életéért könyörög, el-nyeri és még Isáknak születéséről-is ígéretet vélzen, Gen. 17. v. 17, 18, & seq. Innét *patet quod semper uberior est gratia Dei quam nostra precatio*, Psal. 21. 1, 2, 4. c. 91. v. 15, 16, 17.

Az Harmadikrol; Kiknek? Fel: meg-határozza, *Tinéktek*, kik a' testieknél a' lelkieket inkább és eléb keresitek.

I. T A N U S A G.

Leg főeb és derekassab dolga minden idvefségét szerető embernek, a' mely környül leg inkább kell fáradozni, az Isten országának kerese. Text.

Keresie-

Keresétek először az Isten országát, annak igazságát, &c.

A' Tanuságnak erőssítése.

1. Az írásnak tanuiból, és,

2. Az okokból ki-tetczik.

Az Írásnak tanui: 1. Luc. 10. 41, 42. Mária hogy az Isten igéjét halgattya, Urunk három dolgokkal dicséri: 1. Hogy a' leg szükségeseb dologra visel gondot, mellyet egynek mond. 2. hogy a' jobbik részt választotta. 3. hogy az meg-marad, állandó léfzen, e' világnak minden javaival csak egy ember birna-is, mi haszna volna, mert attol meg-kellene válni, 1 Cor. 7. 31. Matth. 16. 26.

2. Az 1 Tim. 6. 12. meg-izelítvén az örök életnek néminémű sengéjét, azt tanácsollya, hogy az örök élethez ragaszkodgyék, meg-fogja, el-se bocsássa. 3. Phil. 3. 14. Az ég felé sietett. Okai: 1. Mert ez az embernek fő czéllya és teremterésének vége, Eccl. 1. 2. 15. 2. Mert csak az várhat áldást. Text. *omnia adjicientur*. Lásd Lev. 26. 3, 4, &c. Deut. 28. 1, 2, 3. &c.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik ezt a' Christus parancsolattyát meg-fordították; először, leginkáb, és mindenek felett a' testieket keresik, nem csuda hát, hogy az ő fáradságos munkájoknak kevés hasznát érzik, mert héjábanvalo reggeli fel-kelések, Plal. 12 7. 1, 2. úgy járnak mint Péter, Luc. 5. 5. efféle dolgokért nem adgya-meg az ég az ő man-náját, és a' föld az ő sirját, Jer. 5. 25. 2. A' kik ugyan nem-is keresik.

INTŐ

I N T Ő H A S Z O N.

No hát valakik idvezülni akartok, mindenek felett keresétek az Isten országát, *Éc. de miképpen?* 1. *Halgasátok figyelmeztessen az Isten ígét, tartásatok-meg, rejtétek-el sziveitekben, mint a' jó föld a' gabonát,* Luc. 11. 28. Jac. 2. 23, 23. Lásd Luc. 2. 19. Abrahám mikor áldoznék az áldozatra való huft el akarák *kapdosni a' madarak,* melyeket *el-úze,* így te-is mikor az Isten tiszteletire mégy, az Igét akarod halgatni, *úzd-el a' lelki hollót,* a' pokolbéli *ördögöt,* hogy a' meg hallott ígét szivedből ki ne kapja, Gen. 15. 11. Luc. 8. 12.

2. Tagadgyátok-meg magatokat, ez három pontotska ferént rendellyetek életeteket: *Mértékletesen, igazán, és szentül éllyetek,* Tit. 2. 12. *A' Tengerben oly titkos erő vagyon, hogy el nem szenvedheti a' dögöt, hanem ki-veti a' partra,* így szintén az Isten országa-is bé nem fogadgya a' tisztátalanokat, Apoc. 21. 27. Heb. 12. 14.

3. Hartzollyatok, tusakodgyatok itt e' világon, 1 Tim. 1. 18. c. 6. 12. 2 Tim. 2. 3, 5.

De I. Kikkel? 1. A' ti fáját testetekkel, Gal. 5. v. 17. hogy hogy, lásd Rom. 13. 14. 1 Pet. 2. 11. 2. E' világgal, 1 Joh. 2. 15, 16. 3. Az ördöggel 1 Pet. 5. 8.

II. Mitsoda fegyverekkel? Az Apostol hét fegyvereket ad a' lelki vitéz kezében, Eph. 6. 10, 11. — 18. Az Izrael fiai addig a' Canaán földére bé nem bocsáttatának mig ellenségekkel meg nem hartzolának, és rajtok győzedelmet nem vőnek, így ti-is bé nem bocsáttattok, mig nem hartzoltok, győzedelmeskedtek,

Apoc.

Apoc. 2. 7. mint Pál 2. Tim. 4. 7. Ama' nemes hartzot &c.
Ezekre mitsodák inditsanak?

1. A' parancsolatok, Esa. 55. 6. Matth. 6. 33. c. 7. 7, 13.
Luc. 13. 24.

2. A' jutalmak. Text. *superaddentur*, Exod. 34. 24.

II. T A N U S A G.

Valakik az Isteni szolgálatban foglalatoskodnak,
azoknak javok nem hogy fogyna, hanem inkább szá-
porittatik. Text. *Keresétek &c. és reá adattatnak mind*
ezek &c.

Kérd: Mikor foglalatoskodol az Isteni szolgálatban?

Fel: Akkor mikor az ő ki-jelentett akarattya sze-
rént tiszteled, az ígét halgatód, könyörögsz, &c. ezek
soha nem károsítanak, ama' mondás szerént: *Non uncti-*
ra rotam, non tardant Sacra dietam.

1. Az írásnak tanui ezek: Prov. 3. v. 9, 10. c. 10.
v. 3, 22. Psal. 34. 10, 11. c. 37. 25, 26. c. 127. 1, 2. a' hol
az Isten szerelmesínek a' kik őtet keresik ígér csendes
álmot, &c. Deut. 28. 1, 2, 3, & seq.

2. A' példák O és Uj Testamentombéliek:

Illyés az Isteni szolgálatban vala foglalatos, lőné
a' testiekben szükségé? nem; Mert a' holloktul, 1 Reg.
16. v. 6. az Angyaltól, v. 19. a' Saraprabéli ő zvegytől,
tápláltaték, 1 Reg. 17. 9. a' száz prophetákat, az Oba-
dias által, 1 Reg. 18. v. 4. A' Tanítványoknak, Luc. 22.
v. 35. Marc. 8. v. 1.

3. Az Okokból erősítettetik:

1. Mert az Isten ígérati tartya ezt. Text. *Keres-*
sétek &c. és reá szereztetnek, &c. Psal. 33.

v. 18. Job. 36. v. 7.

2. Mert a' kegyelőségnek jutalma vagyon, 1 Tim. 4. v. 7, 8.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik úgy gondolkoznak, hogy ha űk az ige halgatására és könyörgésre mennének, dolgok haladékjával lenne, Urunk tanítása ellen vagyon ez, *Keresztelkedő szerűc.* és mind ezek reá adattatnak. Mi kára lón az Anna Prophetisának, hogy éjjel és nappal Istenét szolgálá. Luc. 2. 37. semmi? mert Psal. 127. v. 1, 2. a' hol az emberi munkának, és szorgalmatofkodásnak haszontalanságát jelenti-meg, mint Luc. 5. v. 5, 6. és az Isten tisztelőknak jutalmokat, az ő szerelmefinek enged az Ur csendes álmot.

Ellenv: *Látom én hogy sokan Isteneket nem szolgálják úgy mint én, azok gazdagok, sok jokkal birnak, én pedig kevés jóval bírok?*

Fel: Ez még a' régi szenteket-is első tekintettel meg-tántorította vala, Job. 21. v. 7, 8, & seq. Jer. 12. v. 1, 2, 3. Psal. 73. v. 12. Hab. 1. 3. de mind ezeknél boldogab vagy Lázárral, Luc. 16. mert azok igen sikamio helyen állanak, egy szempillantásban minden javokkal együtt el-vesznek, te pedig meg-tartatol, Psal. 37. v. 1, 2, & seq.

2. Mert azoknak, 1. csak e' világi jokban vagyon részek, Psal. 17. 14. a' kinok közi a' tobzodo gazdaggal ezt hallják-meg; *El-vetted a' te javaidat:* 2. azzal-is soha meg nem elégesznek, török, faggattyák magokat: Ellenben, néked a' ki az Isteni szolgálatban

ban vagy foglalatlos az örök életben léfzen részed, Matth. 25. 21. A' te kevés javaiddal meg-elégfzel, csendef-
fen élfsz, innét mondgya Plal. 37. 16. sőt az Isten soha
el-fzenvedhetetlen szűklégre nem jutat, v. 25. tudgya
mennyi idcig fáradoztál az ő munkájában, mint
Marc. 8. v. 1, 2, 3.

T A N I T O H A S Z O N.

Hafznoshát az Isteni szolgálatban valo foglalatof-
kodás, 1 Tim. 4. v. 8. mert ez a' külső áldást utánna-
vonfza. Danielt még az éh oroszlánok veremben-is
elevenen meg-tartá, az Isteni szolgálatnak el-nem mu-
latásáért, Dan. 6. v. 10, 22. & seq.

I N T Ő H A S Z O N.

Nofza hát mi ha azt akarjuk hogy külső javaink
meg-fzaporitassanak, légyünk foglalatof-fak az Isteni
szolgálatban, halgassuk az Isten igéjét, könyörög-
jünk, &c. az után az Urnak nevében kezdgyünk
munkáinkhoz: mert vajki igen vigyáz Isten arra, e'
földön az emberek hogy hogy kezdik-el munkájokat,
és végeznek-el, és a' szerént jutalmaztattya-meg az ő
jovoltából: Peldák Cain és Abel, Gen. 4. v. 4. & seq.
Publicanus és a' Phariseus, mind a' ketten imátkoznak,
de csakegyik igazitatik-meg, mert nem a' Christus
névében kezdettek munkájokhoz, Cain és a' Phariseus.

Kérdés: Mit cselekedgyem hát én hogy a' Christus
névében fog-jak munkámhoz, jo hafzna lehessen?

1. Kérj erőt, segitséget őtőle, Plal. 9. 1. 15, 16,
2. Légy engedelmes az ő parancsolatihoz Péter-

- rel, Luc. 5. 5, 6, & seq. Deut. 28. 1, 2, & seq.
3. A' te hivatalos munkádat tisztet gyakoroljad, Psal. 91. v. 11.
 4. Mindeneket úgy intézz, hogy azokból az Isten dicsősége, magad idvése, &c. jöjjen ki, Col. 3. 17. 1 Cor. 10. 31. Matth. 5. 16.
 5. Dolgaidnak ki-menetelit bíz Istenre, Psal. 55. 23. a' Christus nevében így fogsz munkához, úgy szaporítatik-meg a' te javad.

Mellyeknek el-követésére segéllyen az Atya Fiáért a' Christuért. A M E N.

Textus. (melynek alkalmatosságá-
vala' fellyeb valo második Tanu-
ságot tractálhatni.)

Psal. 127. v. 1, 2.

Ha a' Jehova nem építi a' házat, héjában, &c.

Z régi jó Atyák minémű indulattal voltak az ő fiokhoz meg-tetozik a' Dávid celekedetiből, ki Salomont fép beśédekkkel inti 1 Chr. 28. 9. érette könyörög az Psal. 72. 1, 2. itt tanittya, az emberi szorgalmatos munkának hejábanvalóságáról, ha az Isteni erő és segítség melléje nem adattatik. Text. Ha az Ur &c.

R E S Z E I K E T T Ó K.

1. *Humani laboris, & solitudinis vanitas*, v. 1, 2.

2. Di-

2. *Dilectorum Dei primum.* Text. v. 2. *Az ő szerelmefinek &c.*

Az emberi szorgalmatoskodásnak Isten áldása nélkül való haszontalanságát meg-akarván jelenteni, két rendbéli tiszteket hoz elő: 1. Az házi cselédes gazdát, 2. A' polgári társaságot igazgatókat, kiket ha Isten nem segít, boldogul semmi dolgokban elő nem mehetnek.

Az elsőről így szól: Ha a' Jehova nem építi. &c. a' hol ezek vadnak: 1. Ki áldása nélkül mondgya haszontalannak a' ház építőknék fáradságát? Fel: A' Jehova munkája és segítségé nélkül. Text. *Ha a' Jehova &c.*

2. Kiknek fáradságok és munkájok haszontalan? Fel: *Inspecie* Salamoné, mert őtet taníttya itt *deprivata & publica rerum administratione.* 2. *In genere,* minden embereké; 1. A' Házi gazdáké; Hejában építik a' házat. Text. A' holezekre vigyázzunk: 1. Mit értsen a' ház? 2. A' háznak építésén?

Fel: Azelőre, *Synecdochicè* mind azokat valamelyek a' cselédes embernek háza és cselédi meg-maradására fizűkségessek.

A' másodikra felelet: Erti a' terhes gondokat és munkákat a' mellyekben gyakorollyák, és epefztik magokat reggel fel-kelven és késő estve le-fekűvén.

I I. A' külső polgári társaságot igazgatók munkája haszontalan. Text. Hejában vigyáznak az őrizők, &c.

Itt lássuk: 1. Mit értsen a' város? Az egész polgári társaságot, városnak és tartománynak lakosít.

2. Mitsoda ezt őrizni? Mindeneket meg-cseleked-

ni, valamellyek annak meg-maradására és erősfíté-
re néznek. A' Sido ige *Schacad*, melyet *vigvázásnak*
fordítottak, nem csak annyit tészen, mint *simplici-*
ter vigilare, hanem, *cum cura & solitudine*.

3. A' Városnak őrizőin kik értenek? Fel: A' kül-
ső tisztek, Fejedelmek, Birák, &c. kiknek tisztek,
hogy serényen vigyázzanak mint őrállók, hadakozo
vitézeket tartsanak, &c. hogy az ő birodalmok alatt
lévő nép meg-maradhasson, és a' veszedelmet el-ke-
rülhesse. Ezeknek minden szorgalmatoskodások
mind haszontalanok az Isteni áldás nélkül.

A' második részről.

Abban vagyon az Isten szerelmesinek jutalmok.
Text. *Holott az Isten az ő szerelmesinek &c.* A' hol ez két
punctumok vadnak: 1. Kiket ért az Isten szerelmesin?
2. Mitsoda azoknak jutalmok? Az első *in genere* érti
az Istenfélőket, kik az Isteni szolgálatban foglalato-
kodnak, és egyéb hivatalos munkájokban, azonban
dolgoknak ki-menerelit az Istenre bizzák. 2. *In spe-*
cie, meg-határozva, Salamont érti, kinek kedvéért
Dávid e' Soltárt írta, mert *in singulari* szol dilecto suo,
kétség nélkül néz itt a' Salamon nevére, mellyel ne-
vezteték Jedidiahnak, az az, Jehova szerelmesének.

II. Jutalma mitsoda legyen? Text. *ád álmat &c.*
csendes elmét, mert meg-nyugodván az Istennek
gondviseletén csendesen nyugodznak; innét vagyon
hogy e' Sido ígét *Chen*, *affirmativè* fordittyák, hogy
annyi ereje legyen, mint *Achen*, *certè*. mellyel a' dolog-
nak bizonyos volta jelentetik.

I. TA-

I. T A N U S A G.

Az Istennek áldása és segítsége nélkül haszontalan mind az házi cselédes gazdának, Város, tartomány igazgatoinak, és minden egyéb tiszteknek fáradságos éjjeli s' nappali serénységek, és külső eszközökkel való élések. Text. v. 1, 2.

Az írások tanuit lásd; Prov. 10. 3, 22. Joh. 15. 5. 1 Cor. 3. v. 7. A' cselédes emberekről, Abrahámrol Eleázár így szól, Gen. 24. 35. Isákról, Gen. 26. 12, 13. Péter és a több tanítványok külső eszközzel élnek, Luc. 5. v. 5, 6.

Kérd: Honnét ragyon hát dolgainknak előmenetele?

Fel: Az Isteni áldástól; lásd 2 Reg. 4. 5.—8. c. 17. à vers. 10. ad 17. Psal. 147. v. 2, 12, 14. hogy József, c. 1. v. 5. Gedeon jól igazgatták, Jud. 6. 12, 16. az alattok való népet, ettől volt, mert az Ur volt vélek a' ki kevés nép, és kicsiny erő által is nagy dolgokat vitt véghez, 1 Sam. 14. 6. 2 Chron. 14. v. 11. Psal. 18. v. 32, 33, & seq. Prov. 11. v. 3 1. Psal. 33. v. 17.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik öregbiteni akarják külső javokat, azonban az Isteni segitlégért nem supplicálnak, az alattok való népet őrizni akarják, de Salamonnal együtt bölcseségért nem könyörögnek, 1 Reg. 3. 7. & seq. 2. A' kik ha valami jokkal bírnak, dolgok szerencsés, nem Istennek, hanem a' magok erejének tulajdonítják. és eszeségeknek, el-felelkezvén ama' mondásról, 1 Cor. 4. v. 7. nem ilyen volt Pál, 1 Cor. 15. 10.

I N T Ő H A S Z O N.

Hát Istentől kérjünk áldást munkáinkra, miénk a munka, Gen. 3. 19. ezt *inculcallya* Urunk ama' kérésben, *Panem nostrum quotidianum, &c.* 2. Magunk szerénységének semmit ne tulajdonítsunk, hanem mindeneket Istennek, Gen. 3. 2. 10, & seq. 3. Az áldásnak el-vétele után *bálaadok légyünk*, 2Sam. 7. 18. Psal. 116. v. 12, 13. Melyre segéllyen Isten.

A M E N.

A' Jehova keresésének idejéről.

Text. Esa. 55. v. 6.

Keresétek, &c. mig meg-találtathatik hiányatok &c.

AZ Apostol Rom. 13. 11, 12. így szol: Meg-gondolván az alkalmatosságot hogy immár ideje az álomból fel-serkennünk &c. A' hol két dolgok vадnak; 1. Intés. 2. Az intésnek oka. Az intés ez, *Vessük-el a' setétségnek munkáit &c.* itt a' hasonlatosságot vészí az ő ágyában fekvő, és ágyából fel-kelő emberről, ki ágyából fel-kelvén a' mely lepel-lel, lánakkal, &c. bé-takarta volt magát, az ágy-ban hadgya, tisztességes köntőst vészén reája. 2. A' setétség és a' világozságnak munkái mellyek; Az el-sőt meg-jelenti v. 13. másutt *testnek munkáinak* mond-gya, Gal. 5. 19, 20, 21. mert ezek a' setétségnek attyának igazgatásából, az ujjá nem születettet emberektől lélnek. A' másikat v. 13, 14. Gal. 5. 22. Col. 3. 12, 13. Eph.

Eph. 4. 1, 2, 3. 11. Az *Intésnek okai* vétetnek az alkalmatosságtól, v. 11. Meg-gondolván az alkalmatosságot. *Éc.* 1. Mert most közeleb vagyunk az idvességhez, 2. Mert az *étzaka el-mult*, *Éc.* a' hol, az még ujja nem született embernek állapattját, az *étszakához* hasonlittya, az ő elméjeknek vakságára nézve, az ujja születetett embert pedig a' naphoz melyben világosság vagyon, mert az igazságnak napja az Ur Jesus, Mal. 4. 20. szent Lelke által elméjét meg-világosította. Itt-is a' *Prophéta* az Isten keresésére int, az időnek alkalmatosságától vévén erőtséget; *Keresétek Éc.* mig meg-találtatik &c.

Lássuk a' Jehova keresésének idejét. *Mikor keresünk és hijjuk segítségül a' Jehovát?*

Felel: A' *Prophéta* kétképpen fejezi-ki:

1. Az ő meg-találásának idején. Text. mig meg-találtathatik.

2. Az ő közel létének idején. Text. mig közel *Éc.*

Az írás két időkről téfzen emlekezetet: Az első *Kegyelemnek ideje*, Jer. 23. 5. Luc. 19. 44. A' második *Haragnak napja*, Soph. 1. 11, 12. c. 2. 2. Jer. 30. 7. Joel. 2. 11. Esa. 7. 17, 18. Itt szol az elsőről, mellyet két ágakra hasít; 1. A' meg-találásnak ideje. Mellyik ez? Ez *életbéli idő*, mellyet Isten nekünk világi életünkre engedett, mely mi napunknak mondatik, Psal. 39. 5, 6. c. 90. 12. Gen. 49. 9. kinek bizonyos határt rendelt, Job. 14. 5. Act. 17. 25, 26. Mert a' miként az első *világbelieknek* meg-térésekre bizonyos számu esztendőket, Gen. 6. 3. az *Emorrausoknak*, Gen. 15. 13, 16. a' *Ninivébélieknek* hagyott, Ion. 3. 4. mellyekben békeségessen

várta

várta őket, így nekünk-is bizonyos időket hagyott az ő meg-keresésére, Rom. 2. 3, 4. melyben várakozik utánunk, mellyet ha el-mulatunk, meg-büntet, Apoc. 2. 21. Luc. 19. v. 43, 44. & seq.

Kérdés: Hogy e világi életünkben meg-térés által Istennünket meg-találhassuk, mellyek az alkalmas idők az ő keresésére?

Felelet; Ez hármak:

1. A' büntetés után mindgyárt. 2 Sam. 24. v. 10.
2. Az Isten haragjának értése, és fenyegetése után, 2 Chron. 12. v. 5, 6, 7. Dávidot vigasztaltatá, 2 Sam. 12. v. 13. idő szerént kedveze Achábnak, 1 Reg. 21. v. 29.
3. Az ostromlásnak ideje, a' mikor fujtol, vér külsőmb külsőmb fele csapásokkal, Hof. 5. v. 1 s. c. 6. Esa. 26. 16. ilyen időben keresse meg Daniel, c. 9. 4, 5. & seq. meg-is találá, v. 20, 21. Ha a' nyomoruság közé bé-vét, mint Jonást a' Czethal gyomrába, mint Mánassest a' rómlóczbe, és a' tolvajjal a' fára függesztet, Jon. 2. 2, 3. 2 Chron. 33. 12, 13. Luc. 23. v. 42, 43. még akkor sem késő, oly szép válaszdol lesz mint ezeknek. Lásd Luc. 13. 9.

Második idő; A' közel lételnek ideje, a' mikor az ő szent igéjét köztünk hirdetteti, 2 Cor. 5. 20. sziveink ajtaján zörget, Pfal. 24. 7, 9. Apoc. 3. v. 20. A' Sacramentumokat ki-szolgáltattya, ha ezeket el-mulatjuk, oly siralmas időkre juttat, hogy órómeft keresnők a' Tobzodo gazdaggal, Luc. 16. és egyebekkel ez életben-ű, de meg nem találhattuk, Amos 8. v. 11, 12. Prov. 1. v. 24, 25, 27, & seq. Esa. 1. 15. Lásd Heb. 12. v. 17.

Esa. 1.

Esaú, sőt ha mások keresik-is ereztünk, kedvetlen választ hallanak, 1 Sam. 16. 1. Jer. 15. 1. 2.

I. T A N U S A G.

A' leg alkalmatossab idő az Isten keresésére és megtalálására, *Ez életbéli idő*, melyben Isten az ige által hív, praedikáltatja jo kedvét. Text. *Keresétek mig megtalálathatik, &c.*

Bizonságok, a' Parancsolatok és az időnek alkalmatosságaitól vett intések:

1. A' Szent Léleké, Psal. 95. 7. Heb. 3. 7.
2. Christusé, Joh. 12. 35. Rom. 13. 11. 2 Cor. 6. 2. Eph. 5. 16. 1 Pet. 1. 13.
3. Az Apostoloké.

F E D D Ő H A S Z O N.

Két rendbéliék feddettetek: 1. A' kik ezt a' jo időt hejábanvalóságban töltik-el, az időnek job korában nincs gondgyok az Isten keresésére, Eccl. 12. v. 3, 4. vénégekre halasztyak, az penig alkalmatlan; erődben meg-fogyatkozol, érzékenségid meg-bomlanak, mint Barzillainak, 2 Sam. 19. 35, & seq. az-is bizontalan, éredé, vagy nem, Prov. 27. 1. Eccl. 9. 14. hirtelen azt fogod hallani: *Bolond ez érzaka &c.* Luc. 12. v. 19. 20. Agoston D. abban a' könyvben melyben bűneiről vallást téstzen, az *issiakról*, maga képében így szol: *Quandiu cras, cras, quare non modo, hanc horá, finis turpitudinis mea?* A' Poëta-is így szolt: *Qui non est hodie, cras minus aptus erit.* Gondold-meg, vajki sok *issiu* emberek hirtelenséggel ki-szedegettettek, Job. cap.

cap. 21. v. 13. Az *Experientia* tanítja, némellyek
egészségben fekűttek-le ágyokba, reggel halva találta-
tak; sokan házokból békével mentek-ki, de többé
életben viszsza nem térhettek, mint 1 Reg. 22.
v. 27, 28. Josias, 2 Reg. 23. v. 29, 30. mi-is magunk
felől semmit nem *determinálhatunk*, mindenek Isten
titkában vadnak el-rejtetvén, Jac. 4. 13. meg-visgál-
hatatlanok az ő utai, Rom. 11. v. 33. melyekről az
eventusokból tehetünk ítéletet. 2. Meg-feddettetnek; A'
kikhez a' Christus az ígében el-mégyen, de ők az őt
bolond szűzekkel alusznak, az után ajtó bé-zároltatván,
kiáltanak, kiknek ilyen szomorú válaszok léfzen:
Soha nem esmértelek titeket, Matth. 25. 11. A' mit Urunk
monda keresztelő Jánosról. Ez az Illyés ha vészitek,
Matth. 11. 14. Így én-is azt mondom, Ez élet az az
idő, melyben az ige prædicaltatik, a' ti meg-téréstekre
rendeltetett Arany idő, ha meg-esmérhetitek. Tanul-
lyatok bár csak az *oktalan állatoktól*, kik szorossan az
ő idejeket meg-tartják, Jer. 8. 7. Prov. 6. v. 6, 7, & seq.
hát ti okos lélekkel bíró emberek el-mulatnátoké az
Isten keresztfénék és meg-találásának idejét? távol
légyen. *Zácheus* mielt Urunk meg-szollitá, ottan
mindgyárt le-szálla a' fárol, Luc. 19. 6. Mihelt *Abra-
hám* az Ur kívánságát meg-érté, mindgyárt az áldo-
zathoz készüle, Gen. 22. v. 1, 2. Mihelt *Jáknak* azt
mondá, *Térj viszsza a' te nemzetséged közé*, nem halasz-
tá sokára, hanem el-indula a' *Lábántul*, Gen. 31. 13.
Így te-is ha ma meg-értheted mitsoda légyen az Ur.
kívánsága, légy kész Samuellel, 1 Sam. 3. 9. A. Ct. 9. 5, 6.

C Z I R K A L O H A S Z O N

Az Isten meg-találásának bizonyos jegyei ezek :

1. Ha te az Istennek igazán való esméretire jutotálé az írásból, erre inti 1 Chron. 28. 9. ebben vagyon *inchoative* az örök élet, Joh. 17. v. 3. Rom. 10. 17. az ő tulajdonságira nézve esméredé?
2. Ha ő hozzá folyamodván nyomoruságidban vigasztalást vehettélé? Psal. 91. 15, 16.
3. Ha kívánságodat el-nyerhettedé? avagy annál többet, jobbakat? 1 Reg. 3. 7, & seq.
4. Ha lelked esméreti csendesé? nem háborogé? Rom. 5. 1. mint Esa. 57. 20, 21.

Ha ezeket a' jegyeket magadban fel-találod, tehát bizonyos lehet az Istennek meg-találása felől.

I N T Ó H A S Z O N.

No hát mi ez életbéli időt el ne vesztegefsük, meg-becsüllyük, ezen idveségünket munkálodgyuk, Phil. 2. 12. Terjünk-meg az Urhoz a' Propheta intése szerént, Esa. 55. 7. *Hadgya-el &c.*

II. T A N U S A G.

Nem minden időben találhatryák-meg az Istent az őtet keresők és segítségül hívok. Text. *Addig keressétek mig meg-találtatik, &c.*

1. Bizonyságok, Esa. 1. 15. c. 59. 2. Joh. 9. 3 1. Psal. 66. v. 18.

2. Okok: Mert az Isten néha a' *Talior*, a' költsőne fizeti

fizeti vízfíza, Zach. 7. 13, 14. Prov. 1. 28. Jer. 11. 11. cap. 14. v. 12.

2. Mert a' bűnben valo élés *fel-bontya* Istennel valo békefégűnkert, *el-szakaszt* tőle, Esa. 59. 2. a' miként a' kő-fal a' barátságos embereket egymástól el-rekeszti, a' Napnak világofágát a' felhők az élő állatoktól meg-tartoztattyák, így a' bűnők az Istent tőlünk el-választyák, joakarattyát meg-tartoztattyák, Jer. 5. 25. Láfd az Ephesusbélieket, c. 2. 11, 12. Adám mihelt évék a' meg-tiltot fának gyümölsében, ottan mindgyárt el-válék Istentől, halván szavát meg-ijede, el-futa, buvék, Gen. 3. 8, & seq. így vagon a' mi dolgunk-is

Philo de profugis, három dolgokat nevez, mellyekre nézve az emberek egymástól el-válnak :

1. A' *gyűlölség*, ez az oka, hogy némelleyek egygyütt nem járnak, laknak, észnek isznak &c. mint Jácob a' Lábánnal, mert az ő hamifágát gyűlölé. 2. A' *félelem*, Jácob féle Esautól, Dávid Saultól, azért idegen földre bujdosának. 3. A' *szégyen*, Adám latván meztelenfégét, el-buvék a' paradicsomban.

No immár mond-meg nékem te Istentől el-futo bűnös, ezek közzül mellyik cseleklízi azt hogy Istenedtől el-idegenedgyél? 1. Az ő Gyűlöléfée? nem, mert ő merő joság, gyönyörűség, Cant. 5. v. 10, 16. melyre nézve Pfál. 41. 1. c. 63. 2, 3. 2. A' Félelemé? nem, mert ő irgalmafságnak és vigasztalásnak Attya és Istene, 1 Cor. 1. 4. Erre nézve gazdagnak mondatik az irgalmafsagban, Eph. 2. 4. kiváltképpen az ővéihez, Gal. 4. 6. 3. A' Szégyené? nem, mert ez egyedül

dül a' bűnért szál reád , Rom. 6. 21. magad vagy ennek oka, mint meg-vallya Dan. 9. 5, 6, &c. Efd. 9. 6.

3. Ok: Mert néha az Istent kereső személyek-is Isten előtt gyűlöltésségek, mint Esau Rom. 9. v. 11. kinek cselekedetét meg-veté, Heb. 12. 17. Psal. 5. 6. az Isten keresésének és segítségül való hívásának modgyait-is el-mulattyák , Jác. 4. v. 2, 3.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik úgy gondolkoznak , hogy ők akarmikor-is meg-találhatták az Istent, ha istenteleniségben élnek-is, ha a' kegyelemnek idejét el-mulattyák-is, ezek igen meg-csallyák magokat; mert akarmint kiáltsanak, de meg-nem halgattatnak, Matth. 7. 21.

I N T Ő H A S Z O N.

No hát mi ne halogassuk az Istennek meg-keresését egyik időről másikra , hanem míg a' haragnak ideje fel-nem virradna addig keressük, Soph. 2. 2, 3, 4. a' bűnöket öllyük, mint az Isten meg-hatta vala a' Sídoknak, hogy a' pogányokkal frigyét ne szerezzenek, kiváltképpen ne társalkodgyanak , a' Hamalek nemzetségét eg' lábíg le-vágják, még emlékezeteket-is ki-gyomlállyák, Exod. 17. 14. Így mi-is öllyük meg a' bűnöket, hogy tagainkban ne uralkodgyanak , Rom. 6. 12. a' testet az ő indulatival együtt fojtsuk-meg, Gal. 5. v. 24. kívánságiban ne táplállyuk, Rom. 13. v. ult. neki tő-kélletes szível, jó kedvel szolgállyunk, 1 Chron. 28. 9. Jer. 29. v. 13. Így léfzen ha keressük meg-talállyuk.

Mely jot közöllyen velünk , A M E N.

Text. (Mellyet a' felső Prædicatiobol
bövithetz.)

I Chron. 28. v. 9.

Itt három dologkra vigyázz:

- I. Az Intésre; melyben 3. dolog vadnak; 1. Az édesfészes beszédekkel valo meg-szollitas, Text. Teédesfiam Salámon. 2. Az intés, mely két ágakra hasad: 1. *Agnitio Dei*, Text. Esmérd-meg a' te Atyádnak Istenét. 2. *Cultus Dei*, szolgálgy néki. 3. Formája; kettőben jelentetik, 1. tókélletes szível, az az, képmutatás nélkül. 2. jó kedvel, vigan, örömmel.
- II. Az intésnek okára; Mert az Ur által-lát.
- III. A' biztatásra és fenyegetésre; Ha ötet keresed meg-találod, ha pedig el-hagyod, ő-is el-hágy, &c.

T A N U S A G O K.

I. Valaki az Istent igazán akarja tisztelni, annak először meg-kell az Istent esmerni. Text. Esmérd-meg, &c. Heb. 11. 6.

II. T A N: Nincsen Istennek előtte semmi dolog titokban. Text. Mert az Ur által-lát, &c. Heb. 4. v. 13. Jer. 17. 10. Apoc. 2. 25. reánk és másokra nézve mondatnak titkosoknak a' vétkek, Psal. 19. 13.

III. T A N: A' kegyelemnek idejében találta-hatik-meg az Istent; Ha szolgálsz &c. ugy keressed, meg-találod. Text.

I. PRÆ-

I. PRÆDICATIO.

A' Mennyei Polgárok Privilegiumirol.

Text. Phil. 3. v. 20.

A' mi Polgári társaságunk az egekben vagyon.

Ezek az igék függenek az 17, 18, és 19. verszektől, a' hol az Apostol inti a' Philippibélieket, mondván: *Legyetek mind egyetemben én követőim, &c.* így szól, Heb. 13. 7. Hogy annál-is inkább fel-indithassa, az ő, és az őtet követő Apostolok tudományának és életeknek követésére, meg-murattya minémű nagy külömbség legyen a' hamis tanítók és a' Christus Apostoli között, v. 18, 19. Sokan járnak kik felől gyakorta mondtam &c. Lásd Matth. 24. 11. 1 Reg. 18. 21. c. 22. 24.

A' hamis Apostolokat három dologról írja-le:

1. Hogy azok ellenségi a' Christus keresztnék, az az, A' meg-feszítettett Christus felől valo tudománynak, mint Jannes és Jambres Mósesnek, 2 Tim. 3. 8.
2. Hogy azoknak hasok az ő Istenek, kik a' testiekben bőlcek, az az, a' testnek gyönyörűségi után járnak, magok javát, világi tisztességet &c. vadásznak.
3. Hogy ezek büntetésben ejtik magokat, mondván: *kiknek végek veszedelem &c.* az az, juralmok szegényvállás és kárhozat, hát ezeket el-távoztassák, ellenben őtet, és az ő nyomdokir követő Apostolokat köves-

fék, mert azok mennyei életet élnek, a' mennyei dolgokról elmélkednek, v. 20. mondván: *A' mi Polgári-társaságunk az egekben vagyon, &c.*

S U M M A J A.

Szol az Isten választottinak méltóságos állapotokról és kívánságokról.

Két részei vadnak ez igéknek:

I. *A' választottaknak méltóságos állapotok. Text. Nostrum Politeuma in cœlis est.*

II. *A' híveknek kívánságok: Melyből a' mi meg-tartó Urunk &c.*

Az első részében három czitkeleket lássunk:

1. Mit értsen az Apostol a' Politeumán, a' Polgárságon?
2. Kiké ez? Text. Nostrum.
3. Hol vagyon ez a' Polgári társaság? Text. In cœlis.

Mostan csak az első részről szollyunk. Votum.

E' Görög ige *Politeuma*, melyet magyarul Polgári-társaságnak fordítottak, három dolgot foglal magában:

1. Valamely királyi Városnak Privilegiomát és Szabadságát.
2. Becsületet személyeknek tisztt.
3. Tárfalkodást, élelt, magok-viselését.

Elsőben: a' *Politeuma* be-foglaltja magában, valamely királyi városnak szabadságát, midőn valaki valamely királyi városban születetik, vagy magát annak lakosí közibe iktattya, irattya, tehát annak Privilegiumá-

giumával élhet. Ezzel oltalmazza magát a' szent Pál a' Százados előtt, ki a' Sidok hamis vádgyára megakará veszfőzöttetni, Act. 22. v. 25, 28. c. 25. 11.

I I. Bizonyos méltóságos tisztet is, melyre hittel kötelesek a' városnak igazgatói. Illyenekről szol Jer. 8. 1, 2. Mi közöttünk is vadnak illyenek, kik a' városokat bizonyos törvényekkel igazgattyák s' birják.

I I I. Tártsalkodást, Elélt, Maga-viselelt, a' honnan az Anglus Conversationnak fordittya : mellyel azt akarja jelenteni, hogy a' keresztyén ember noha test szerént e' földön vagyon, de elméjére nézve az egekben lakik, úgy él mint Isten szentéhez illik, Phil. 1. 27. jo lelki esmérettel jár-el minden dolgaiban, Act. 28. 1.

Ez elő-számlált Polgárságnak nemei csak külsők és világiak : de az Apostol nem szol e' világi Polgárságról, hanem ettől vévén hasonlatosságot, a' keresztyén embernek lelki és idvefséges sorlát akarja le-írni.

Itt tegyünk } 1. Applicatiot.

} 2. Lássuk a' hasonlatosságokat.

1. A' Politeumanak három féle jegyzési szerént, a' választottak mennyei Polgárok :

1. A' Jusra és Szabadságra nézve ; mert közönségesen mind nyájan a' lelki ellenfégnek hatalmok alól fel-szabadittattak, Luc. 1. 74. Hit által a' fűságra jus és szabadság adatott, Joh. 1. v. 12. Erről csudálkozik, 1 Joh. 3. 1, 2.

2. A' méltóságos tisztre nézve ; mert a' Christus Papokká, Prophétákká, Királyokká tőtte, Apoc. 1. 10. a' honnan szép titulussal illeti, 1 Pet. 2. v. 9.

Kérdés: Miben áll a' hivek méltóságos Tisztek?

{ 1. Prophetai,

Felelet: Az { 2. Papi, Tisztben:

{ 3. Királyi,

I. Az ő Prophetaitisztek áll:

1. A' Tanításban, Col. 3. v. 16. Deut. 4. 9. c. 6. 7. íntésben, Heb. 3. 12. Lev. 19. 17. Matth. 18. 15.

2. A' Christus nevéről való igaz vallás tételben, hogy az által mások meg-térítessenek, és az igaz tudományban meg-erősítessenek, Matth. 10. v. 32, 33. Marc. 8. 38. 1 Pet. 3. 15. Luc. 22. 32.

II. Papi tisztek áll ezekben:

1. Hálaadásban, Lelki áldozatokban, Isten dicsőítésében, Psal. 50. 14. Esa. 8. 13. 2. Könyörgésben magokért és másokért, 1 Tim. 2. 1, 2, 3. Psal. 122. 6, 7. 3. A' testnek meg-haláloztatásában, Istennek szentelésében, Rom. 12. 1, 2. Psal. 51. 19. 4. Másokkal való jótételben, Heb. 13. v. 15, 16. 5. A' Christusnak nevéért Mártíromságnak szenvedésében, 2 Tim. 4. 7. Joh. 21. v. 19.

III. Királyi tisztek áll a' lelki harczolásban ez életben, 1 Tim. 1. v. 18.

1. Vétkes indulattoknak meg-győzésében, Gal. 5. v. 24. 2. A' Sátánnak, Eph. 6. 10, & seq. 3. Az Istennek a' maga fegyverével való győzetésében, mint a' Cananea, Matth. 15. 27, 28. Jácobbal el-ne bocsássad, Gen. 32. v. 26.

3. Polgároknak mondatnak a' hivek, a' Christus lelki országának, az ő törvénye szerént való szabad és Privilegiumos élésekben, és magok viselésekben, kitől a' meg-vettettek távol vadnak, Ephes. 2. 12, 13.

II. A'

II. A' hasonlatosságok ezek:

1. A' miként a' szabados városokban a' mellyekben *incorporáltak* az emberek, vagyon oly *Laiſtrom*, melyben nevek fel-irattatik: Így az egekben-is vagyon oly könyv mely az Isten *Decretuma*, Minden-tudósága, melybē mint egy könyvben fel-jedzettek a' hiveknek nevek, Istennek előtte tudva s' emlékezetben vadnak, 2 Tim. 2. 19. Luc. 10. v. 20. Apoc. 20. v. 15. Eſa. 49. v. 15, 16. *tulajdon neveken* nevezi, Joh. 10. v. 27, 28. Eſa. 43. 1, 2. *Nefély Jácob, &c.* 2. A' miként minden városokban a' Polgári-társaságban vadnak bizonyos *Törvények*, mellyekkel a' városnak lakosi birattatnak és igazgattatnak, a' mellyekhez engedelmeſſeknek kell lenni a' város tagjainak: Így szintén bizonyos meg-határozott *Törvények* vagyon a' mennyei város lakosinak, mellyet *Királyi törvényeknek* nevez Jac. 2. v. 8. melyben az Isten az ő akarattját ki-jelentette, s' meg-mutatta, Deut. 10. 12. tőlők mit kívánnyon Mich. 6. 8. erre küldi, Eſa. 8. 20. az Iſfiat-is, Matth. 19. 16, 17. ezzel idegeniti-el indulatinkat a' földieknek kívánásától, és gerjeszti a' benne lévő ígéretekkel a' mennyeieknek kívá váására, Deut. 28. v. 1, 2, & ſeq.

3. A' miként a' városokban, hogy nagy bátorságosan és békével lakhassanak, nem csak az árkokhoz és kő-falokhoz biznak, hanem ezen kívül vigyázokat és őrizőket rendelnek, azok után czirkálokat, hogy mikor mások aluſznak, a' Republica tagjai éppen minden kártól meg-maradhasſanak: Így a' mennyei társaságban-is az Urnak Angyali vigyáznak, Pfal. 34. 8. c. 91. 11. Erre nézve ſzolgáló lelkeknek

neveztetnek, Heb. 1. 14. sőt maga-is a' Jchova nem aluszik &c. Psal. 12 1. 3, 4. mikor te az Istennel ellenkezel, akkor-is oltalmaz; mikor magadra nem vigyáz, akkor-is vigyáz ő te reád, hogy valami gonosz ne illeszen, Psal. 91. 10. Így tőn az Izraellel, ki midőn a' fők mezőn táborban volna, *Bálák*, és a' *Bálám* a' hegyeknek tetején tanácskoznak, hogyhogy átkozhassák-meg őket, de az Izraelnek Istene, ki a' hegyek felett a' magos egekben űi, úgy ordinállyá, hogy az átkor áldássá fordittya, a' *Bálám* akarattya és szándéka kivül. Aluszik *Joseph* a' *Máriával*, de vigyáz az *Ur Herodes ellen*, meg-inteti Angyalával, szaladgyon, Matth. 2. 13. Gen. 28. 12, 13, & seq. c. 32. 24, 29, 42. 1 Reg. 19. v. 5, 6, & seq.

4. A' miként a' városokban egyik ember a' másikkal *barátságot*, *társaságot* tart, kedveskedik, az alacson rendűek a' főrendűektől reájok való gonviseleést várnak, vésznek, emezek ellenben nekik tisztelést télsnek: szintén így a' mennyei társaságban szép *concordiájok*, *communiojok* vagyon a' választattaknak az Atyával, Fiuval &c.

1. Az *Atyával* vagyon *Communionk*, közünk, jussunk, mint szintén a' földi fiaknak az ő atyokhoz, és a' cselédes gazdának az ő háza-népéhez, az urnak a' szolgákhoz: melyre képest *bátorsággal* megyünk az ő kegyelmességének székihez, Heb. 10. 22. el-hívén hogy tudgya szükségünket, Matth. 6. 32. azokat *suppleállyá*.

2. A' *Christussal*-is vagyon *Communionk*, ő mi érettünk törekedő; Innét vagyon a' mit mond hogy

az A-

az Atyának jobján ül, és éretünk c. Rom. 8. v. 34.
 ő szoszollonk, 1 Joh. 2. 1, 2. Erről lásd Joh. 14. v. 23.

3. A' Szent Lélekkel, ki az egy meg-oszolhatatlan
 Isteni természetnek harmadik személye, 2 Cor. 13. 13.
 Innét vagy on hogy a' Szent Lélek *segéli* mindenkor
 erőtlenségünket, Rom. 8. 26. hogy meg-szentel. Ezért
 mondatunk *Viztől és Szent Lélektől* születetteknek,
 Joh. 3. 5. hogy meg-vigasztal. Ezért hivattatik *Vi-*
gasztalónak, Joh. 16. 7.

4. Az angyalokhoz vagy on közünk; Innét szolgál-
 lo lelkeknek hivattatnak, Heb. 1. 14. *Szente*
dek Angyalinak, Matth. 18. 10. a' mely jussunk nem
 abban áll, hogy őket *imádjuk*, segítélgül hijjuk, Col.
 2. v. 18. magok sem vettek ezt el, Apoc. 19. v. 10. Ha
 az Angyalokhoz semmi jussunk nem volna, nem
 szolgálnának, de fel-talállyuk hogy az Angyal vigasz-
 talta Hágárt, Gen. 21. v. 17, 18. Eliseust azok oltal-
 mazták, 2 Reg. 6. v. 16, 17. Angyalok *vivék* a' *Lázár*
lelkét az *Abrahám kebelébe*, Luc. 16. v. 22.

5. Minden Szentekkel *Communionk* vagy on, nem
 csak az élőkkel, hanem a' meg-holt Szenrekkel-is,
 kik noha nem tudgyák azt, *személy szerént kik légyunk*,
 de tudgyák hogy vagy on az Istennek *vitézke*
dő serege, kikért könyörögnek, hogy Isten a' nyomoruság alól
 szabadítsa-fel, Apoc. 6. 10. az istenteleneknek kegyet-
 lenségének véget vetvén, *sicffen* az ítéletre valo el-jö-
 vetellel. Az élő Szenteknek *egy-mással* egy hitek, tu-
 dományok vagy on, tartoznak külső javokkal, kő-
 nyörgésekkel egymást segiteni, a' mennyiben a' *szük-*
ség és a' szeretet kívánnya, 2 Cor. 8. v. 1, 2, 3.

5. A' mikent a' Polgári-társaságban lévők, kereskednek, adnak, vésznak; így a' mennyei társaságban lévőknek-is tisztek a' kereskedés, 1 Tim. 6. v. 6, 19. itt ez életben vegyűk-meg a' lelki kénscet, Matth. 13. 44. ezt tanácsollya, Esa. 55. 1. Apoc. 3. 18. mit adgyunk a' mennyei kincser, Urunk meg-mondgya, Matth. 16. 24. *Tagadgyuk-meg magunkat, &c.* mondgyunk ellene a' testnek kívánságinak, es egyéb megszokott bűnőket hadgyunk-el, Matth. 5. 29, 30. *Toldki szemeidet, vágd-el kezeidet, &c.* mitsoda ez? nem, az hogy meg-csonkítsad magadat, &c. hanem hogy halálofíts és fojts-meg testi tagjaidat, szemeid, kezeid, az istentelenségnek eszközei ne legyenek, úgy hogy a' bűn valamely tagodban uralkodnék, Rom. 6. 12. Ez a' mennyei kereskedés.

T A N U S A G.

Noha az Istennek fiai leányi fok keferűséget és probákat szenvednek, de mindazonáltal az Istentől oly méltóságos állapotban helyheztek, hogy már ők mennyei forsuak, állapatuak, mennyei életet élnek, szívek az égben lakik. Text. *Politeuma nostrum in caelis &c.*

A' Tanuságnak három ágai vadnak:

1. Hogy az Istennek választotti fok keresztek alá vettettek, Joh. 16. v. 20. Psal. 34. v. 20. Act. 14. v. 22.
2. Példa: Psal. 129. 1, 2, 3, 4. 3. Oka: Mert ez esmértető jegye és czimere a' Christus tanítványinak, Matth. 16. 24. és szeretetinek, Heb. 12. 6, & seq.

2. *Aga.* Hogy az Isten választotti méltóságos állapotban

parban vadnak, mennyei forsuak, állapotuak. Text. Mi mennyei Polgárok vagyunk, Ephes. 2. 19. Col. 1. 12. Joh. 15. 19. c. 1. 12. Eph. 2. 6. Ennek a' fiúságnak jussa által óvék a' Szent Lélek, Gal. 4. 6. a' menyország, Rom. 8. 16, 17. Lásd 1 Pet. 2. 19. Rom. 14. 8.

3. Aga. Hogy a' választottak mennyei életűek, szivek az égben lakik. Text. Erre néztek a' fordításban, a' hol, a' Nostrum Politeumat &c. így fordították: Beza; Nos ut municipes caelorum, nos gerimus: Tremellius; Nostrum autem opus, (id est, conversationis & occupationis operose in cultu) in caelis est.

Ezt bizonyítsuk-meg:

1. Az írásnak tanuiból.

2. A' Példákból.

3. Az Okokból.

1. Az írásnak tanui; Text. Nos ut municipes caelorum &c. 2 Cor. 4. 18.

2. A' Példák; Abrahám a' több régi Szentekkel, Heb. 11. 9, 10, 13, 14, 15, 16. Moses, Heb. 11. v. 25, 26. Ersébet Aszszony és Zacharias Luc. 1. v. 6. Pál, Phil. 3. 13, 14. 1 Cor. 9. 26. 27.

3. Az Okok; Az első ok vétettetik, A Mysticá uni-one Capitū & membrorum; Mert mihelt a' választottak hisznek a' Christusban, ottan mindgyárt a' Christus él ő benne, Gal. 2. v. 20. részesülnek a' mennyei állapotban, a' hoz jussok vagyon, és azt valósággal bírják.

Jussok vagyon; 1. Mert a' mennyei állapotra választottak, Rom. 8. 29. 2. Erre hivattattak az igé által, 1 Pet. 5. v. 10. 3. Az igéből ígértetik, Joh. 3. v. 16. 4. Erre születtetnek ujjakká, 1 Pet. 1. v. 3, 4.

5. El-

5. El-pecsételtetnek, az ő örökségeknél Záloga-
a' Szent Lélek nálak vagyon, Eph. 1. 13. c. 4. v. 30.

6. Mennyei ajándékokkal, *hittel, szeretettel, Isteni fé-
lelemmel, &c.* meg-ajándékoztattak, kik mind a'
mennyei életre ferkengerik.

2. Valósággal birják az eget, a' jussa nézve; Mert
a' Christussal hit által egyesültek, Eph. 3. 12. ennek
az egyesülésnek ereje által a' tagok a' fővel az örök-
séget együtt birják, Eph. 2. 6. *meg-elevenítettén a'
Christussal együtt az égben helyheztetett.* Oly unio va-
gyon a' keresztyén ember lelke, és a' Christus között,
mint a' tiszta életű házasság között, míg az alfszony
az ő ura nevét viseli, addig az örökséget valósággal
birja, ha megszűs földnire vagyon tőle-is, jussa va-
gyon hozzá: így a' választott embernek-is az éghez.
Ezért mondgya Luc. 12. 32. Joh. 14. 2, 3.

II. Oka vétetterik, *A sine resurrectionis & redem-
tionis*; Mert e' vége a' mi Christussal való fel-támadá-
sunknak, Col. 3. v. 1. 2. 2 Cor. 5. 15. Tit. 2. 14. mint a'
Sidok Jerusálemről elnem felelkezhettek, Psa. 137.
v. 5, 6. így mi-is a' mennyei házárol. Mert nincsen itt
maradando hajlékunk, Heb. 13. 14. el-mulnak ezek
a' mellyeket látunk, 1 Cor. 7. 31. Psa. 102. 27, 28.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik mennyei forsu embereknek tartják mago-
kat, azonban penig úgy élnek minr Földi, *testi* embe-
rek, ezekről szoll Tit. 1. 16. Gal. 5. 19, 20. Az Ef-
drás idejében sokan kérkedtek azzal, hogy ők Papi
ágból valok volnának, azzal a' méltosággal akarván
élni,

élni, Efd. 2. 62. a' nemzetségről való könyvet fel-ke-
resteté, eredeteket és nemzetségeket nem találván a'
Genealogiában, a' Papi tiszből ki-vetteté őket: így
szintén, a' testi embereket-is a' Christus, az utolsó
ítéletkor ki-veti az ő hivei közzül, s' azt mondgya:
Távozzatok el tőlem, mert soha nem esmértelek titeket,
Matth. 7. 23. Luc. 13. 26.

TANITO HASZON.

Nagy külömbség vagyon hát az Istennek választott
Szentek között, és e' világnak fiaik között, mely a' *Præro-*
gativákból és *Privilegiumokból* világossan ki-tetzik,
mellyekben a' testi embereknek semmi részek
nincsen.

Lássuk az Isten fiainak szabadságokat, jussokat,
Privilegiumokat, mellyel meg-külömböztetnek e'
világ fiaitól; itt tíz derekas Privilegiumok adattatnak
előnkben:

1. Az Istennek kiváltképpen való Szereteti.
2. A' Christussal való meg-ajándékoztatások.
3. A' szabadságban való állítás.
4. Bűnök bocsánattya.
5. Szent Lélektől való el-foglaltatások.
6. Ujjonnan-születések.
7. Meg-halgattatások.
8. Öröszterések az Angyaloktól.
9. A' Szentekkel való egygyeliségek.
10. Mint fiak örökösai az Isten országának,
mellyet számokra készített.

1. Privilegiumok. Az Istennek kegyelméből szár-
mazott

mazott kiváltképpen valo szereteti, Joh. 3. 16. Jer. 31. 3. mely fundamentuma minden ó boldogságoknak, hogy ók az Istennek kedvében vadnak; még csak világ szerént-is nagyra becsültetik ha valaki valami Királyi embernek kedvében vagy on, mennyivel nagyobb a királyok királynának kedvében lenni! ebből mitsodák folynak-ki, lásd Ezech. 36. 28. Joh. 14. &c.

Az Izrael népere magánossan: 1. Szeretetiből szabadította-meg Egyiptomból, Deut. 4. v. 37. c. 7. 8. 2. Ki-választotta a több pogányok között, Deut. 10. v. 15. 3. Bálám nyelvét áldásra fordította Deut. 23. 5.

Közönségeffen minden választottakra nézve, kiváltképpen valo szeretetiből lett, hogy Fiát érettek adta, Joh. 3. 16. hogy a' Christus érettek meg-holt, Rom. 5. v. 8. 1 Joh. 3. 16. c. 4. 9. 10. hogy fiaivá fogadta, 1 Joh. 3. 1. 2. hogy ugy kedvez nekik, mint ember szokott kedvezni az ő fiának, Malac. 3. 17. A' mely kedvezés őt dolgokban áll:

1. Mikor vérkeznek gyarló állapotokat meg-tekénti, Psal. 78. 38. 39. c. 103. 13. 14. 15. fogyatkozásokat el-halgattya. 2. Nem az ő vérkeknek érdeme szerént bánik vélek, Psal. 103. 8. 9. 10. 3. Bűnökért gyengédén sujtollja, mindenestől fogván haragját rájok ki nem ontya, Psal. 78. 38. Exod. 34. v. 6. 7. 2 Sam. 7. v. 14. 15. 1 Cor. 10. 13. 4. Az ő kész indulatokat és igyekezetekeket is cselekedet gyanánt vészti, 2 Cor. 8. v. 12. 5. Az átkokat és kemény büntetéseket, melyeket bűneikért meg-érdemlenének atyai dorgálásá változtattya, javokra fordittya, mint Dávid éneklí Psal. 119. v. 71. Heb. 11. 10. 1 Cor. 11. 32.

Kérd:

Kérd: Mitsoda tulajdonsági vadnak ennek az Iste Kiváltképpen valo szeretetinek, mellyel csak a' hives ket szereti?

Fel: Hármak; 1. Szabados és kegyelemből valo, Hof. 14. 4. nem a' mi érdemünkön és jofzágos cselekedetinken fundáltatik, nincs ezekre semmi tekintet, Rom. 9. 11. 2. öröktől fogván valo, meg-változhatatlan, Jer. 31. 3. ebben soha az Isten el-nem fárad, sem meg-nem szűnik és változik, Jac. 1. 17. Joh. 13. 1. Esa. 54. 9, 10. Ianét Rom. 8. 38, 39. 3. Véghetetlen és meg-mértékelhetetlen; ha e' világon lévő minden teremtetett állatok csak egy személyben határoznák-is meg az ő szereteteiket, mindenestől fogván egyre függelzenék-is; az Isten szereteti, mellyel az ő választottit szereti mind azokat fok gradussal fellyeb haladná, innét gazdagnak mondatik a' szereteten, Eph. 2. v. 4, 7. mellyet midőn a' hives szivekben meg-érzenek, minden javoknál nagyobra becsüllick, Plal. 4. v. 7, 8.

11. Privilegiumok; Az Atya Isten a' Christust minden jótéteményivel együtt nekik ajándékozta, Rom. 8. v. 32. Esa. 9. 6. Luc. 2. 11. Ez az ő Fejedelmek, Fő Papjok, Prophetájok, Királyok, Lelkek, a' mely által lelki életet élnek, Plal. 16. 10. Gal. 2. 20. Soha a' természet szerént valo atya az ő fiát, és a' vér szerént valo atyafiak úgy egymást nem szerethetik, mint a' Christus az ő hivesit; ebből lett hogy életét-is le-tette értünk, Rom. 5. 8. Soha a' földi király az ő birodalma alatt lévőkre oly hűléges gondot nem visel, mint a' Christus az ő választottira, ki-tetzi. Esa. 40. v. 9,

10, 11. az ő szemcivel azokra vigyáz, Pſal. 34. v. 16. nyomoruságoknak *oráit, napjait, heteit, holnapit, eszendeit* meg-számálta, Eſa. 54. 7. Apoc. 2. 10. Gen. 15. 13. *hajok szálai között egy meg-nem őszülhet, el sem eshetik az ő akarattya nélkül,* Matth. 10. 30.

III. *Privilegiumok; A' Lelki szabadságban való állítás, a' Sátánnak rabságából való ki-menekedés,* Joh. 8. 36. Act. 26. 18.

Itt lásd miből szabaditattak-ki;

1. A' tetéségnek országából, Col. 1. 13.
2. Az ellenünk való kéz irástól, Col. 2. 14.
3. A' törvénynek kemény átkától, Gal. 3. 13.
4. A' halálnak birodalmától, Cor. 15. 55.
5. A' kárhozattól, Rom. 8. 1.

IV. *Privilegiumok; Minden bűnőknek meg-bocsátása, ugyeredet mint a' cselekedetbéliék, ugya' nagyok, mint a' kicsinyek, az jelen valok mint az el-multak ingyen bocsáttatnak-meg,* Num. 23. 21. Eſa. 43. 25. C. 1. 18. Mich. 7. v. 18, 19. Innét boldogoknak mondarnak, Pſal. 32. 1, 2. a' Christus vérével minden bűnőkből meg-mosattattak, 1 Joh. 1. 7. Apoc. 1. 5. Zach. 13. 1. a' bűnőkért való büntetések alól ki-menekednek a' Christus szenvedésének érdeméért, Rom. 5. v. 19. 2 Cor. 5. v. 19.

V. *Privilegiumok; A' Szent Léleknek benne lakása, mind teste, lelke a' keresztyén embernek a' Szent Léleknek temploma,* 1 Cor. 6. v. 19 Ezt a' fiaságnak jussa által veszszük, Gal. 4. 6. melyre nézve *Hiotheianak* nevezi, Rom. 8. 15.

Ennek jelen-léte munkás jeles dolgokat viszen-
véghöz

véghez bennünk és általunk ;

1. *Meg-szentel* 1 Theff. 5. 23. 1 Cor. 6. 11.

2. *Fel-indit* a' könyörgésre , bátorit hogy bátor-
ságoſſan Atyánknak kiáltſuk az Iſtent,
Zach. 12. v. 10. Rom. 8. v. 15. Gal. 4. v. 6.
Hebr. 4. v. 15.

3. *Bizonyoſſá* réſzen fiuſágunk felől, Rom. 8. 16.

4. *Bé-tölti ſzíveinket* :

1. *Lelki eſméretnek cſendéſégével* , mert
velünk el-hiteti hogy Iſtennel békeſé-
günk vagyon, Rom. 5. 1. a' Fiuſágnak
juſſa után örököſök vagyunk,
Rom. 8. v. 17.

2. *Iſtennnek ſzeretettel*, Rom. 5. v. 5.

3. *Lelki örömmel*. Láſd több munkáit is
Gal. 5. v. 22.

VI. *Privilegiumok* ; Az Iſten képenek helyre állatáſa,
az ő ſzüléjektől vött természetekben nem hagyattat-
nak, hanem ujja-ſzülettettek , 1 Pet. 1. 3. melyre néz-
ve uj teremtetett állatoknak neveztetnek , 2 Cor. 5. 17. az
Iſteni természetben réſzeſeknek , 1 Pet. 1. 4. ebben min-
denható Iſteni erő kívántatik előſzer, Pſal. 51. 12. hogy
el-változhaſſanak, Eph. 4. 22, 23. és az első fel-táma-
dásban réſzek lehellen, Apoc. 20. 6.

VII. *Privilegiumok* ; Az ő könyörgéſeknek meg-hal-
gattatáſa, Pſal. 34. 18. Jac. 5. 16, 17. az Iſten eleibe bo-
csáttya őket, és valamiket a' Chriſtus nevében, az ő aka-
rattya ſzerént hirből kérnek, tőlök meg nem tagadgya,
Joh. 16. 23. 1 Joh. 5. 14. Matth. 21. 23. Marc. 11. 24.
Jac. 1. v. 6.

VIII. *Privilegiumok; A' szent Angyaloktól való őriztetések*, Pál. 3. 4. 8. c. 9. 1. 11. a' hivek őrizésére bocsáttatnak ki, Heb. 1. 14. ki-mondhatatlan méltóság ez, hogy a' dicsőséges szent Angyalok érettünk stráfálnak; itt veheted eszedbe, hogy a' leg-kissebb és alacsonyabb keresztyén, e' világnak nagyobbik pogány Fejedelménél Isten előtt becsülteesebb.

IX. *Privilegiumok; Minden Szentekkel nagyon eggyesülések*, egy Attyok, Urok nagyon az Isten, egy örökösegek, egy hitek, tudományok, ők lelki atyafiak mindnyájan, mely ő eggyeségeket a' Credoban valának, *Credo sanctorum communionem*, mellyet a' helynek távol volta, és a' gradus fel-nem bont. Erről szól az Apostol, Text. *Nostrum politeuma in cœlis est*, Eph. 2. v. 19. c. 3. 6. Phil. 1. 5.

X. *Privilegiumok; Az örökös hazájok a' menyország*, ez nékiek készítettett, Joh. 14. 2, 3. Matth. 25. 3. 1. számokra tartatik, 1 Pet. 1. 3, 4.

Ellenben, e' világ fiai tőlök ezekben külömböznek, mellyekben boldogtalanságok mutogatattik:

1. Gyűlöli személyeket, Esau, Rom. 9. 11. cselekedeteket, Gen. 4. 5. Pál. 5. 6.
 2. A' *Christushoz* és az ő tőle keresett jokhoz nincs semmi közök, Joh. 17. 9.
 3. Foglyok, 2 Tim. 2. 26.
- Mert
4. A' bűnnek kötelében vadnak, melyre nézve haragnak fiai, Eph. 2. 2.
 5. Úressék az Isten Lelkétől, Joh. 14. 17.
 6. A' magok természetekben hagyattak, Joh. 3. v. 6. innét lelkes állatoknak hivattatnak,

1 Cor.

1 Cor. 2. v. 14.

7. Kőnyörgések meg-vettetik, Esa. 1. 15. c. 59. 2.

8. Az Angyaloktól nem őriztetnek, mert azok a' választottakat őrizik, Heb. 1. 14.

9. A' Szentekkel nincs semmi egyesülés, 2 Cor. 6. 14, 15, 17.

10. Az örökélethez nincs semmi részek, jussok, Act. 8. 21. Ezért el-küldetnek a' pokol kinnyaira, Matth. 25. 41. c. 24. 48, — 51.

C Z I R K A L O H A S Z O N

Nosza czirkálljuk-meg magunkat, ha mi mennyei forsuak vagyunké? mondhattuké valósággal az Apostollal együtt, *Nostrum politeuma in cœlis est?*

Jegyei a' mennyei Polgároknak:

Az első Jegy vétetik; A' mennyieieknek kívánásából és kereséséből: Kívánodé s' keresedé a' mennyei jokat Dáviddal? Psal. 42. v. 1, 2. Psal. 63. 2, 3. olly véggel mégyé a' templomba hogy az Ur akarattját meg-tanulhasd? Esa. 2. 3. Mert a' kik a' Christussal fel támadtak oda fel-valokat keresnek, Col. 3. 1, 2.

A' második Jegy vétetik; A' te egész életednek folyásából: Ha Isten akarattja szerént valóé? 1 Joh. 3. v. 3. Mert az az ő életének mérték finorává az Isté ki-jelentett akarattját tőtte, melly ezt kívánnya, Szentül, igazán, mértékletesen éllünk, Tit. 2. 12. Heb. 12. 14.

A' harmadik Jegy vétetik; A' te beszélgetésidből: Ha örömeft szollaszé, bezzelleszé az Isten dolgairól, az ő ki-jelentett akarattjáról, Psal. 37. 30, 31. Mert Matth. 15. 18, 19. mint az Ephraimiták az ő nyel-

vekről elmértettek-meg, Jud. 2. 6.

A' Negyedik Jegy véterik; A' te *szenvedéfidből*: Ha örömeft szenvedede a' probákat, mellyek a' Christusért és az ő tudományáért esnek rajtad, mint az Apostolok, Act. 5. 41. és a' Márttyromok. Illyen volt Pál, Act. 21. 13. nem csak meg-kötöztetni, hanem meg-ölettetni-is kész vagyok &c.

Az Ötödik Jegy véterik; A' te *buzgo indulatidból*:
1. Ha a' Prædicációk hallásában, 2. Könyörgésekben buzgo vagyé? Rom. 12. 11, 12. 3. Ha nehezen szenvedede az Istennek gyalázattyát, azon törődölé Lóthál, 2 Pet. 2. 8. Dáviddal, Psal. 119. 136. Ha ezeket a' Jegyeket fel-találod benned, hidd-el hogy mennyei polgár vagy, &c.

INTŐ HASZON.

Hát mennyei légyen elmélkedésünk, kívánságunk, és cselekedetünk, ha mennyei forsuaknak akaunk ismértetni.

Itt illyen Regulákat tartunk-meg:

1. *Tanuljuk* a' mennyei dolgokat, kérjük az Urat tanitson-meg minket, Psal. 119. 33. 34.
2. *Buzogjunk* a' mennyeiek mellett, Joh. 2. 16. 1 Reg. 18. 21, 40. c. 19. 10.
3. *Kövessük* a' Jesus Christust tudományára és szent ele ere nézve, Matth. 11. 29.
4. *Vegyük-fel a' kereszter*, Matth. 16. 24.
5. *Hartzollyunk* a' mennyei állapotnak irigy el-lenségi ellen, a' mennyiben lehet gátollyuk-meg őket, Apoc. 2. 7.

Miso-

Mitsodák inditsanak?

1. Gondollyuk meg e' világ álhatatlanságát, és az égnek meg-maradando voltát, 1 Cor.7.31.
2. Hogy oly Király birodalma alatt vagyunk, kinek országa nem e' világbol valo, ki ezt kiáltatta, Col.3.1,2. Matth.6.33. Illyen volt Pál, Phil.3. vers. 13, 14.
3. Hogy mi meg-fordittatott fak vagyunk, tővünk az ég felé vagyunk melly a' fő, gyűkerünk az égben, a' föld felé ágaink, hogy jo gyümölcsöt hozunk e' földön.

VIGASZTALO HASZON

Akar minémű probák, kísérretek érijenek, azok soha annyit nem árthatnak, hogy idveségünkben kárt tegyenek, méltóságos állapotunkbol le-vethessenek, meg-marad örökségünk, 1 Pet. 1. 3. az egész világ előtt itéletkor helyre áll becsülésünk, sőt holunk után ugyan itt meg-dicsértet, mint Keresztelő Jánost, Matth.11.11. Ennek az ő népének javára vigyázo

Istennek adásék a' dicsőség,

A M E N.

Text. (Melynek alkalmatosságával a' fellyeb való Tanuságot avagy csak a' Privilegiumokat, és Jegyeket tractálhatni az időnek mi-voltá szerént)

Text. Col. I. v. 12.

Et három dolgok vadnak: 1. Fő szerző okaa' mi meg-váltatásunknak, cz igékben; *Gratias agentes Patri.* 2. Az ő jovoltának, és irgalmafságának gyümöltsei. Text. *Alkalmatosokká tótt.* 3. Vége az alkalmatofsa valo tételnek; *bogy a' Szentek sorsában részt vennének.*

A Z E L S Ő R Ő L.

A' mi idvefségünknek és meg-váltatásunknak fő szerzője az *Atya Isten*, kinek háláadással tartozunk, ő pedig csak az ő jo-voltától és irgalmafságától inditott. Lásd Eph. 1. 4, 5. Matth. 25. 34. Luc. 12. 32. Az Atyának tulajdonitatik. Mert ha ő hathato hivatalal nem hiv az ő Fiának esméretire, senki nem hihet benne nemis idvezülhet, Joh. 6. 44. *Nemo &c. Nisi &c.*

A' M A S O D I K R O L.

Az Atya Isten Irgalmafságának és Jovoltának gyümöltseiről, Azok hármak:

In Text. *Alkalmatosokká tótt*, hogy hogy?

Két képpen:

1. Az ő Isteni hatalmas ereje által, ujja-szűlvén, meg-változtatván, *hitet, reménséget és szeretetet* öntvén belénk, mert az ő munkája előtt még a' jonak meg-gondolására-is alkalmatlanok voltunk, 2 Cor. 3. 5. sokkal inkább el-vételére.
 2. *Kedvelvén cselekedetünket* a' Christus engedelmeiségeért. Eph. 1. 5, 6.
- II. Jotéremény, v. 13. A' *setétségnek hatalmából* való

valo meg-fzabadítás&c. Micsoda ez a' fetétfégnek hatalma? *Status naturæ corruptus*, melyben az ördögnek, bűnnek, nyavalyáknak birodalmában vagyunk; 1. Az ördög a' fetétfégnek fejedelme, birja a' természeti embert, Eph. 2. 2. 2. Elméjét meg-vakította, hogy Istenét ne efmérheffe, az idvefséges jot fe cselekedheffe, Eph. 5. 8. 3. Nyomoruság alatt vagyok, nem várhat egyebet a' külső fetétfégnél, Matth. 24. v. 30. Mind ezekből a' hiveket ki-mentette; Az elsőből, Rom. 16. v. 20. A' másikkol; az Szent Lelket adván nekik hitet nemz, és a' bűnnek hatalmát erőteniti, Rom. 6. 14. hogy ez után ne szolgállyanak néki v. 6. A' harmadikkol, Rom. 8. 1. így vitt által a' kegyelemnek allapattyára.

III. Jotétemény; Bűneinket a' Christus haláláért meg-bocsátotta, v. 14. a' hola' véren a' Christus halálával kerestett meg-váltás értetik, 1 Pét. 1. 18, 19.

A' H A R M A D I K R O L.

Az Isten jovoltának vége, melyet az ujjá-születésben néz. Mi használ annak hogy ujjá-szül, meg-világosít, kegyelembe vészen?

Felel: Text. Hogy a' Szentek örökségében részesüllyünk, *ad partem sortis Sanctorum*. A' fors két képen vétettetik: 1. *Pro statu & conditione*; 2. *Pro portione & hereditate*. Az első értelem szerént, a' haragnak fiainak allapattyából, az Isten fiainak méltóságos allapattyokra vitte által, mert hitet adván nekik fiakká léfsznek, Joh. 1. 12, 13. Eph. 2. 19. Act. 26. 18. A' másik értelem szerént a' jufra nézve, a' menyország-

ban részefek; néz az Izrael fiainak állapotokra, kik Sors által vőttek örökségeket a' Canaán földén, és kinek-kinek öröksége sorfnak mondatott, Jos. 15. 1. azt akarja mondani, hogy a' Colosébéliek nem csak az Isten hivei közibe vétettek-bé, hanem az égh-is az örökségek, mellyet most hittel birnak.

T A N U S A G O K.

I. A' választattak ez életben-is, 1. mennyei sorfnak és állapotuk. Text. *Örökségek a' menyország.* 2. Kegyelemben vadnak v. 13. 3. Bűnök meg-bocsátatott. (Lásd oda fellyeb a' választatott ember *Prerogativait és Privilegiumit.*

II. T A N: Hogy azt magok-is az ő benne lévő ajándékokból meg-esmérhetik, hogy mennyei jussnak; Text. Mert egyébként hálákat nem adhatnának az Atya Istennek érette, Luc. 1. 68.

III. T A N: Az örök élet csak a' hiveknek örökségek. Text. *Sors Sanctorum dicitur.* Fiaké, Rom. 8. v. 17. 1 Cor. 6. 9.

IV. T A N: Kegyelemből adatik az örök élet, Text. Mert az *Sorsnak mondatik*, mellyel azt jelenti, hogy nem tulajdon mnnkáink, és jó cselekedetünk érdemlő okai, hanem az Isten jó kedve, akarattya, Luc. 12. 32. Rom. 6. v. 23. *Isten ajándéka az örök élet.* Lásd a' *Sorsrol*, melyhez hasonlittatik az örök élet, mit mond Prov. 16. 33.

A' mennyei Polgárok idvességeknek bizonyos voltáról.

Text.

Text. Phil. 3. 20.

A' mi Polgári társaságunk az egekben vagyon.

AZ Apostol Eph. 2. 11, 12. 13. az Ephesusbelieket emlekeztetvén az ő régi állapotokról, meg-mutattya, a' Búnnek állapotjában nékik, míg az Isten kegyelmében nem vette őket, az ige által el nem hívta, minémű boldogtalank voltak v. 12. *Ti Christus nélkül valok voltatok &c.* ellenben az után minémű boldogságos állapatra érkeztek, v. 13, 14. & seq. vigasztallja őket a' 19. vers. ama' bé-rekesztő igével. Azért noha itt e' földön nyomorganak, mindazonáltal magok felől úgy gondolkozzanak, hogy *ők immár nem jövevények &c.* hanem az égben meg-dicsőült szenteknek részei, társai vadtok, a' szenteknek Polgár társai &c. *Itt-ü az Isten választottinak méltóságos állapotokról szol.*
Text. *A' mi Polgári társaságunk &c.*

A' honnét két kérdéseket lássunk-meg :

1. Kiké a' mennyei Polgári társaság? Text. *Politeuma Nostrium.*
2. Helye, Hol vagyon? *Az Egekben.*

A Z E L S Ő R Ő L.

Kiké a' mennyei Polgárság? Text. *Miénk.* A' hol nem csak magáról szol az Apostol, hanem sokakról, a' kikkel köz örökösnek mondgya magát abban a' méltóságos szabados állapotban, noha sokakról szol, de azért meg-határozás nélkül nem mindenekről, hanem a' kik igaz hittel meg-ajándékoztattak, és a'

Christust örömmel várják az ítéletre, az ő halando testeknek el-változtatására. Text. 20, 21, versékben. 2. Nem-is szorította csak a' Jácobtul származott tizenkét Pátriáráknak maradékira, a' kiknek faját örökségül ígérte vala ama' téjjel mézzel folyo Canaán földét, mely példázoja vala az örök életnek. 3. Nem a' tizenkét Apostolokat érti, kiknek azt ígérte vala, Matth. 19. 28. hogy ők fognak megítélni az Izraelnek tizenkét nemzetségét, hanem közönségesen, minden hívőket valakik ujja születettek, és fiui méltoságra emeltettek, Joh. 1. 12, 13. Ezké a' mennyei Polgárság.

A' M A S O D I K R O L.

Hol vagyon ez a' hívek Polgári társaságok? Fel: Text. Az Egekben. Az irás három egekről emlekezik; Az első a' mely leg alfo'bb a' levegő ég, mellyet bé-szivnak, és ki-lehellenek minden érzékeny állatok, ebben repülnek a' madarak, a' honnan égi madaraknak hivattatnak, Matth. 6. 26. Jer. 8. 7. 2. A' Firmamentum, mely másod napon teremtetett, Gen. 1. 6. Ez a' fejünk felett Sátor modgyára ki-terjesztetett erősség, melyben a' Nap, Hold, csillagok Istentől a' teremtésben helyeztetek negyedik nap, Gen. 1. 14, 15. ezt Csillagos égnek hívjuk, ezt nézte-meg Dávid, úgy indult-meg az Isten dicsőítésére, Psal. 8. 4. ezen lévő Istennek munkái alkalmatosságot szolgáltatnak az Istennek bölcseségének, hatalmának elismerésére, Psal. 19. 1, 2. & seq. 3. Egh, a' meg-boldogult lelkeknek örökös lakó helye, holott az Isten kiváltképpen való módon mondatik lakni. Ezt a' két első egekre képest

képeft hatmadik égnek nevezi az Apoftol, 2 Cor. 12. v. 2. néha Abrahám kebelének, Luc. 16. mert csak az Abrahámnak lelki fiai, kik az ő hitit és cselekedetit követték, azok abban örökösök, néha Paradicsomnak, Luc. 22. mert a' földi Paradicsom helyett örökös lako hazájul engettetett a' hiveknek, a' hol szüntelenül énekelnek a' bárány Jéfus Chriftus előtt, &c. Apo. 5. 11. Erti ezt a' nyugodalomnak helyét, a' hová a' régi Szentek és a' mi lelki atyánk fiai már lelkekre nézve által költöztek, a' meg-hirvathatatlan koronát viselik, ebben a' helyben vagyon a' mi polgári tárfaságunk, melynek gyönyörűségét még ez életben érzette az Apoftol, ott lakott elméjére nézve, arra fterett, és viselt gondot.

Kérd: Miért nevezi az Iften lako helyét egeknek?

Fel: Mert az a' több egeknél méltoságosfab és dicsőffégesseb, ezért mondgya Salamon-is egek egének, 1 Reg. 8. 27. mert a' Sido nyelvnek szokása fzerént a' nagy és méltoságos dolgok számos igékkal mondatnak ki pluraliter, ő Sido nemzet lévén e' szollásnak formáját követte.

I. T A N U S Á G.

Még ez halando életben az Istennek választotti bizonyosfab lehetnek az ő jóvendóbéli boldog állapattyok, örök életek és idveffégek felől. Text. *Mennyei Polgárok vagyunk*

Ez Tanuság meg-crőffitterik elsőben az írásnak nyilván valo tanuiból:

A' tanukezek, 2 Cor. 5. 1. c. 13. 5. 1 Joh. 3. 1, 2.

c. 5. 18, 19. a' mely bizonyságokban ez ige forgattatik: *Tudgyuk*, az az, nyilván való dolog, bizonyos nálunk, mint Joh. 9. 31. 2 Tim. 1. 12. c. 4. 8. Rom. 8. v. 35, 38, 39. Joh. 14. 20.

2. A' példákbol: Job, 19. 25. *En látom-meg &c.* Illyés, 1 Reg. 19. 4. Pál, Gal. 2. 20. *Engem szeretett*, tudni illik örökkévaló szeretettel, Jer. 31. 3. Joh. 13. v. 1. *Atta magát érettem.*

Miképpen: Lásd Gal. 3. 13. A' vén Siméon, Luc. 2. 29. *Mostan békével bocsátnd &c.*

3. Az Okok erőssik.

Az első Ok vétetetik, *Ab aeterno Dei decreto.* Mert az Atya Isten el-végezte ezt, hogy a' hívőket idvezitse, ezt a' végezést senki fel nem bonthattya, Esa. 40. v. 6. a' Christus mindenkor esedezik érettek, hogy ama' gonosztól meg-öriztesse nek, Joh. 17. 15. az ő törekedése mindenkor hathatos volt és léfzen, Joh. 11. 42. a' Szent Lélek ki őket igazgattya tőlők el nem távozik, Joh. 14. 17. Ezech. 36. 27. hanem az örök életre meg-tartya.

2. Ok vétetik, *A natura & effectus fidei.* Mert az nem *opinio, conjectura*, hanem tudomány, 1 Cor. 2. 12. 1 Joh. 4. 13. hívés, Joh. 3. 16. 36. *in specie*, 1 Tim. 1. 15. bizodalom, melyre nézve bizodalommal nagy bátorsággal mennek az Isten eleibe, Eph. 2. 12. Heb. 10. 22. mert meg-igazítatván tudgyák hogy békeségek vagy on Istennel, Rom. 5. 1.

3. Ok vétetik, *A Natura promissionum.* mellyeknek vége ez Heb. 6. 18. *ut consolationem habeamus firmam.* Mert az Isten ezt ígérteivel, esküvésével, zálogával és jegyekkel

gyekkel meg-erősítette minden hívő embernek. Az ígélet Joh. 3. 16, 36. Erre nézett Act. 16. 31. Az esküvés, Jer. 31. 33, 34. c. 32. 40, 41. a' frigyben esküvés szokott lenni, Esa. 54. v. 9, 10. Heb. 6. 17. A' Zálag, a' nálunk lako Szent Lélek, Eph. 1. 13, 14. c. 4. 30. ez a' mi fiaságunkrol bizonytságot téfszen, Rom. 8. 16. Ennek *testimonium* nem *conjecturale*, hanem *infallibile*, a' honnan Chrysoft. in 8. ad Rom. *Quando spiritus testatur, quoniam relinquitur ambiguitas?* A' jegyek Marc. 16. 16.

C Z A F O L O H A S Z O N.

A' Pápások ellen. Lásd Bellár. *de justif. libr. 3. c. 4.* és többeket, kik azt taníttyák, hogy az Istennek választottai, sem örök életek, idvélségek, el-választások, bűnök bocsánattya, és Isten kegyelmében valo lételek felől bizonyosflak nem lehetnek ez halando életben. Ezek a' szent írásnak fő végét a' mellyért irattatott tagadgyák. Lásd 1 Joh. 5. 13. Joh. 20. 31. 2. A' hívő ember lelkét az ő fő vigasztalásától meg-foszttyák, Rom. 14. 8. Luc. 10. 20. Col. 2. 2. 3. Ezek el-bonttyák az idvélségnek Arany lánczát, mely vagyon Rom. 8. v. 30.

Lásfluk az ő derekassab ellenveretéseket.

I. Ellenverés: Eccl. 9. 2. *Nem tudgya ember ha ő szeretetre, avagy gyűlölégre méltó, &c.*

Fel: A' Salamon ízol a' külső dolgokrol, mellyek jok, vagy gonotzok, azonban azokban rész k vagyon. Hogy valaki okos, bölcs, gazdag, vagy szegény, kuldus, &c. Ezekből sem azi nem ízedgetheti, hogy Isten

Isten őtet szereti, avagy gyűlöli, mert ezek nem bizonyos jegyei az Isten kedvének, és kedvetlenségének, ezért veri mindgyárt utánna, *eo quod universa aequè eveniant justo & impio.* v. 4. Nem tagadgya hát hogy a' hivek hit által bizonyosak nem lehetnének az Isten joakarattya felől, hanem *per eventa*, a' mely magyarázatot Bernárd javall *Serm. 5. de dedicatione Ecclesie*, kinek szavai ezek: *Quis scit, si est dignus amore, an odio? quis novit sensum Domini? Hic fidem subvenire necesse est: ut quod de nobis latet in corde Patris, nobis per ipsius Spiritum reveletur, & Spiritus ejus testificans persuadeat spiritui nostro quod filii Dei sumus.* Hát a' bennünk lako Szent Lelek munkájából az Isten szeretetét eszünkbe vehettyük; Ha a' könyörgésre fel-indit, vigasztal, örvendeztet, bekecségsben tartya lelkünk elméretit: A' hitetlenek az Isten kedvetlenségét a' lelki elméretnek nyugharatlanságából, rettegésből, *Esa. 57. v. ult.*

II. Ellenverés: A' meg-térőknek a' bűn bocsánat kételkedésnek formája alatt ígértetik, *Joel. 2. 12, 14. Térjerek-meg &c. ki tudgya talám &c. Aét. 8. 22. Talám meg-bocsáttatik &c.*

Fel: Az elsőre, Bellár: Jesuitának Ribera Jesuita meg-felel, ki a' *Joel. 2. 14* versét így magyaráza: *Omnis scit si convertatur, & ignoscat Deus, id est, Fortasse non patietur Chaldaeos, in terram vestram venire, nec vos captivos abduci si poenitentiam agatis.* Hát itt nem az a' Prophecia szavának értelme, hogy kételkedgyenek bűnőknék meg-bocsátása felől, ha meg-térendnek-is &c. hanem azt mutattya-meg, hogy ő nem bizonyos

abban,

abban, az Istennek külső ítéleti és büntetési rolók el-
fordíthatnaké, ha szintén meg-térnek-is. Ezt az ő
értelmét erőffiti *ex Ambrosio & Gregorio*, kik azt
mondgyák hogy ez szó Fortassè, *non semper dubitantis*,
hanem *aliquando rei difficultatem ostendit, & paucita-
tem facientium id, quod dicitur*. A' másik locusra ezen
Ribera így szól: A' Péter nem kételkedett abban, ha az
igazán meg-térőknek bűnök meg-bocsáttatiké, *sed
dubitavit an vera futura esset poenitentia Simonis*: ol-
tán ez szó fortassè néha *sperantis & à rei difficultate ani-
mos erigentis*. Soph. 2. 3. Amos. 5. 15.

III. Ellenvetés: Ki-eshetnek Isten kegyelméből,
Gal. 5. 4. ki-estek, 1 Tim. 1. 19. 2 Pet. 2. 21, 22.

Fel: Az elsőben, *Hával* valo szollásnak neme va-
gyon: *Ha a' Törvényből &c.* 2. *Ki-esni a' kegyelemből*,
nem egyéb, hanem az Evangeliumi tudományt, mely
hitet kíván, meg-vetni. A' másakra, és a' harmadik lo-
cusra valo felelet: A' *Hiten* ott az Evangeliumi tuda-
mánynak külső *vallása, professioja* és attól valo meg-szü-
nés érttetetik; ide illik 1 Joh. 2. 19. *Mi közölünk men-
tek-ki &c.* ezekről jövendölt Act. 20. 30. *Etiam ex vo-
bis &c.* Csudálatos vélekedés ez a' Pápistáké holott az-
zal kérkefznek, hogy ők a' Törvényt bé-tölthetik,
még azon fellyúl valo jó dolgokat-is cselekedhetnek,
minden cselekedeteket *érdemeseknek* mondgyák, még-
is el nem hiherik hogy idvezüllyenek: a' Római Pápa
vallásán kívül valok felől nagy bizonnyal mondgyák
hogy mind el-kárhoznak, magok felől pedig azt
mondgyák hogy nem tudgyák idvezülneké nemé,
nagy balgatagság! ha *kételkednek*, meg-csalatkoznak,

Jac.

Jac. 1. 6, 7. Matth. 21. 22. Joh. 3. 36.

TANITO HASZON.

Nohabizonyossak lehetnek ez életben az Istennek fiaileányi az ő jóvendöbéli boldogságok, örök élecek &c. felöl, de mindazonáltal *tellyességgel* minden kételkedésekről nem üressék, mert még itta' tókélletes állapotot Pállal el nem érték, Phil. 3. 12, 13.

1. *Gyakorta* úgy meg-keferittetnek és háborittatnak, hogy még a' vizsgáltatást is alig vehetik-bé, de az után ismét meg-csendesittetnek. Lásd Psal. 77. 7, 8, 9, 10. mert erejek felett nem kéferittetnek, 1 Cor. 10. 13. a' nyavalyákból ki-vérettetvén győzedelmeskednek, Psal. 116. 3, 4, 6. 2. *Néhabizonyos ideig* az hitet magokban nem érzik, sem penig *gyümölcsseit* nem mutogathatták a' nagy kísértetek miatt Péterrel, *in ore ejus professio defecerat*, de azért a' hitnek *magua* bennük el nem fogy. 1 Joh. 3. 9. mely idővel ki-mutattya magát, mint Péterben a' keferves sirás, és Dávidban a' meg-térés által, Matth. 26. 75. Psal. 51. 2, 3, & seq.

Kérd: *Miből esherik a' hívéc szívének kételkedése, és ideig való háboruja?*

Fel: 1. A' testi bátorságból. Midőn lelkekre úgy nem vigyáznak a' mint kellene, czégéres vétkekben keverik magokat Dáviddal, Psal. 51. 7, 8, 9. Ezek ellen az orvosság ez; *Soha testi bátorságra magadat ne add*, félelemmel és vigyázással munkálodgyad idvességedet, Phil. 2. 12. 1 Pet. 5. 7. mindennap vizsgál-meg cselekedetidet, ha bűntalálsz benned, nálad meg ne marazd, véle együtt le ne fekügyél, ad-

dig el

dig el ne alugyal, mig Isteneddel meg nem békéllel, mert egybcként feló hogy ugy ne járj mint Dávid, Pſal. 32. v. 3, 4.

2. Az Iſten népétől való idegenségből, és az iſtentele-
nekkkel való tárfalkodásból. Ezek a' jot-is el-oltyák
benned. Itt ezt tartſ-meg, mennél ſzenteb, kerelſtye-
neb valaki, annál inkább tárfalkodgyál azzal, azokat
ſzereſſed, Pſal. 12. 1, 2. azokkal meny az Urnak
tiſzteletire, prädikátiokra, kónyörgéſekre noſaf-
ſad, Eſa. 2. 3. Jertek-el &c.

3. A' nehéz kéſértetekből, az Iſten haragjának érzé-
séből, Job. 6. 2, 3, 4. ha meg-háboritatol ettől; Gondol-
kozzál, 1. Az Iſten irgalmas természetéről, hajlando ő
minden meg-keſeredett (zivűekhez, Pſal. 103. 8, 9, 10.
Eſa. 40. 11. c. 42. 3. c. 49. 14, 15. c. 55. 7. 2. Az Iſten ke-
gyelmének bőſéges ki-terjedéséről minden féle bűnösök-
re, valakik az ő kegyelmét ſziveſſen kerelſik, Eſa. 1. 16,
18. 3. A' Chriſtus érdemének hathatoſágáról, melyre
nézve meg-engelſtelődik hozzád, Heb. 9. 14. c. 10. 29.
Apoc. 5. 9. 4. Gondold-meg, hogy az Iſten haragjának
ſok jelei az ő kegyelmével eg'gyút meg-maradhatnak,
Pſal. 99. 8. Az Atya meg-ſzomorittya, veri az ő fiát, de
azért tőle el nem veri, halálra nem veri, gyűlöli, efféle
próbák gyakorta az Iſten ſzeretetinek jelei, Heb. 12. 6.
próbáltya mennyit épültünk. 2. Javunka fordittya,
Rom. 8. 28. ugy hogy Dáviddal azt kiáltjuk: Jo volt
Uram, &c. Pſal. 119. 71. az ő kegyelme minden próbá-
inkban elégſéges ſegítő léſzen, 2 Cor. 12. 9.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Mitsoda jegyekből cſmérhettyük-meg, Hogy a'

h

mi

mi jöendőbeli boldogságunk bizonyos, valóságos, meg-csalhatatlan, mi kétség nélkül idvezülünk?

1. Jegye; Ha érezzüké, hogy az Istennek Lelke lakozik mi bennünk, mert e' fiúságnak Lelke, Rom. 8. 15. Gal. 4. 6. ezt az ő munkáiból esmérhetni-meg, mellyek fokak; a' többi közt jelessék ezek: 1. A' kőnyörgésre való fel-indítás, Rom. 8. 26. 2. A' Christus esmérése és a' bűnön való kesergés, Zach. 12. 10. Joh. 16. 8. 9. 3. A' mi fiúságunk felől való bizonyos tétel, Rom. 8. 16, 17.

2. Jegye; Ha magunkon valósággal meg-tapasztaluké az Isten szeretetét, mint az Apostol, Gal. 2. v. 20. ebből származik a' bizodalom, és az idvességnek kétség nélkül való várása, Rom. 5. 5. Eph. 3. 19.

3. Jegye; Ha a' mi régi bűneinken győzedelmet vehetünké, Rom. 6. v. 18. 1 Joh. 5. 4. meg-ölhettyüké, Gal. 5. 24.

4. Jegye; Ha természetünkben meg-változtunké, 2 Cor. 5. 17. 1 Joh. 3. 3. immár nem a' testnek kívánsági szerént élünk, hanem Istennek, 2 Cor. 5. 15.

5. Jegye; Ha a' mi szívünk a' Christushoz ragaszkodotté, ő rajta nyugszik-meg. Job. 13. v. 35. Pfal. 62. v. 2. 3. ő benne hiszené, ő tőle várjaé az idvességet, Joh. 3. 16, 36. Ezeken czirkáld-meg magadat.

INTŐ HASZON.

Mi hát ne kételkedgyünk az Istennek kegyelmé felől, örök életünkről, idvességünkről, hanem azon légyünk hogy ennek bizonyos voltát ez életben meg-szerezhessük.

Mi-

Mitsodák inditsanak erre?

1. Mert Isten parancsolja hogy cselekedetünkkel-is a' mi jövődóbéli boldog állapotunk felől való reménységünket meg-mutassuk, Heb. 6. 11 c. 10. 22. Rom. 15. 13 Col. 1. 25. 2Pet. 1. 10.

2. Mert ez oly szükséges minden keresztyén embernek e' világon, mint a' sisak, pánczél, melyvas a' vítéznek, Eph. 6. 17. 1Thess. 5. 8. és a' vas macska a' tengeri szélveszek-közt járó hajohoz, Heb. 6. 19.

3. Mert ez nélkül 1. Alkalmatlanok leszünk a' következendő dolgokra, s' magunkat az Istennek szép ígéretivel hathatos-képpen nem vigasztalhattuk, 2. A' rajtunk forgo nyavalyákat békével nem szenvedhettyük, 3. Keresztyén hivatalunkat vidámsággal véghez nem vihettyük, 4. Más felebarátunkat nyomorúságokban valósággal nem vigasztalhattuk és bátorithattuk a' jövődóbéli jutalomnak el-vételével, 5. Az Istent nem dicsőithettyük és áldhattuk, hogy szent Fiát érettünk adta, mellyeket az Isten az ő választott népétől meg-kéván, Col. 1. 12, 13. 1Pet. 1. 3.

4. Mert a' mi idvességünknek bizonyos volta nélkül örökké-valo kételkedésben, félelemben és rettegésben tartatnánk, melyről a' Christus az ő népet megszabadította, Hebr. 2. 14, 15. és a' bűnön, halálon nékik győzedelmet adott, mint az Apostol beszédéből ki-tetzi, 1 Cor. 15. 55, 56, 57. El-nyelettetett az halál &c. De az Istennek légyen hálá, ki adott minékünk diadalmat, az Ur Jesus Christus által.

A M E N.

h 2.

Text.

Text. 2 Tim. 4. v. 8.

El-tétetett énnékem az igazságnak coronája, mellyet &c.

AZ Apostol az 7. versben három dologgal dicsekedik: I. Hogy hartzolt mint vitéz; kikkel? 1. a' Sátánnal, 2 Cor. 12. 7. Act. 19. 12. 2. a' maga testével, Rom. 7. 18, 19. 3. a' hamis atyafiackal, 2 Cor. 11. 25. 1 Tim. 1. 20. Act. 19. 24. 2 Tim. 4. 17. 4. az ő társainak seregével, Démáffal, 2 Tim. 4. Barnabással, Act. 15. 36. Péterrel, Gal. 2. 11, 12. 5. A' fene vadakkal, 1 Cor. 15. 32. II. Futását el-végezte. Ezen kettő értetik: 1. az ő életének folyása. 2. tisztiben való szorgalmatos el-járása, 2 Cor. 11. 28.

III. Hitit meg tartotta. Itt-is kettőt ért: 1. az Evangeliumi tudományt, 2 Tim. 1. 13. Gal. 3. 23, 25. 2. oly eszközt, Isten ajándékát, mellyel az Evangeliumbeli ígéreteket magunkra szabjuk, Rom. 10. 17. Joh. 3. 16 Mostan ez ő cselekedetinek juralmát jelenti. *El-tétetett &c.*

Itt 4. kérdések vadnak:

1. Mi tétetett-el az ő számára?
2. Ki tette-el?
3. Mikor adgya-meg?
4. Kinek adgya?

Az Elsőről: *Korona tétetett-el*, nem földivelzen-dő arany, ezüst, drága kővekkel meg-ékesítettett, hanem örökké-valo, mellyet igazság coronájának nevez. Text. Lásd 1 Pet. 5. 4. Jac. 1. 12.

A' Másodikról; *Az Ur adgya ezt*, mellyik? *amaz*

igaz

igaz Biro. &c. Joh. 5. 22, 23. Act. 10. 42. c. 17. 30.
2 Cor. 5. 10. Jud. v. 15, 16.

Az harmadikrol; ugymint az időről; Amaz napon, az utolson, mellyen a' föld kereklegét meg-íteli, Act. 17. 31. akkor ez két igékkal él: *Venite, Abite*, Matth. 25. 31, &c. *Aspera vox Ite, sed vox benedicta, Venite.*

A' Negyedikrol; Nem csak néki, hanem a' kik várják &c. *Adventus Christi triplex*: 1. *In carne, in statu exinanitionis*, Phil. 2. 5, 6. Erról 1 Tim. 3. 16. Luc. 2. v. 30. 2. *In Euangelii prædicatione*, 1 Joh. 1. 2. Gal. 3. 1. 3. *In statu exaltationis, ad judicandum*. Erról szol, ennek formái, Cid, Heb. 10. v. 37. Apoc. 22. 12. Jac. 5. 8. 2. *Subitò*, Luc. 17. 24. 2 Pet. 3. 10.

T A N U S A G.

Bizonyos lehet a' választatott ember még ez életben, az ő idveffége felől. Text. El-tétezt Nékem &c. Lásd a' felső Tanuságnak erőflegit, &c.

III. PRÆDICATIO.

A' Christustestének bizonyos helyben való lételéről.

Text. Phil. 3. v. 20.

A' melyből a' mi meg-tarto Urunk Jésus Christust-is várjuk.

Lvassuk Gen. 3. 15. hogy minekutánna Isten a' mi első szüleiinknek az Eset után ígértett a' Messiásnak testben való el-bocsátatása

és tatáfa felől, mondván : *Az aszszonyi állat magva tör-
meg a' kigyonak fejét ; tehát a' régi szent Atyáknak min-
den hívóknak hívek , reménsegek , és várások ez volt
hogy a' Messias el-jőne bizonyosan a' testben, Esa. 25. v. 9.
Ebben hívén a' meg-igértetet áldott Magban idvezül-
tenek, Aét. 15. 11. Ezt nagy kívánsággal várták, mint
Urunk taníttya, Luc. 10. 23, 24. Sok Királyok és Prophe-
ták &c. Abraham, Joh. 8. 56. Jácob, Gen. 49. 18. Az
Arimatheabéli Joseph, Marc. 15. 43. Simeon és az Anna
Prophetissa, Luc. 2. 25, 38. Szintén így a' Christu-
sok másodszori testben való el-jövetelit nagy kíván-
lással várják az Istennek Szentjei. Ez a' mit monda :
Mikor én fel-emeltetem, mindeneket utánnam vonzok,
Joh. 12. 26. a' hol nem csak a' keresztfára való fel-
szittetését, hanem a' mennyekbe való fel-menést is
érti, ez ő ígéretere nézve, Joh. 14. 1, 2, 3. A' miként
a' Tanítványok szívesen várták egyben-gyűlvén a'
Szent Lélek ajándékát az ígélet után, Aét. 1. 8. c. 2. 1.
Így a' hívek-is a' Christust örömmel várják az ő váltsá-
goknak napjára, Luc. 21. 28. Text. Melyből, &c.*

S U M M A J A.

A' választottak szívbeli ohajrással várják a' Chri-
stust az ítéletre.

Itt három czitkelyek vadnak :

1. Mit ért az Apostol a' Váráson? &c.
2. Honnét várják? Text. Unde.
3. Kit várnak a' hívek? A' meg-tarto Jéhus Christust.

Mostan a' két első czitkelyekről szollyunk.

AZ

A Z E L S Ó R Ó L.

A' VARAS, a' reménységnek oly munkája, gyümölcse, mellyel az Istentől nekünk ígértetett jókat *békesé-
gessen és bizonyosan* várjuk, Rom. 8. 25. A' hol ezek
vadnak: 1. Hogy a' várás a' meg ígértetett jó kör-
nyűl forgolodik, mely még jelen nincsen, Rom. 8.
v. 24. 2. Hogy a' meg-ígértetett jót *békeséggel,*
bizonyosan, és *bizodalmassan* várjuk. A' *bizodalom*
a' Hitből származik, mely fundamentuma a' *Remén-
ségnek*; mert semmit nem remélhetünk, a' mit az előtt
nem hihettünk, Gal. 5. 5. *Uti-társá a' VARASnak a' Pati-
entia*; mert *quicquid speratur, differtur, dilatio suâ naturâ
affligit, nisi adsit Patientia, quæ sustentet animum,*
2 Theff. 3. 5. Esa. 8. 17. A' mely *Patientia*nak tulajdon
gyümölcse a' *Silentium*, mellyel az Isten akarattján
nyugszunk-meg, mint 2 Sam. 15. 26. 1 Sam. 3. 18.
és a' testi indulatokat, mellyek az Isten ellen valo zu-
golodásra kényszergetnek, meg-fojtyuk, Psal. 37. 7.

II. A' VARAS bé-foglallya magában;

1. A' dolognak értését. 2. Hl-bivését. 3. Kévé-
nását, *ohajtását*; mert a' mit nem tudunk, értünk, nem
hiszünk, kívánunk, azt nem-is várhattuk, Rom. 8.
v. 23. *Mi-is kik a' Szent Léleknek sengéjét vettük,*
mi magunkban fohászkodunk a' füságot várván, László,
Heb. 3. 6. 1 Pet. 1. 3.

A' M A S O D I K R O L.

Az Helyről, a' Honnét várják. Az Apostol soksa-
got jedző igével szolla fellyeb, mondván: *A' mi Pol-*

gári társaságunk az egekben *vagyon*: az égnek neveztet *Pluraliter* mondgya-ki: *Itt a'* mi meg-tarto *Jesus* *Christusunknak* lako helyét meg-akarván jelenteni, *in singulari numero* szol *ex u*, melyből tudniillik *to pu*: Így veretik ez ige *u* *Matth. 2. 9. u en to paidion. u scil topu. Supra locum in quo erat puerulus*; mellyel azt akarja meg-mutatni, hogy noha *a'* *Christus* Isteni természetire nézve mindenütt jelen *vagyon*, *a'* földet és *a'* mennyet bé-tölti, de azért *emberségére nézve bizonyos helyben* *a'* harmadik égben *vagyon*, onnét eieb *a'* föld-re nem jó, hanem az ítéletkor, mint az Apostoli *Credoban* vallyuk.

T A N U S A G.

A' *Christus* az ő testére nézve nincsen itt *e'* földön, hanem az égben. *Text. Melyből várjuk &c.* *A'* várás nem *a'* jelen való dologé. Ezt meg-bizonyitom,

I. *A'* *Christusnak* maga jóvendüléséből:

Joh. 16. 28. c. 20. 17. Matth. 9. 15. c. 26. 11.

II. *Az Evangelisták Apostolok bizonság tételeiből:*

Luc. 24. 50, 51. Matth. 24. 23. 1 Pet. 3. 22.

Act. 7. 5, 6. Col. 3. 1, 2. Hebr. 8. 4.

III. *Az Angyalokébol:*

Matth. 28. 6. Marc. 16. 6. Act. 1. 11.

IV. *Az okokból:*

1. Mert neki az égben kell maradni az ítélet napig, *Act. 3. 21. Az Apost. Credo-is* ezt tanítja. *Onnét léssen eljövendő &c.*

2. Mert *a'* vég vacsorát *a'* maga emlékezetire szerezte, *1 Cor. 11. 26, 27. Az emlékezet a'*

rávol

távol való dolgoké.

3. Mert addig a' Szent Lélek az Apostolokra ki nem öntetett volna, Joh. 16. 7. mert ez volt a' rend az Atyának végezése Izerént, Joh. 7. 39. hogy először a' Fiu meg-dicsőíttessék, az után bocsáttassék-e a' Szent Lélek.

C Z A F O L O H A S Z O N.

I. A' Lutheristák, kik a' Christus testét mindenütt jelen valonak tanítták lenni, az égben láthatóképpen, a' földön láthatatlanul. Ez ellenkezik egymással, igaz valóságos teste légyen, még-is láthatatlan.

2. A' mindenütt valóság Isteni tulajdonság, ha ez a' Christus emberi természetnek tulajdonitának, tehát az öröktől fogva-valóság-is, &c. Miért? *Quia Attribute Dei à se invicem sunt inseparabilia.*

II. A' Pápisták és a' Lutheristák. Az első a' Transubstantiatort állatták; hogy a' Christusnak tulajdon testvé változnék az Ur Vacsorájában lévő kenyér. A' Lutheristák kik így vélekednek: *In, Cum, sub*; kik ellen az Apostol így szol, nem úgy vagyon; mert az égből várjuk, ott vagyon a' Christus testének meghatározott helye. Lásd az Apost. intését Col. 3. 1, 2. Urunk e' földön létében Tanítványinak így szol: Matth. 26. 11. *En nem mindenkoron lesztek ti veletek.*

I N T Ő H A S Z O N.

Hát mi ne tévelegjünk ezekkel, hanem várjuk az égből tellyes szabadulásunkra, és testeinknek megdicsőíttetésére, mint az Apostol szol a' 21. versben:

Kiel-változtattya e' mi halando &c. az ő igéreti ez, Joh. 14. 2, 3. kívánkozzunk ő hozzá menni, mert ő a' mi Jegyünk, és a' mi Fejünk, mi néki tagjai vagyunk.

VIGASZTALO HASZON.

A' Sátánnak vádolásától ne féllünk. Csak e' világ szerént-is nagy boldogság az, a' kinek a' Királynál joakaroja, szofzolloja vagyon, az a' *disgratiat*ol nem fél; mennyivel inkább boldogabbak vagyunk mi, holott a' Christus mi érettünk ment az égbe fel, Heb. 6. 20. c. 9. 24. Rom. 8. v. 33, 34. Ehéz igazittya az Apostol a' bűnbe esteket, 1 Joh. 2. 1, 2. *Ha vétkeztek vagyon szofzollotok az Atyánál, az egy Jéhus Christus, a' ki engesztelő áldozat &c.* Ez azt akarja hogy te-is ott légy a' holott ő vagyon, Joh. 17. 24. Mellyet engedgyen-meg az Atya Isten,

A M E N.

IV. PRÆDICATIO.

A' Christusnak a' közönséges ítélet-re valo várásáról.

Text. Phil. 3. v. 20.

A' Melyből (tudni illik) égből, a' mi meg-tarto Urunk Jéhus Christusunkat várjuk.

Z Lelki embernek szíve soha e' világi jokkal meg nem elégedhetik, midőn a' mennyei joknak valami kicsiny fengéjét meg-érezheti, arról el-nem felelkezhetik, hanem szíve szakadva

kadva kívánnya s' ohajtja, e' szokra fakadván: **O vajha**, mint Plal. 14. 7. Esa. 64. v. 1. Avagy így szól: **Vállyon s' mikor** &c. Plal. 42. 3. **Mosfessel** sok külső jokat cselekedék az Ur, de az ő szive soha azzal meg nem elégedheték, hanem az ő színének látását kíváná. **Exod. 33. 18.** A' Pál egyszer a' harmadik égben fel-ragattatván látta az Ur dicsőtlégét, **2 Cor. 12. 2, 3, 4.** azután e' világnak minden gazdagságát és dicsőtlégét ahoz képest **ganéjnak alitá lenni**, Phil. 3. 8. és az ő élet csak merő sohajtság lón, Phil. 1. v. 23. mondván: **Kévánok el-oldoztatni, és lenni a' Christussal.** A' miként a' Noé galambja nem nyughaték addig, mig az ő urához visszsa nem téré, a' ki őtet ki-bocsátotta vala: **Igy a' jó lélek-is** mig ahoz az Istenhez nem téré, a' ki őtet a' testbe bocsátotta, és az ígéteret el nem veheti. **Urunk ígéteret tett vala Joh. 14. 2, 3.** **Mikor el-készíti a' mennyei hajlékot el-jön és hozzá-viszen** &c. Ezt értvén minden időbéli hívek nagy ohajrással várják az ő szabadításokra, mint az Apostol ízol: **Várjuk a' mi meg-tarto Urunk Jésum Christust.**

Mostan a' harmadik Czitekely következik.

Kit várnak ez életben a' választattak az ő romlando testeknek el-változtatására?

Fel; Text. Az ő meg-tarto Jésum Christussokat:

A' hol három képpen iratik-le a' kit várnak;

1. **Tisztiról, meg-tarto Christus.**
2. **Tulajdon nevérol, Jésum.**
3. **Isteni természetiről, Ur.**

Csak a' két első lássuk:

1. **Az ő Tisztiről kétképpen nevezi;**

1. **Mag**

1. *Meg-tartónak*; Angyali és Apótolí szók ezek, Luc. 2. 11. 2 Tim. 1. 10. Kétképpen tartott: 1. *Mérito*; mert az ő engedelmeségével, kén-szenvedésével, és közben-járásával az Atya Istentől, békességet, bűn bocsánatot, igaságot, és örök életet szerzett, Matth. 20. 28. c. 26. 28. Rom. 3. 25 Gal. 3. 13, 14. 1 Joh. 2. 2. Ezt így értsed, hogy a' Christus szent élete, mely *Activa obedientianak* hivattatik, és az ő kén-szenvedése &c. mely *Passiva obedientianak* hivattatik, a' hívőnek tulajdonittatik, 1 Cor. 1. 30. Esa. 13. 4, 6. 2. *Efficaciá*; mert a' Meg-váltásnak minden jó-téreményét, az ő lelkének erejével, hitnek általa nekünk ajándékozá, reánk szabja, Col. 1. 14. Rom. 3. 25. c. 4. 25. Act. 5. 31. Eph. 4. 11, & seq. *hatható ereje és véghetetlen becsűje a' kén-szenvedésnek függ az Isteni természettől.*

Kérd : Mire nézve mondasz? Meg-tartod?

Fel: Erre, mert minket szent élete és az ő véré-
nek ki-ontása által *minden bűnünktől* meg-fszabadított,
1 Joh. 1.7. Col. 1.13, 14. 1 Pet. 1.18, 19.

Socinus az ő complicesével, négy okokra nézve mondja meg-rartónak:

1. Mert az idvélségnek uttyát az Evangéliumot ő hirdette-ki minékünk.
2. Mert halálával igaznak lenni meg-erősítette.
3. Mert mind életének mind halálának példájával mutogatta.
4. Mert örök életet ad.

Láffuk

Láffuk ha igaz okoké ezek, a' mellyekre nézve
Christus Urunk *Servator*nak mondaflék?

Az Első ha igaz volna, tehát az következnek,
hogy mind a' *Propheták*, *Apostolok* és *Evangelisták*, és
az ő utánnok következő *Tanítok* meg-tartoink vol-
nának, mert ők-is az idveffégnek utát hirdették,
mellyet még a' gonosz lélek-is meg-valla, Aét. 16.
v. 17. 2. Hogy az O *Testamentumbéli Atyáknak*, nem
volt volna Meg-tartojok, ő általa nem idvezültenek
volna, mely az Apostolok bizonyság tételek ellen va-
gyon, kik így szollanak, Aét. 15. 11. modgyátid-
veffégeknek meg-jelenti, Heb. 9. v. 15. 3. Hogy a'
csecsemő gyermekeknek nem volna Meg-tartojok, kik
közül némelleyek a' környül-metélkedés előtt, né-
melleyek keresztségek után csak hamar, vagy előtte
halnak-meg, kiknek nem hirdethette az idveffégnek
uttyát, ezek közül pedig sokan idvezülnek, mint
Davidnak heted napi gyermeke, 2. Sam. 12. 13. óvék-
nek mondgya a' menyországot, Matth. 19. 14. Marc. 10.
v. 17. Ha idvezülnek tehát a' Christus által, mert ő
oka az idveffégnek. Aét. 4. 12.

A' Második okra való felelet; Hát a' *Márttyromok-is*,
a' kik Christus előtt vagy utánna az igaz tudományt-
vérek hullásával-is meg-peccsértették, meg-tartoink;
és így ezokon annyi meg-tartoinklésznek a' mennyi
Márttyromok az igaz valláfert meg-holtak, mely kép-
telenlég. 2. A' Christus *Csuda-tételivel* inkább meg-
erősítette igaznak lenni az ő Tudományát, hogy sem
halálával, mert halálában még az ujja-születtek-is
meg-botránkoztak, mint *Cleophas* szavaiból ki-tet-
szik,

szik, Luc. 24. 21. de a' csuda tetelekre nézve még a' hitetlenek-is Istentől *bocsáttatotnak*, Isten *fiának* gyanították lenni, mint ama' Pogány Százados Matth. cap. 27. v. 54.

A' Harmadik okra valo felel: Más, példát *adni* az idveffégre, és más, *váltságot* fizetni valakiért, mert úgy holt-meg érettünk, hogy az ő életét tötte-le *helyettünk*, Joh. 10. 11. Matth. 20. 28. 1 Tim. 2. 6. 1 Pet. 1. 18. 19. A' mi bűneinkért érdemlett büntetéseket ő *hordozta*, azokért *ostoroztatott*, meg-*sebesítettett*, Ela. 53. 4. vallyon valaki bűnéért büntetéseket szenvedni, annyit téfzené hogy példát adni? Nem: hanem ő *helyette* büntettetni; Itt vitattyák ez igét, PRO, magyarázván ez igével PROPTER, nem mi helyettünk, hanem mi kedvünkért holt-meg, nagy *mérszfszen* vallyák, hogy nincsen az írálokban példa *sohol*, a' hol ez *igétske*, Pro, Erette, annyit tenne, mint *Helyette*; de ez nem álhat-meg. Lásd Rom. 5. 7. c. 8. v. 26, 31. c. 9. 1. Joh. 10. 11. 2Sam. 18. 33. & passim.

A' Negyedik okra; Az életnek *adoja* úgy vagyon a' Christus, Joh. 10. 28. de az, az ő érdeméért és kén-szenvedéseért adatik, Col. 1. 13, 14. Gal. 3. 15.

II. Tisztiről nevezi Christusnak e' Görög ige jött ettől *Chriomai*, *fel-kenettettem*, mely egyet téfzen a' Sido igével. MESSIAS, mely jött ettől M A S C H A C, mely tisztre valo *fel-kenettetést* téfzen. E' két szok néha az Evangelistáknál magyarázatnak okáért egyben kapcsolatnak, mint Joh. 1. 41. c. 425. Mert az egész Evangelium ennek a' Propositionnak meg-mu-ratásábā foglalatos hogy meg-bizonyítsa, Hogy a' Má-riától

riától születtetett Jéſus légyen a' Chriſtus, az az: A' régi ſzent Atyáknak meg-igértetett Meſſiások, Joh. 20. 31. A' CHRISTUSI név az ő hármás tiſztit, a' Prophetai, Papi, és Királyi tiſztit, melyeknek végbe vitelére az ő ſzent Attyától öröktül fogván rendeltetett, foglallya-bé, Prov. 8. 23. Pſal. 2. 6. Eſa. 61. 1.

I. *Prophetai tiſzti ſzerént*; A' közben-járo Chriſtus oktattya, tanittya az ő választottit a' mennyei tudományra; Erről az ő prophetai tiſztiről jövendőle Deut. 18. 15. Mellyet a' Názáretbéli Jéſusra magyaráz Act. 3. 22. Erre nézve *Conſiliariusnak*. Eſa. 9. 6. *Logosnak*, *Verbumnak*, *Sermonnak*, mondatik ſok helyeken, Joh. 1. 1, 2. 1 Joh. 5. 7. Apoc. 19. 13.

Ennek a' Prophetai tiſztnek három részei voltak:

1. Az Iſten akarattyának ki-hirdetése, melyről Joh. 1. 18. c. 15. 15.
2. Az elmének meg-világosítása, Luc. 24. 45.
3. A' jövendő dolgoknak meg-jelentése, Luc. 19. 43.

3. Ezt a' *Prophetai tiſztit* gyakorlotta két-képpen:

I. *Immediatè*, minden eſzköz nélkül, Iſteni természetire nézven ő tanította a' *Parriarchákat*, ő szollott mindenütt vélek, ő jelentette-meg magát, azok közül csak egy-is e' földön az *Atya Iſtent* életekben *nem látta*, Joh. 1. 18. mert ő ſemmi formában nem jelent-meg, *ſem véle nem beſzéllett*, noha az Iſteni jelenéseknek ſok magyari voltak, Hebr. 1. 1. *ſzavát ſem hallották ſoha*, Joh. 5. 32. Az *Uj Teſtamentumban* háromszor *hallatott ſzava*: 1. A' Chriſtus keresztségekor Matth.

3. 17. 2. *Szinének el-változáſakor* a' Thábor hegyen.

Matth.

Matth. 17. 5. erről szól Joh. 1. 14. 1 Pet. 2. 17. 3. Joh. 12. 28. *Atyám dicsőítsd-meg a' te nevedet, szokat jövele az égből, ezt mondván: Meg-dicsőítettelek és ismét meg-dicsőítlek.* Azért a' ki az Ó Testamentumban az Atyákkal szollott, nékik meg-jelent, az Isteni tisztet el-vette, *volt a' Fiu isten,* ezért mondatik *Sidoul Dabárnak* Psal. 33. 6. *Görögül Logosznak,* Joh. 1. 1. mert az Atya ő általa szollott nékiek; az *utolsó időben* osztán nekünk az emberi testet fel-vett Fia által, Heb. 1. 1. a' hola' szollásnak modgyai különböztetnek-meg.

II. *Mediatè,* az Új Testamentumban gyakorlotta, és ma-is gyakorollya Prophetai tisztit, az Apostolok, Tanítók által, Matth. 28. 19. Eph. 4. 11. Az Ó Testamentumban-is, Jer. 25. 4. Luc. 11. 49.

II. *Papi tisztiszerént,* a' Christus az ő választottiért vérét ontotta-ki, úgy áldozott, és még most-is érettünk esedezik, Heb. 10. 10. Rom. 8. 34. ezért mondatik *Melchisedek rendi szerént* való fő Papnak, Heb. 5. 5, 6. Psal. 110. 4.

A' Papi Tisztnek három részei vadnak:

1. *Legis impletio.* Szent életet élt, álnokság soha benne nem találtatott, Heb. 7. 26, 27. Ezt *activa obedientianak* hívják.

2. *Per solutio pœnarum,* lelkében és testében szenvedén eleget tőtr bűneinkért, Matth. 20. 28. 1 Tim. 2. 6. Eph. 5. 6. *Proshorásznak* és *Tysiásznak* mondgya Görögül; Item Gal. 3. 13. 1 Joh. 2. 2. *Propitiatio pro peccatis nostris ipse est &c.*

3. *Intercessio,* melyben még ma-is nem szűnt-meg,

meg, noha a' rörekedésnek modgya meg-válrozott, Heb. 9.24. Ebben a' közben-járásnak tisztiben a' Christus Pap-ús, Aldozat-ús, és Oltár-ús volt.

1. Pap volt mind a' két természetire nézve, Heb. 5.6. 2. Aldozat tulajdonképpen emberi természetire nézve, Heb. 12.13. 1 Pet. 2.13. Col. 1.22. noha annak ereje az Isteni természetől függött, Act. 20. 28. Rom. 8. 3. 3. Oltár Isteni természeti szerént, Heb. 9.14. c. 13. 10. mert az oltár szenteli-meg az áldozatot, Matth. 23. 19.

III. Királyi tisztű szerént a' választottakat szent igéje és Lelke által birja, igazgatty, és a' nekünk ke-
refett idvességben oltalmazza, és meg-tartya, Joh. 14. 16. c. 10. 27, 28. Jerem. 31. 33. Psal. 143. 10. Erre nézve királyunknak Psal. 2. 6. Zach. 9. 9. és királyok királyának mondatik, Apoc. 1. 4. c. 19. 16.

Kérd: Miért kellett ilyen hármastisztűnek lenni a' Christusnak?

Fel: Kévánta ezt az el-esett emberi nemzetnek szükségé, és fogyarkozott állapotja, melyben a' bűn mi-
att esett vala.

Mellyek az emberben hármak:

1. Ignorantia.
2. Alienatio à Deo.
3. Impotentia redeundi ad Deum.

1. A' mi tudatlanságunkat meg-orvoslotta, a' menyiben Prophetánk volt, melyre nézve Doctornak, Matt. 23. 7. Szóveségnek Angyalának, Mal. 3. 1. Isten Bölcseségének, 1 Cor. 1. 24. és tudományának kincsének mondatik, Col. 2. 3.

2. Istentől való el-idegenülésünket, a' menyiben Pap, szent Attyát hozzánk meg-engesztelte.

3. Királyi tisztre nézve *fel-keregett*, az ő aklába viszfá vitt. (Ha akarj ezekről többet olvasni, Lásd-meg Vend. Theolog. c. 17. pag. 282. Amef. Medul. l. 1. c. 19. Thes. 11. Alt. Exp. Catech. pag. 172.)

II. Az ő tulajdon nevéről Jესusnak nevezi ; Ezzel a' névvel neveztetett a' Messias az Angyaltól fogontatása előtt, Luc. 1. 31. 2. Születése előtt, Matth. 1. 21. 3. A' körül-metélkedésben, Luc. 2. 21. Ennek helyesb magyarázoja nem lehet az Angyalnál, ki így szól: Nevezed az ő nevét Jესusnak, oka ; mert ő szabadította meg az ő népét az ő bűneiből. Erre nézett Pfal. 1308.

T A N U S A G.

A' Választottak nagy ohajtással várják az égből a' Jésus Christust. Text Melyből várjuk &c.

I. E' Tanuság meg-erősítettik az Írásnak Tanuiból ; Rom. 8. 23. 1 Cor. 1. 7.

II. A' Példákból ; 2 Tim. 4. 8. Itt az Apostol meg-jelenti kik idvezüllyenek, arra azt feleli, a' kik várják a' Christusel-jövetelit. Lásd Hebr. 9. 28. Illyeknek voltak a' Régi Szentek, Hebr. 11. 10, 13. & seq.

III. Az okokból ; 1. Mert az ohajtással való várás nyilván való jele a' Christus szeretetének, Luc. 10. 24. 2. Mert ez jele e' világnak meg-unásának, és romlandóságából való ki-költözésének kívánásának, Apoc. 22. 17, 25. Text. v. 21.

T A N I T O H A S Z O N.

Hát bizonyosan el-jó a' Christus a' Testben a' földre

földre a' meg-romlott állapotnak meg-építésére, Act. 3. 21. Text. v. 21. 1. Mert a' hives várják, kiknek várakozások nem léfzen hibás. 2. Mert maga igérte, Joh. 14. 2, 3. 3. Mert az Angyalok-is bizonyityák, Act. 1. 11.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Ha te a' Christust sziveffen várodé? Jegyei ezek:

I. A' kik a' Christust az itéletre várják, azok *jo idején magokat el-készítik*, mint a' mely szolgák az ő urokat várják, Luc. 12. 36. Matth. 24. 44. Illyek voltak az őt elzes szűzek, Matt. 25. 1. & seq.

II. Ha szeretedé, kívánodé, a' Christust? mert a' szeretet indit, erőffit, és maraszt-meg téged a' Christus várásában, a' mit nem szeretünk nem szoktuk azt várni; Ez a' szeretet *meg-tetzi a' szívnek titkos fohászkodásából*, Rom. 8. 22. 2. A' Christufrol való *gyakor elmélkedésből*, Ubi thesaurus ibi cor, Luc. 12. 34. Matth. 6. 21.

III. Ha a' várással eg'gyütt járo dolgok benned találtanaké? 1. A' *Patientia*, Rom. 8. 25. 2. A' *Silentium*, vesztegtségben való létel, csendesség, Psal. 27. 14. Esa. 28. 16.

IV. Ha az Istennek rendeléfében gyönyörködölé? 1. Az Igét halgatodé? Prov. 8. 34, 35. 2. A' *Sacramentumokkal* élisé? *Vegyétek, egyétek, ezt cselekedgyétek*, 1 Cor. 11. v. 24. 3. A' *könyörgésben foglalatatos* vagyé? Az Anna Afzszonyrol mondatik, hogy mivel az Izrael vigasztaloját várta, *éjjel és nappal a' Templumban szolgált*, Luc. 2. 37, 38. Így valaki sziveffen

várja a' Christus el-jövetelit az itéletre, ez az ő rendelésében gyönyörködik, azokat munkálodgya. Ez jegyekben czirkáld-meg magadat, &c.

INTŐ HASZON.

No hát ha választattaknak akarunk esmértetni, kívánnjuk, ohajtsuk a' Christus el-jövetelét, s' ugy viseljük magunkat, hogy készen találtaffunk az ő el-jövetelinek napján 2 Cor. 6. 3, 4.

Mitsodák inditsanak ezekre?

1. Mert maga kívánnya, Luc. 12. 35. 2. Mert kötelességünk tartya, mi ő néki jegyesi és szolgai vagyunk, a' szolgáknak tisztek hogy az ő uralma jövetelére vigyázzanak, és parancsolattját cselekedgyék, Matth. 24. v. 46. 3. A jutalom, mert azok vehetik-el az igalságnak coronáját, 2 Tim. 4. 8. Le-tétetett, nem csak nekem &c. azoknak testeket téfzi hasonlóvá az ő dicsőségestestéhez, Phil. 3. 21. Col. 3. 3, 4. Matth. 13. 43.

II. TANUSÁG.

Semmi olly hathatossion az embert fel nem indithattya a' szent életnek gyakorlására, mint a' Christus itéletre való el-jövetelének várása, és meg-gondolása. Ez a' leg serkentőb őszton, mellyel él az Apostol oda fellyeb v. 17. s' inti mondván: Legyetek atyámfiak, &c. mostan in már serkentő okát, mert bizonyossan el-jön a' Christus kit várunk. Test. 2 Pet. 3. v. 10, 11, 12, 14. Apoc. 3. 2, 3. c. 16. 15. Matth. 24. 42, 43.

A' TANUSÁGNAK OKAI.

1. Mert arról való gondolkodás a' testi indulatokat

Kat el-oltya, ide néz az Apostol, Col. 3. 1, 2. kinem csak azt mondgya, oda fel valokat keressetek, &c. hanem mindgyárt utánna veti, v. 7. Mortificate &c. Mivel az Aryának jobján ül, a' kire szemetek néz, azért mortificate, mert onnét az ítéletre jön. Mikor valamely Királyi embert házadhoz vársz, meg-tisztítod házadat, &c. mennyivel inkább, mivel a' Királyok Királyát várod, meg-kévántarik hogy mind a' testnek és a' léleknek tisztátalanságától &c. 1 Cor. 7. 1. Erre int Psal. 24. 8, 9. azért mondgya az Apostol, 1 Joh. 3. 2, 3. utánna veti mindgyárt: Valakinek ilyen bizodalma van, gyon meg-tisztítja magát.

2. Oka: Mert ez meg-tartoztat a' vétkecs cselekedetektől, mely az idvefféghhez szűkféghes. Ezen kezdi-el intéfét Péter a' nép előtt, Act. 3. 19, 20, &c. Ezen Argumentummal éle az Athenásbéliek közt, el-akarván vonni a' bálványoktul, Act. 17. 30. Szolgályatok az élő Istennek; oka: mert egy napot rendelt. v. 31. Semmi ugy el nem vonhat és meg-nem tartoztathat a' bűntől, mint ez gondolat, hogy a' te bűneid itélésére jön-el, Eccl. 12. 1. v. ult. Judæ, v. 15, 16. Psal. 50. 21. 1 Cor. 4. 5.

3. Oka: Mert a' Christusnak ítéletre valo el-jövéfene meg-gondoláfa serkent-fel a' szentül valo éléffze, közönséghes és kiváltképpen valo munkáidnak véghez vitelére. Ezzel serkengette 1 Pet. 3. 11. a' hol azt állattya hogy mindenek el-veffznek, a' mellyekben réffz szerént gyönyörködünk.

4. Oka: Mert semmi ugy a' jo cselekedeteknek végiglen és szűnetlen valo gyakorlásában meg-nem maraszt, mint ha várod a' Christust az ítéletre, azonban nem

tudod sem oráját, napját, idejét mikor jő-el, ez munkakodtattya hivatalos tisztedet hogy készen találtsád, valamiként meg ne szégyenitessél, 1 Joh. 2. 28. mitől vagyon az, hogy noha a' bárány természetű szelid Christus jő-el itélni, még-is akkor némellyek rettegnek, kiáltnak? Apoc. 6. 16, 17. Ettől, *mert vélek vagyon a' bűn*; Ellenben, a' ki mindenkor szentül élt, az vigan várja, Luc. 21. 28. Rom. 8. 24. s' ezt kiáltja, 2 Tim. 4. 6. Apoc. 3. 11. Erreint Apoc. 2. 10. *Légy hű mind végiglen &c.* merta' ki az eke szarvára &c. Luc. 9. 62. Ihol ilyen jok származnak a' Christusnak ítéltre való el-jövetelének várásából.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kiknek még eszekben sem jut az ő jóvendőbéli állapottyok, mire jut igyek meg nem gondollyák, hogy lészén még oly idő, melyben meg-hallják e' szokot: *Redde rationem dispensationis tue &c.* Luc. 16. 2. a' szám adásra elő állatnak, 2 Cor. 5. 10. Ezért panaszkodik sohajtván Moses, Deut. 32. 29. Nem hogy a' Christust várnák az ítéltre, az ő el-jöveteléről elmélkednének. Innét vagyon a' testi bátorságra való vetemedés, Esa. 47. 7. Idvességekre való gondviseletlenségek az őt bolond szűzekkel, Matth. 25. 3, 4. & seq. kik szomorú szokot fognak hallani az utolsó napon, v. 12. vagy pedig ezt: *Mennyetek-el átkoztak &c.* Matt. 25. 41.

I N T Ő H A S Z O N.

Hát mi elméinkből ki ne vessük a' Christus el-jövetelineknapiját, ha örömmel akarjuk várni, készítsük-el

tsük-el jo idején magunkat , tegyük szert a' hitre az Isten igéjének halgatásából , gyakoroljuk magunkat a' joságos cselekedetekben, Col. 3.12. & seq. Eph.4.32.

Mitsodák inditsanak ezekre?

Ha meg-gondoljuk ezeket , hogy a' Christusnak iteletre való várása :

1. Szorgalmatosá téssen arra , hogy a' testnek vérkes indulatit meg-fojssuk , 2Per. 3. 11.
2. Sziveinket e' világ szerelmétől el-vonsza, Eccl. 12. 1, 2, 3.
3. A' bűnöket el-kerülteti. 1Joh. 3. 3, 4.
4. A' jot munkálkodtattya.
5. A' joban végg meg-maraszt.
6. A' következő haragtól meg-szabadít, 1Theff. 1. v. 10.

Ezeknek meg-gondolása inditson-fel bennünket, hogy soha a' mi meg-tarto Urunk Jesus Christutól el ne felekezünk , mellyet ha cselekezzünk , tehát el-jóven a' mi halando *tésfünket el-változtattya* &c. meg-dicsóit, az ő tőle el-kézítettett helybe be-víszén, Joh. 14. 2, 3. Mellyet ingyen való kegyelméből cselekedgyék mindnyájunkal, A M E N.

V. P R Æ D I C A T I O.

Az Itéletre el-jóvó Christusnak két természetiről.

Text. Phil. 3. v. 20.

A' mi meg-tarto Urunkat várjuk, &c.

S Zollottam ez előtt a' JESUSI és a' CHRISTUSI nevezetekről; mostan immár az URI nevezetet magyarázom-meg, ez igéknek alkalmatosságával, a' hol a' Mennyei Polgárok, a' kit az ő testeknek el-változtatására várnak, ő Uroknak mondgyak.

A' hol a' kérdés ez: Mire nézve mondgyák a' Christust ő Uroknak?

Fel: Isteni természetire nézve; Mert az URI nevet az Irás kat exochen, a' Christusnak tulajdonittya, 1 Cor. 8. 5, 6. Nékünk mindazáltal egy Istenünk vagyon az Atya, a' kitől mindenek, &c. Es egy URUNK a' Jéhus Christus, ki által mindenek. A' mely igékben az Antithesisek, az ellenben való tételek ezek: 1. A' keresztényének a' bálványozóknak opponaltatnak ez igékben, Nékünk. 2. Az Isten, kinn az Atya értetik, itt a' pogányoktól koholtatott sok hamis isteneknek v. 5. noha vadnak olyak mind a' földön és az égben, kik isteneknek neveztetnek, tudniillik, a' bálványozóknak vélekedések szerént. Az Egben, a' Nap, a' Hold, a' Csillagok, ezeket a' régi Pogányok Isten gyanánt tiszteleték. A' Földön Hercules, Jupiter, Mars, &c. 3. A' Christust, a' kit, egy Urnak mond; A' Pogányok sok oltalmazó és segítő patronusinak, kiktől ők segítséget várnak. Nincs hát itt az Atya és Fiu közdött opositio. A' mint hogy mikoraz Atyának tulajdonittatik az Isteni nevezet, azzal a' Fiu és a' Szent Lélek az

lek az Istenfégtől ki nem rekefzetnek; így mikor a' Fiu-is Urnak mondatik, azzal az Atya és a' Szent Lélek az Uraságtól meg nem fosztatnak, hanem az jelenreik, hogy a' Fiunak az URI név, mint egy *sajáttya és tulajdona*, mind a' Teremtésre; Text. *Ki által mindezek vadnak*, tudniillik a' kezdetben való teremtetésre, Lásd Joh. 1. 3. Col. 1. 16. Heb. 1. 2. mind a' meg-váltásra nézve. Text. *ő általa*, tudniillik váltattak-meg, 1Pet. 1. 19. Innét mind az O s' mind az Uj Testamentumban ő mondatik URNAR, ez kiváltképpen való okokra nézve, mert mind a' Teremtés, és Meg-váltás ő munkái, mellyekért hűséggel mint Urunknak tartozunk szolgálni, melyre int, Psal. 2. 12. Joh. 5. 23. Az O Testamentumban *Ladoninak* ő Urának, az 5. versben Adonainak cum Kamecz, *absoluté* Urnak, Psal 110. 1. *Mondott a' Jehova az én Urumnak, úgy az én jobbomra*. A' hol hármak vadnak: 1. Kimondott? a' Jehova. 2. Kinek? a' Dávid Urának, Lásd Christus szavait, Matth. 22. 42, 43, 44, 45. 3. Mit mondott? *úly az én jobbomra &c.* lásd Heb. 1. 8, 13. Az Hof. 1. 4, 7. *Monda a' Jehova ő néki, a' Juda házában könyörölni fogok, és őket meg-tartom az ő Urában Istenében; az hol a' szollo személy az Atya a' kiben és által megtartya a' Fiu; Dan. 9. 17. Halgald-meg a' te szolgádnak könyörgélet az Urért, az az, A' Christulért; A' Sidoban Adonai vagyon. Az Uj Testamentumban, fok helyeken, még penig cum articulo prepositivo ho auto kyrios, amaz Ur, 1 Cor. 12. 3, 4, 5, 6. ez szerzette az Egyházi szolgálatot, abban tanitokat állatván, Lásd effeléket, Joh. 20. 28. *Egyedül való Urnak, és Isten-**

nek nevezi Jud. v. 4. *Amaz egyedül való Urat és Istent a' Jésus Christust meg-tagadgyák.* Lásd 2Pet. 2. 1.

A' mely Uri nevezet a' Christusnak tulajdonittatik méltán négy képpen :

1. *Ratione Deitatis.*
2. *Ratione Creationis.*
3. *Ratione Conservationis.*
4. *Ratione Redemptionis.*

1. *Ratione Deitatis*; mert e' Görög ige *Kyrios*, megfelel ama Sido igéknek, *Jehova* és *Adonai*. mellyek cum *Kamecz* az Istennek saját nevei. Ebből az *URI* nevezetből mutatá-meg *Christus* Urunk a' Sidoknak, hogy ő nem csak *Dávidnak fia*, Matth. 12. 43. az emberségen kívül Isteni természet-is volna benne, mondván : *Ha Dávidnak fia, miért mondgya tehát az Psal. 110. 1. őtet Urának?* és semmit sem felelhetének neki, v. 46.

2. *Ratione Creationis*; mert mindenek az ő kezeinek munkái, Psal. 33. 6. 1 Cor. 8. 6. Joh. 1. 3. *Omnia &c.* mellyek azok, *visibilia & invisibilia*, Col. 1. 16. Heb. 1. 2. Innét a' *Christus* a' *Sidoban Dábornak*, a' Görögben, *Logosnak* hivatattik. Az 2 Sam. 23. 2. 3. a' hol a' *Dáborn* a' ki a' *Dávid* nyelve által szollott, a' *Christus* értetik. A' Psal. 33. 6. a' hol a' *Dáborn* a' 9. versben a' *miczvátol* meg-külömbözteti, a' parancsоло igétől. Így kell érteni a' *Mosésnek* ama mondását, Gen. 1. 3. *Monda az Elohim, légyen világosság, légyen ki-terjedettség, szálljon a' föld füvet, &c.* A' hol ez igen *Monda*, nem ajakaknak zengésével, a' hig égben ki-eresztetett szózat, sem elmében fogadtatott és külső beszédekkel ki-jelentetett parancsolat értettetik, hanem a' *Christus*,
kinek

kinek e' szo. IGE, tulajdon neve, 1 Joh. 5. 7. Hármaz
vadnak az égben a' kik bizonytságot tesznek, az Atya, az
Ige és a' Szent Lélek, Lásd Apoc. 19. 13.

3. *Ratione Conservationis*; Nehem. 9. 6. Heb. 1. 3.

4. *Ratione Redemetionis*; Mert mind lelkünkre és
testünkre nézve az ő saját vérén váltott-meg minket,
1 Cor. 6. 20. c. 7. 23. Gal. 3. 13. Aét. 20. 28. 1 Pet. 1. 18. 19.
és sajátivá tótt, 1 Pet. 2. 9. Tit. 2. 14. Illyen Urat várnak
az hivek az ő halando testeknek el-változtatására
az égből.

Ellenvetés: Az Apostol azt tanította, hogy az Atyától
tétettetett Urrá, Aét. 2. 36. Maga-is Urunk Matth. 28.
18. *Data est mihi omnis potestas. &c.* Hát nem ollyan Ur
mint az Atya?

Az első *Locust*a való felelet; Az Atya tótte Urrá,
de nem minden állatoknak Urává, mert ő Ur volt ter-
mészet szerént és öröktől fogván, ez a' mindeneken való
Uraság, melyet rajtok gyakorol, az öröktől fogván va-
lo születésben közöltetett; Itt szol az Apostol, a' köz-
ben járásnak tisztiról a' Királyi méltoságról, melyet
az Ecclesiakon gyakorola' meg-dicsőítettett testben,
a' melyben nem csak az emberek, hanem még az An-
gyalok-is imádgják, Phil. 2. 10. Heb. 1. 6. így folynak
az igék az Apostolnál, A' Jést a' kit ti meg fészitette-
tek (a' Máriának fiát) tette és rendelte Urrá, és Christuf-
fá, az az, Messiáfsá, az hol ez ige *Es Exegitica*, az el-
ső igét magyarázó, mint Eph. 1. 3.

Fel: 2. Más valakinek magában Urnak lenni, és
más annak Uraságának nyilván való ki-jelentése,
mint az Atya cselekedett a' közben jároval, itt ki-je-
lentése.

lentéséről szól, mondván: *Bizonyyal tudja meg az Izrael háza &c.* Ha ők ezt az előtt tudták volna, Ioha a' dicsőségnek Urát meg-nem feszítették volna, Act. 3. 17.

A' Másik locusra való felelet: Külömbfég vagyon a' *Dinamis, potentia*, mely Istennek tulajdonsága, és az *Exusia, potestas* között, mely a' Tisztviselőjé, eza' Christus Királyi tisztire tartozik; nincs a' Textusban *Pása dinamis*, vagy *Pantokratoria*, hanem *Pása exusia*.

T A N U S A G.

A' kit a' Választattak az ítéletre, az ő halando testeknek el-változtatására, el-jőni várnak, az Isten és ember az egy Izemélyben. Text. *A' mi meg-tartó Urunk Jésus Christust várjuk.* A' Jésum, meg-tartói, Christusi nevezetek a' két természeteket befoglalják magokban. Az URI nevezet pedig csupán Isteni természet; mert ez név tulajdonképpen mind egy a' *Jehovai* névvel, mely természet és nem méltóságos állapotot jegyez; osztán az ítélet-tétel-is, a' *mindentudóságot* meg-kévény, mely az Istennek tulajdona. Hogy az ítéletre el-jövő Christusban két természeteknek kell lenni meg-bizonyítom: 1. A' *typusból*, 2. *Nevéből*, 3. *Írásnak tanuiból*, 4. *Az ellenkező dolgokból.*

1. *Melchisedek*, kiról Psál. 110. 4. Heb. 6. 20. c. 7. v. 3. ez ábrázolója volt a' Christusnak, miben? az *Átyátlanságban és Anyátlanságban &c.* mellyet nem úgy kell érteni mintha sem Apja, sem Anyja nem lett volna, &c. hanem hogy az írás sohol sem Apja, &c. sem nemzetsége, sem születésének ideje, sem életének vége és halála felől semmit sem emlékezik, nem, tudatik

mondatik sem Apja sem Anyja ki lett légyen, sem micsoda nemzetből, sem mikor születtetett, s' meddig élt, a' mellyért úgy tartatik mint ha sem Apja sem Anyja nem volt légyen, &c. és mint ha sem kezdeti sem végezetű nem lett volna. Ezt az Irásban a' Szent Lélek el-halgatta, ezért hogy a' *Christus* az Istennek Fia ábrázoltatnék általa, az ő külömböző természetire nézve; *Attya nem volt emberségére* nézve, mert Joseph néki csak alitás és vélekedés szerént volt Attya, Luc. 3. 23. *nem-is férfini magból való volt; Anyja nem volt,* nem emberségére nézve, mert szűz Máriától születtetett, hanem *Istenségére nézve.* mert Atyától mondatik születtetni Pál. 2. 7. *En fiam vagy te &c.* a' melyre képest *Elaiás* így szol, c. 53. 10. *Generationem ejusquis enarrabit?* a' hol nem szol az ő emberi nemzetségeről, mert ezt ki-beszéllették az Evangelisták, Matth. 1. 1. & seq. Luc. 3. Nincs napjainak *Kezdetre és vége,* mert öröktől fogván való, Prov. 8. 22, 23. Joh. 1. 1. a' teremtésnek kezdetiben volt, nem lett, Lásd Mich. 5. 2. a' hol két *ki-menetelekről* emlékezik, mint Joh. 16. 28. A' melyből világossan szedegethetjük, hogy az ítéletre eljövő személy két természetű, *Isteni és Emberi.*

2. Meg-bizonyítatik az *Immanueli* nevezetből, mely annyit télsen, mint, *velünk az Isten,* mint az Evangelistánál magyaráztatik, Matt. 1. 23. sohol ez szó több helyeken nem találatik, hanem csak *Esaiás*nál kétszer, c. 7. 14. c. 8. 8. az Evangelistánál egyszer, mindenik helyen csak az egy *Christus* jelentetik. A' mely nével; 1. A' *Christus*nak Isteni természetű jegyeztetik, mert az Angyal világossan, *Istennek*

nek nevezi, mint az Evangélista hozza elő, mely velünk lévő Istent részen, maga-is ezt ígérte Matth. 28. 20. 2. Emberi természetű, mert nem egyéb ez a velünk lévő Isten, hanem az a' ki a' Szűznek méhében fogantatott, abból születtetett.

3. Az írásnak tanuiból, Jerem. 23. 5. 6. a' hol Dávid magvának és Jehovának mondatik, Efa. 9. 6. a' hol gyermeknek és Fiunak, öröcké- valóságnak Attyának &c. Zach. 2. 8. Seregeknek Urának, Isten Társának, Zach. 13. 7. Germennek, bimbonak, Zach. 3. 8. c. 6. 12. Az Új Testamentumban-is világos helyek vadnak, Rő. 9. 5. a' hol meghatározva test szerént az Atyáktól való a' Christus, de ezen kívül áldando Isten-is, ezt-is kiáltották néki, Matth. 21. 9. Lásd Apoc. 5. 13. Phil. 2. 5, 6, 7. A' hol Isteni és emberi formákról szol. Immár a' Philosophusok beszéde ízerént, *Forma tria dat: Effere, distingvi, & operari*: Ezek a' Christusban a' két egymástól különböző természeteket jelentik. Az Új Testamentumbéli bizonyosságok közt nem utolsó, és majd vizsgálásra méltob a' Szent János írása, c. 1. 14. *Es amaz ige testé lön*; a' hol a' mennyi szok vadnak, mind annyi bizonyosságok találtnak; Az igék avagy szok ötéek:

1. Es, a' mely az írásban kétjedszben vétettetik: 1. Magyarázo Ige ez, Tit. 2. 13. Col. 1. 17. 2. Öszve-csatlo, foglaló, ragasztó, és kapcsoló ige, mely a' következendő dolgot a' felsőkkel egyberagasztja, mint itt. 2. *Amaz*, ez mutató igétske, az első, második versekre néz, *amaz ige*, a' ki-a' teremtesnek kezdetiben *vala*, Isten *vala*. a' ki által mindenek teremtettek.

3. IGE; Az Igén nem valami külső és levegő égben el-enyé-

el-nyésző szozat, a' minémű lőn az Atyától az égből, **Matth. 3. 17. c. 17. 5.** hanem állat szerént **valo Ige** értetik, mely a' Christus, ki miért nevezetessék igének meg-jelenti az 18. versben; *Az Istent, az az, az Atyát, senki nem látta, hanem a' Fiú jelentette-ké.*

4. TESTÉ: A Testen, az Irásnak Phrasise szerént, néha az erőtlenség értetik, **Gen. 6. 3. 1 Cor. 15.** néha ismét a' Testből és vérből álló ember, **Rom. 3. v. 10. & passim &c.**

Itt-is így vétetik ez az ige, a' ki a' teremtésnek kezdetiben Isten volt, bizonyos időben Testé lett, az az, **emberi természetet vett-fel**, mint az Apostol szól **Heb. 2. 14, 15.** tehát kétség nélkül az ítélő Bironak, kit a' mennyei polgárok várnak, két természetekből kell állani, **Isteniből**, a' melyre képest immár a' teremtésnek kezdetiben volt, **Emberiből**, a' mellyet a' Szűznek méhéből fel-vett.

5. Ige, LŐN. Az *egenetót*, mely Görög ige, megengedgyük, hogy néhol annyit tégyen, mint, *volt*, Lásd ezen Caputnak 6 versében, de nem mindenütt, mint itt a' 3dik versben, *Panta de auto egeneto*, mellyet nem fordithatni így: *Mindenek ő általa voltak*, hanem hogy *Lettek*, mert a' *Mindenek* nem voltak, minnek előtte lettenek, teremtetek volna, hanem a' teremtésben kezdettének lenni. *Unâ voce*, azt jelenti, hogy a' Christus öröktől fogván valo Isten lévén, idő szerént Testé, az az, emberré-is lett, né *Istenségének* testé valo *változásával*, hanem az emberi természetnek az Ige személyének eggyesltégében valo fel-vételével, sem a' testnek Istenné valo lételevel, hanem azzal valo eg-

lo eggyesüléssel.

4. Az okokból; Mert olly dolgok tulajdonittatnak az írásban a' Christusnak, a' mellyek csak az öröktől fogván valo Istennek sajátai, mellyek közzül csak hármakat említek: 1. A' Szíveknek titkainak tudása. 2. A' bűnöknek meg-bocsátása. 3. A' Csuda cseledek. Lássuk rendel:

Az Elsőt; Csak egyedül a' természet szerént valo Isten tudgya a' szíveknek titkait, 1 Reg. 8. 39. *Tu solus nosti cor omnium filiorum hominum.* Lásd Psal. 7. 10. Jer. 17. 10. Act. 1. 24. De a' Christus tudgya, Matth. 9. 4. Mert ítélő biro, ki a' titkokat-is nap fényre hozza, egyéb-ként kinek kinek az ő cselekedeti szerént meg nem fizethetne, Joh. 5. 22. Act. 17. 31. Lásd Joh. 2. v. 24, 25. *Non opus erat ut quisquam testaretur de homine &c.* Apoc. 2. v. 23. *Cognoscet omnes &c.* E' szok a' Christusci, v. 18. *Hec dicit Filius Dei,* Joh. 21. 17.

Ellenvetés: Eliséus jól tudta Geházinak titkos cselekedetét, 2 Reg. 5. 23. 26. azért nem csak Istennek saját munkája ez? Fel: A' Prophétak Isteni jelentésből tudtak-meg némely dolgokat, a' kikről Isten tudósította, *nem magoktól*, mint ezen Eliséus meg-vallá a' Carmel hegyén, mikor a' Sunamites keserűségében nem szólhatna, így szól Geházinak, az Ur *nem jelentette-meg nékem ez Aszszonyi állatnak mitsoda dolga légyen*, 2 Reg. 4. 27. De a' Christus *Spiritu suo cogitationes hominum novit* Marc. 2. v. 8. az az, *Omniscientia divinitatis sue.* *Non opus erat &c.* Joh. 2. 23, 24.

A' Másikat; Csak egyedül az Isten bocsáthattya-meg a' bűnöket, 2 Sam. 12. 13. Psal. 32. 5, 6. Esa. 43. 12.

Dea'

De a' Christusnak volt erre hatalma, hogy meg-bocsássa, el-töröllye, Matth. 9. 6. *Ut sciatis filium hominis habere potestatem &c.* Matth. 1. 21. Joh. 1. 39. Act. 10. v. 43. Hát az emberfégen kívül a' Christusban Isteni természet-is vagyon.

Ellenvetések: 1. Az emberek-is meg-bocsáthatnak egymásnak, sőt ugyan parancsollya, Luc. 17. 5. *Septuagies septies, &c.* Matth. 18. v. 22. a' mindennapi imátságban-is így könyörgünk: *Remitte nobis, sicut & nos remittimus debitoribus nostris*; hát nem csak az Istennek tulajdona ez?

Fel: Az emberek csak a' személyi bocszúságtételt engedik-meg, a' bünt el nem törlik, akkor bocsátanak-meg, mikor a' bocszsu-állásra valo gerjedezeft le-tészik, meg-engesztelődnek; Az Isten ellenben, ugy bocsát-meg, hogy ugyan meg-tisztit, ugy el-törli, mint ha soha ingyen-nem-is vétkeztél volna, egészen minden vétkeidet. Ezért könyörög Dávid, Psal. 51. 3, 8. *Moss-meg Isoppal és fejérb lészek a' honál.*

2. A' Tanitok-is meg-bocsátták a' kőtségnek bűneit, Joh. 20. 23. Matth. 18. 18. *Halládé?* Ez a' *potestas clavium*, melyből a' népnek bűneit meg-bocsátták, *non potestas principalis, authoritativa & sublativa*; hanem *ministerialis & annunciativa*, a' Christus nevében a' meg-térőknek hirdetik bűnök bocsánat-tyát, Luc. 24. 47. de azt el nem törölhetik, a' bűnös-ből büntelent nem tehetnek, hanem a' bűnöst vi-gaszrallyák, bátorittyák, ha igazán meg-tért Istené-hez, az ő igéreti szerént, az Ur kegyelmében vészi, Jer.

3. 12. Hof. 14. 5.

3. Ellenvetés: Az ember Fiának mondgya v. 6. hogy e' földön hatalma vagyon a' bűnöknek megbocsátására?

Fel: Ez ige *Filius hominis*, mint szintén a' *Homo*-is, nem természetet, hanem személyt jedző ige, mely Isten és Ember, *concretè*; nem az ő emberiségét jedzi, *abstractè*: más a' *Homo*, más a' *Humanitas*. oltán a' mellyek az ember Fiáról mondatnak az Írásban, azokat nem vihetni mindenkor az emberi természetre. Lásd Nicodemussal mikor e' földön beszél, mit mond, hogy ő az égben vagyon, Joh. 3. 13.

A' harmadikat; Csudatétel. Ez csak az Istennek tulajdona, Pfal. 72. 18. *Benedictus Jehova Deus Israelis, qui facit mirabilia solus*, Pfal. 86. 10. hogy a' teremtettt állatoknak természetek el-változzék, az Istennek saját munkája; De a' Christus csudákat tett, a' vizet borrá változtatta, egy szavával a' szelet meg-állatta, a' betegeket meg-gyógyította, Matth. 9. 6. *dixit paralytico, surge, v. 7. tunc surrexit &c.*

Ellenvetés: Az Apostolok-is cselekedtek csudákat; Péter a' sánta embert egy szavával meg-gyógyította, Act. 3. v. 6.

Felelet: Igaz, de nem maga erejével; Lásd azon rólzuek, 12, 15, 16. verseit, de a' Christus maga saját erejével, Joh. 5. 19. ő atta a' csuda tételre való hatalma nékiek, mikor az Evangelium prädikálására ki-küldé, &c. Matth. 10. 1.

2. Oka: Mert az Írásban a' Christusnak oly két egymással ellenkező dolgok tulajdonittatnak, a' mellyekre képest az Írás igaságában meg nem ma-
radhat,

rahat, ha két természetek az egy személyben nem
léznek: 1. *En mindenkoron veletek vagyok*, Matth. 28
v. 20. 2. *En nem mindenkor léztek ti veletek*, Matth
26. 11. Ismét, Joh. 21. 17. *Te mindeneket tudsz*, Marc
13. 32. *Nem tudgya az ítéletnek napját, ezek és ezekhez*
hasonló dolgok egymással ellenkeeznek, mellyeket a
két természetek nélkül el-nem igazíthatz, mert ezek
csak egy *Subjectum*rol, úgy mint a' *Christus személyéről*
mondattatnak, &c.

C Z A F O L O H A S Z O N.

A' Socinisták és Unitariussok, a' kik a' Christusnak
öröktől fogván valo Istenségét tagadgyák, és csak a'
Máriától vett testének fel-vétele után valonak állat-
tyák lenni. Ezt meg-hamisíttgyák az Írások, Prov. 8.
22, 23. Mich. 5. 1. Phil. 2. 6, 7. Joh. 16. 28. A' hol
két ki-jövetelről emlekezik, *Az Atyától jöt ki az örök-*
től fogván valo születés által, *e' világra jött, a' meg-*
testesülés által, melyről az Apostol, *DEUS manifesta-*
tus in carne, 1 Tim. 3. 16.

Erősitik ezt az okok-is.

I. Ok vétetik *A Cognitione DEI*; Mert az *O Testa-*
mentumban-is volt az Istennek igaz esméreti, ez penig
nem lehetett a' *Fiu* nélkül, Matth. 11. 27.

II. *A Fidelium prerogativá*; Mert világ kezdetiről
fogván a' hívek Istennek fiai voltak, az Isten-is ő At-
tyok volt, Esa. 63. 14. c. 64. 8. Ezt a' Fiuságnak julsát
csak egyedül a' Christus által vették, Joh. 1. 12. G. I.
4. 6. erre nézve mondgya hogy ő *Abrahamnak-is* előt-
te volt, Joh. 8. 58.

III. *Ab officio Mediatoris*; Mert minden időben az Isten az ő népétől segítségül hivatott, és az o Testamentumbéliek-is idvezültek, vallyon s' ki által? A' Christus által, Act. 15. 11. Heb. 10. 12. *Mert senkiben nem volt az idveség, hanem csak a' Christusban*, Act. 10. 43.

T A N I T O H A S Z O N.

1. Noha a' Christusban két természetek vadnak, de azért nem két személyű, mert a' meg-testesülésben, nem emberi személyt, hanem csak természetet vett fel, ezért mondgya Heb. 13. 8. Ha az Ige személyt vett volna fel, tehát nem azon személy ment volna fel az égbe a' ki onnét le-szállott volt, hanem más-is mellyet tagad, Eph. 4. 10.

2. A' Christus személyében e' két természetek noha el-válthatatlanul egyben szerkesztettek, de mindazon-által sem az Isteniség emberségé, sem pedig az emberség nem változott Isteniséggé, sem a' tulajdonságok öfzve nem egyelődtenek a' személyi eg'gyesülésért, sem az Isteni természetnek tulajdonsági az emberi természetel nem közöltettek.

3. Hogy noha a' Christusban két természetek vadnak, de azért nem kell minékünk az emberi természetet imádnunk, hanem a' személyt, Pál. 2. 12. *Osculamini Filium &c.* Item, Heb. 1. 6. *Adorent eum omnes Angeli &c.*

I N T Ő H A S Z O N.

Mi hát a' Socinistákkal ne tévelyegjünk, hanem
hidgyuk

hidgyük a' Christust igaz Istennek és Embernek az egy
fzemélyben, mint az Apostoli Credoban vallyuk,
hogy oly Christusbán hiszünk ki az Atyának eg'gyet-
len egy szűlöttje. 2. Ki a' Máriától-is szűlertetett
bizonyos időben, érettünk meg-holt, fel-támadott,
és az égből el-jő a' mi testünknek el-változtatására.

Ennek végbe vitelére segéllyen az Ur bennünket,

A M E N.

Bűneinkesérgő léleknek kívánsága.

Text. Psal. 41. v. 5.

*Jehova kegyelmezz-meg nékem, gyógyíts-meg lelke-
met, &c.*

AZ miként az ember két alkotó részekből
áll, *testből és lélekből*. Így a' rajtok forgo
nyavalyák-is két félek, *testiek és lelkiek*.
A' *testiek*; 1. Avagy ollyak, mellyek az
egész testet fogyatják-el, és rutitják-meg. A' mi-
némű a' *Bélpokloság*, *Rüh*, *Fekélyek*, melyben az
Jobnak-is volt része, cap. 2. v. 7. 2. Avagy csak
némely tagot foglalnak-el, a' minéműek, a' *bénaság*,
sántaság, &c.

Ezek között legterheesebbek ez hármak:

1. A' *vakás*: Ezért, mert a' vak nem nézheti az
Istennek bölcseséggel teremtet munkáit és állatit,
és azoknak látásából nem buzdulhat-fel az Isten di-
csőítésére, mint a' szemes, Psal. 8. v. 4. Nem nézhe-
ti az égi madarakat, és a' mezei liliomokat, mellyek-

hez tanuságért küldi Urunk a' telhetetlen, és pogányi módon szorgalmatoskodokat, Matth. 6. 26, 28.

2. *A' Süketség*: Mert ez az idveségnek eszköztől fosztatott-meg, az Isten igéjét nem halgathattya, melyből rend szerént a' Christusban valo hit származik, Rom. 10. 17.

3. *A' Némiség*: Mert ez Istenét dicsérni nem tudja, nyavalyáját meg-jelenteni, sem segítséget kérni, mellyet Isten meg-kéván minden nyavalyában lévőktől, Psal. 50. 15.

II. *A' nyavalyák Lelkiek*. Ezek is kétfélék.

I. Az *Eredendő bűn*, mely miatt semmi épség bennünk nem maradott, Rom. 7. 18, 21.

II. Avagy *csak némely részében*. Illyenek a' lelki esméretnek háborúsága és rettegése, mint Cainban, Gen. 4. 14. Boldisar királyban, Dan. 5. Az *elmének vaktsága*, Luc. 19. 41. A' *szívnek keménysége* és az *akaratnak meg-átalkodása*, mint Pharahoban, Exod. 4. 21. és a' *Sidokban*, Matt. 23. 37. mind a' két rendbéli nyavalyákkal fenyegeti Isten az ő parancsolatinak meg-rontoit, Deut. 28. A' *testiekkel*, v. 15. 45. 49. A' *lelkiekkel*, c. 28. 65. &c. volt része Dávidnak mind a' kétféle nyavalyában. A' *testiekben*, v. 9. A' *lelkiekben*, v. 5. mellyen lelke tőrdődött, mondván: *Kegyelmezz-meg nekém*.

S U M M A J A.

A' Dávid az Isten kegyelméhez folyamodik, és bűneinek bocsánattját kéri.

RESZ-

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. A' Kévánság; *kegyelmezz meg Őc.*

II. Az indító ok; *mert vétkeztem.*

Most az elsőt lássuk.

A' kévánságban négy dolgok forganak:

1. A' Patiens, A' Beteg.

2. A' Medicus, Az Orvos.

3. A' Kévánság, *Kegyelmezz-meg, gyógyíts-meg.*

4. A' betegségben lévő tag. *Lelkemet.*

A Z E L S Ő R Ő L.

I. A' Beteg, avagy könyörgő személy ez igékben jelentetik: *Nékem, lelkemet.* Ez a' Dávid.

II. A' Medicus; Nem világi ember, hanem maga a' Jehova, ettől kér kegyelmezz magának, és gyógyulást lelkének. Itt ezt vedd észedbe, a' Jehovai nevezet az Istennek oly saját neve, hogy ez *in casu recto, proprie*, semmi teremtettnak nem tulajdonittatik, hanem Istennek saját neve. Hogy így légyen lássad az írásnak tanuit, Exod. 3. 15. c. 6. 3, 4. c. 20. 7, 24. Esa. 42. 6. Hof. 12. 9. Amos 5. 9. Hogy semmi teremtettnak tulajdonképpen nem tulajdonittatik, noha mondatik *cum adjuncto*, a' Láda Jehovájénak, a' Zázlo és a' Jerusálem Jehovájénak, de nem Jehovának, Num. 10. v. 35. Jer. 33. 16. oka ez: Mert semmi teremtettnak nincsen magától *eredete*, létele, magában és magátóléléte, sem pedig örökké *tartósága*, valósága. A' Jehovai nevezet pedig, a' szónak eredeti szerént,

ollyat jegyez, a' ki mástól eredetet, életet nem vett, hanem őtőle vettének mindenek, Act. 17. 28. Ezért nevezi magát *Ehejének*, Exod. 3. 14. Lészek a' ki lések. Mert soha a' mint kezdeti nem volt, így vége-is nem lesz, a' teremtetett állatoknak penig lézen, Pál. 102. 27, 28.

Ihen ilyen orvoshoz folyamodik, meg-külömböztén a' testi orvostól. Mert vadnak testi orvosok, a' kik a' test körül forgolodnak, azok közt oly irgalmasok találkoznak, kik órómezt a' beteget meggyógyítanak, de nincs tehetségek; némellyek meggyógyíthatnák, vagyonannyi tudományok, de fizetés nélkül nem akarják. A' *mennyei Orvos* sokkal külömböz ezektől. *Előben* vagyon elégsége a' gyógyításra, mert mindenható, Eph. 3. 10. Rom. 4. 28. *vagyon akarattya*, mert könyörülő szívé, maga hívja, szerzi, Jer. 31. 18. Hof. 11. 18, 19. Matth. 11. 28. senkit el nem úz tőle, Joh. 6. 37. maga unszollja az orvosfággal, Efa. 55. 1, 2.

III. A' *kérvánság*; Ez két féle: 1. *kegyelmet kéván*: *kegyelmezz-meg*. 2. *Gyógyulást*. Az elsőről így érts; valamikor a' Dávid Istennek előtte bűneinek bocsánattyaért esedezett, ez háromnak egyikét forgatta, azzal serkengette az Istent.

1. A' *Gratiat, kegyelmet*, mely minden érdemet, cselekedetet ki-rekelzt, és a' közlendő jot ingyen kegyelméből valonak jelenti lenni, mikor Betfabéval vétkezék így szol: *Domine gratiam fac mihi*, Pál. 51. 3. mintha mondaná; Nincs néki oly cselekedeti, melyért néki kedvezhetne.

2. *Benignitatem*, forgattya az Isten jóvoltát, melyel hajlando a' jó teteményeknek velünk való közlésére, Pſal. 25. 7. c. 40. 12. 13. c. 103. 17. Ezért serkengeti Dávid az embereket az Isten dicsőítésére, Pſal. 106. 1. c. 107. 1. c. 136. 1. Minden verſinek végén.

3. *Miſericordiam*, Az irgálmasságot forgattya, melyből oly könyörűlő lágy ſzívet viſel, hogy még a' nagy bűnösökön-is ſzive ugy meg-eſik, hogy őket hozzája fogadgya, Mich. 7. 18, 19. Pſal. 78. 37, 38.

Ennek immát az Isten kegyelmének és irgalmasságának kutſeje, melyből ugy el-fedezi a' vétkeket, hogy többé emlekezetben-is ne legyenek, Jer. 31. 34. Az Istennek jóvolta a' *Benignitas*, Pſal. 51. 3. A' te jóvoltodnak ſokſága ſzerént töröld-el az én bűneimet. Itt ez el-olvasott igekben a' *Gratiat* forgattya. Nem-is oka nélkül, mert az ujjáſzületett ember-is ſzűkölködik az Isten meg-ujjito, erőſſító, és bűntől tartoztato kegyelmes ſegítsége nélkül. Dávidnak-is volt része az ujjá-ſzületésben, de még-is mint könyörög, Pſal. 119. 36. *Hajtsad* &c. Iſmét, Pſal. 19. 14. *Tartoztaſd-meg*.

Ez a' jora ſerkengető és erőſſítő kegyelem, az ő munkájira nézve, meg-ſzünt vala benne, az ő lelkében a' jó indulatokat nem érzette, ſőt teſtében betegségben lévén ellenségre boſzſzonkodott, őket fenyegette, v. 11. azért meg-elzmélvén magát meg-ijed, a' meg-elevenítő, jora ſegítő kegyelmet kívánnya, mint Pſal. 5. 10.

Ez volt a' Dávid betegségének kíváltképpen való oka, mert, *ad agrotationem corporis accedit agritudo animi, duplicatur infirmitas.*

II. Gyogyuláſt kíván: *Gyogyits-meg*. Itt meg-je-

lenti betegségét ; mely, 1. A' bűn ; 2. A' gonoszra való hajlandóság.

A' lelki beteget Isten két-képpen szokta meg-gyógyítani.

1. A' meg-igazításban.
2. Az ujjonnan való születésben.

Itt ezeket lássuk-meg:

1. Mitsoda a' meg-igazítás ?
2. Mitsoda az ujjonnan való születés ?

I. Az elsőrül. A' meg-igazítás az Istennek oly kegyelmes sententiája, melyből a' hittel meg-fogatott Christusért, a' bűnöst fel-oldozza a' bűn és a' halál hatalma alól, és az örök életet néki ítéli, Rom. 3. 21. 24. A' hol ezek a' punctumok vadnak :

1. Hogy a' meg-igazítás biroi munka, mert ez *sententiának* ki-mondásában áll, Prov. 17. 15. Rom. 8. 33.

2. Hogy ez kegyelemből való *sententia*, Rom. 3. v. 24.

3. Hogy a' *Christusért*, 2Cor. 3. 21. Phil. 3. 9. és az ő érdeméért íteltetünk igazaknak Istennek előtte, s' egyedül úgy álhathatunk-meg.

4. Hogy az *észköz* avagy a' *kéz*, a' mely el-véfzi és magára szabja, az igaz hit, Rom. 4. 5. 2Cor. 5. 21. Itt a' meg-igazításban természetünkben el nem változunk, hanem állapotunkban, mert a' bűnnek állapottyából a' kegyelemnek állapottyára, a' halálból az életre vitetünk által, Joh. 3. 14. Itt a' bűnnek kárhoytato ereje el-vétetik, Rom. 8. v. 1. a' kárhoyzat alól fel-szabadítatunk, innét 1Cor. 15. 56. A' Chri-

stus

stus igazsága nekünk tulajdonítatik, mind az el-múlt és következő bűneink meg-bocsáttatnak, Num. 23. v. 21. Mert a' meg-igazítás a' kárhoztatásnak semmi helyet nem hágy, Joh. 5. 24. hanem az örök életet bizonyosan, minden közben vetés nélkül nekünk ítéli, mert a' Christus ki-ontatott vére, mely fundamentoma a' bűn bocsánatnak, elégséges minden bűnöknek el-mosására, 1 Joh. 1. 7.

Akkor gyógyít-meg Isten:

1. Mikor bűneinket meg-bocsáttya, a' honnét a' bűn bocsánat gyógyításnak mondatik, Esa. 6. 10. Matth. 13. 15. Psal. 103. 3. Hol. 14. 1. Jer. 3. 17. 2. Mikor el-törli, Esa. 43. 12. mikor háta megé veti, Esa 38. 17. A' tengerbe veti, Mich. 7. 19. El-fedezi, hogy ne láttassanak, Psal. 32. 1, 2.

Kérdés: Ha bűneink a' meg-igazításban meg-bocsáttattak, miért kell hát minden napon azoknak bocsánattyáért könyörgenünk?

Felelet: 1. Nem azért könyörgünk, mintha azok meg-nem bocsáttattak volna, hanem hogy az Isten éreztesse velünk, és sziveinket úgy biztassa, hogy valóságos örömet vehessen, és bizodalmat a' bűn bocsánat felől. 2. Hogy minden kételkedés nélkül várhassuk a' meg-ígért coronát, 2 Tim. 4. 7, 8. Dávid a' Náthán szájából bizonyossá tétetett vala bűneinek bocsánattya felől, 2 Sam. 12. 13. azon könyörgő szótán az 51. Psal. v. 3, 10, 12, és 13. éreztesse vele az ő bűn bocsáto kegyelmét.

II. *Mitsoda az ujja születés?*

Az Istennek oly kegyelmes juteménye, mely által

a' vá-

a' választattakat naponként a' vétkeiktől tisztította, üresítí, az őképére meg-ujjítya, és erőt ad nékik a' jónak gyakorlására.

A' hol ilyen punctumok vadnak :

1. Hogy az ujjá-születés, mind *kezdetire*, *nevekedésére*, és *véghez vitelére* nézve Istennek kegyelmes jó teteménye, munkája, 1 Pet. 1. 3. Tit. 3. 5. Phil. 1. v. 6. c. 2. v. 13.

Ez az oka, mert Dávid mind itt mind pedig Psal. 51. 12. az Istent kéré, *Teremts uj szívet &c.* A' mely teremtésnek igéjében azt jelenti, hogy szintén oly hatalmas Isteni erő kívántatik az ujjá-születéshez, mint az első teremtésben, a' mikor Isten mindeneket semmiből teremtett, mert a' még ujjá nem született emberben, nincsen semmi fundamentuma a' *lelki életnek*, Eph. 2. 5. Erre nézve immár csak azok mondattatnak Isten fiainak, a' kik Istentől születettek, Joh. 1. 13. Jac. 1. 18. Ezech. 36. 26, 27.

2. Hogy ezt a' választattakkal közli mind testekre és lelkekre nézve, 1 Theff. 5. 23. nem csak az öreggekkel, hanem a' kisdedekkel-is, Jer. 1. 5 A' kereszteselő Jánosról mondatik, Luc. 1. 15.

3. Modgya az ujjá-születésnek *kettőben áll* : 1. A' *vétkes indulatnak el-törlesztében*, mely ó ember halálosításának és öldöklésének mondatik ; Az ó ember nem egyéb, hanem az egész ember természetinek bűnös volta, gonoszra vágyódása és hajlandósága. ó embernek mondatik *Adámra* nézve ; a' kitől eredetet vett, másutt Testnek, Joh. 3. 6. Ezt immár Isten az ó ujjászülő kegyelme által lassan lassan el-oltya, hogy ke-
serű

ferü gyümölcsöt ne hozzon, Rom. 6. 2. Mi-is a' ve-
lünk munkálkodo kegyelem által erőtenittyünk és fo-
gyattyuk, Col. 3. 9, 10. 2. A' jo indulatoknak belénk
öntésében, a' jonak kívánásában, szeretésében és ab-
ban valo gyönyörködésben, ezt meg-elevenedésnek,
fel-támadásnak és uj életnek nevezi, Rom. 6. 11.
Eph. 4. 22. &c. Col. 3. 5. Itt immár az Isten *Lelke ál-*
tal az uj életre serkentetünk-fel, Eph. 2. 45. A' gonosz
indulatok bennünk meg-zaboláztatnak, szelidített-
nek, fogyatnak, tagaink birattatnak, hogy az ujja-
született elme és akarat consensuissa nélkül semmit-
is ne cselekedgyenek. *Ebből jö-ké a' magunk, és e' vilá-*
gi joknak meg-vetése, és tagadása, Luc. 9. 23. Gal. 6. 14.
mert az elméből el-űzetik a' vakság, a' tudatlanság; a'
helyében száll a' világosítás, és az Istennek igaz eszmé-
reti. Az akaratból el-véretik az engedetlenség, bűnre va-
lo vágyodás; a' helyében száll az engedelmeség, jora valo
szándék, igyekezet, Rom. 6. 4. &c. A' tagokban oly
válogatás léfzen, hogy a' mellyekkel az előtt vétkezett,
és a' gonofságnak szolgálattyára adta volt, már az ok-
kal az igazságnak és a' szent életnek szolgál, Rom. 6.
v. 13, 19.

4. Hogy az ujja-születés egy szempillantásban és
egy órában véghez nem megyen, hanem *gradusonként*,
nem-is érijük-el e' halando életben ugy a' tökéletessé-
get, hogy ugyan ne vétkezhernénk, 1 Reg. 8. v. 46.
mindennap kell kiáltanunk, Bocsájd-meg bűneinket,
mert testből és lélekből állunk, mellyek egymással
csatáznak, Gal. 5. 16, 17.

5. Vége az ujja-születésnek; A' szent életnek gya-
korlása,

korlása, Rom. 6. 4. 1 Cor. 6. 10. Akkor gyógyít-meg minket másodszor az Isten, mikor természetünkben meg-változtat, el-vészi a' kő szívet, Ezech. 36. 26, 27. A' szent életnek követésére erőt ad, segít, Rom. 8. 13. Eph. 4. 2. Az Isten Lelke el-foglal, és a' Christus lakozik mi bennünk, mint az Apostolban, Gal. 2. 20.

6. Mit kíván meg-gyógyíttatni? Fel: Az ő lelkét. Itt ennek nevezetén az ő legnemesebbik részét érti, mint Plal. 3 1. 8. Es minden belső részeinek meg-ujjítását kívánja, mellyek a' bűnbe esés előtt eg-gyestennek az Isteni dolgoknak munkáiban, vidámsággal, örömmel, készséggel, vitték véghez az ő kívánságát: de a' vétkezés által annyira meg-bántodtanak, hogy a' miként az igen igen beteg ember, nem hogy járhatna, de még csak ágyában sem fordulhat-meg, másoknak segítségére nélkül, szintén ilyen nyomorult állapattya volt néki a' lelki dolgokra nézve. Azért könyörög hogy Isten bűneit bocsássa-meg, Szent-Lelke által szüllye-ujjá; *Ílyen gyógyulást kíván.*

I. T A N U S A G.

A' szegény bűnösöknek semmire nincsen nagyobb szükségek, mint az Isten kegyelmére. Textus.

Meg-terzik ez a' bűnösöknek sek rendbéli szives fohászkodásokból. Dávid mint leg szűkségesb dolgot ezt ohajtya, Psal. 40. 12, 13. Psal. 51. 3. Daniel, cap. 9. 18. Publicanus, Luc. 18. 13.

O K O K.

1. OK: Mert az Isten kegyelme nélkül a' bűnök el nem

el nem törölte nek, azok olyanok mint a' kőz falak, mellyek Istent tőlünk el-rekesztik, Efa. 59. 2. olyak mint egy Laistomba fel-irt adóságok, mellyekért büntetéssel tartozunk, Psal. 51. 3. Efa. 65. 6. 7. Jer. 17. 1. De a' kegyelem az mely ugy el-fedezi, és törli, mint ha azokat soha ingyen sem cselekedték volna, Efa. 38. 17. Jer. 31. 34. c. 50. 20. Mich. 7. 18. 19.

II. OK. Mert az Isten kegyelme oly széles és gazdag, hogy az minden bűnöket fellyúl halad, nem cselekedhetnek oly nagy bűnöket melynél az Isten kegyelme nagyob nem volna, abból meg ne engedhetne, Eph. 2. 2. 3. 4. Nagy bűnök volt s' még-is meg-elevenitette v. 4, 6. Rom. 5. 20.

3. OK: Mert az Isten kegyelme kívül lelki szegények nyomorultak, az ördögnek és a' bűnnel rabjai, Eph. 2. 1, 2, 3. De a' kegyelemnek el-nyerése urán Istennek cselédi, v. 19. hittel meg-ajándékoztattak, a' Christus igazságában fel-öltöztettek, mely a' tékozló fi példájában mutogattatik, Luc. 15.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik az Isten kegyelmére szuükségeket nem esmérlik. Illyen vala a' Pharisaus, Luc. 18. 11. ki magában midőn imádkoznék, nem kéri a' kegyelmet, hanem másokat kárhoztat, a' szegény Publicánust notan-ter kezzel mutatya, s' magát dicséri a' 12 versben. Illyen volt a' Laodiceabeli Tanító-is, Apoc. 3. 17. ki gazdagnak alitotta magát, de az Isten szegénynek, nyavalyásnak, vaknak mondgya, ugyan ott tanitgya mit cselekedgyék, tegyen Izzert az aranyra, a' hitre, a' Christus igazsá-

igasságára *Ec.* v. 18.

I N T Ő H A S Z O N

Mi hát esmérjük szegénységünket, és szükségünket az Isten kegyelmére, ohajtsuk Dáviddal, in Textu. *Kegyelmezz-meg nékem Jehova.* De itt azt érts-meg, két féle szegények vadnak: Némellyek *testiképpen szegények*, a' mindenapi étel, ital, és ruházat nélkül szűkölködnek, mint Lázár, *Luc.* 16. 20, 21. *Jac.* 2. 5. *Apoc.* 2. 9. A' másik *lelki szegény*, ez a' testiekben gazdag lehet, külső jokkal bővölködhetik, de a' *lelkiekben* szegény. Lelki szegény 1. az, a' ki bűn bocsánat, és Isten segítő kegyelme nélkül szűkölködik. 2. A' ki a' *maga cselekedetihez* nem bizik, meg-gyógyulásra való erőt magában nem találhat, magával jól rehetetlen, mint Dávid, *Pfal.* 130. 3. 3. A' ki *méltatlannak* esmérí magát lenni az Isten kegyelmére, mint Dávid, 2 *Sam.* 7. 18. *Luc.* 15. 21. *Matth.* 8. 8.

Kérd: Mitsodák inditsanak az Isten kegyelmének ohajtására?

Fel: Ezek: 1. Mert csak azok valósággal boldogok, a' kik az Isten bűn bocsáto kegyelmét el-nyerték, *Pfal.* 32. 1, 2. azért a' Christusért ő nekik mindent meg-ád, *Rom.* 8. 36.

2. Mert egyedül csak az Istenben vagyon az az ok, a' melyre nézve Isten a' bűnőknek bocsánatnyára inditatik, *Pfal.* 51. v. 3. Az honnan nem csak irgalmasnak neveztetik, *Exod.* 34. v. 7. *Pfal.* 103. 8. hanem sok irgalmaságának, ezzel inditya a' meg-térése, *Joel.* 2. 13. *Ela.* 55. 7. és Irgamalságnak Attyának, 2 *Cor.* 1. 4.

3. Mert

3. Mert egyébként meg-emésztenének, Thren. 3. v. 21. Ez tartoztattya-meg, hogy mindenestől fogván haragját reánk ki ne öntse, Psal. 78. 37.

II. T A N U S A G.

Nem csak a' testnek, hanem a' léleknek-is vagon beteglége, nyavalyája. Text. *Gyogyits-meg az én lelkemet.*

Itt kétféle beteglége volt Dávidnak:

1. Testi, mely miatt az ágyhoz szegezterett, v. 9.
2. Lelki, a' bűn, mely lelkét gyótrótte, s' kefergette, v. 5.

Testi, Psal. 6. 3, 4, 5. Dávidnak, mikor a' népnek meg-számlálatára után szive meg-keferedék, 2Sam. 24. 10. Psal. 88. 4, 16, 17. Az Ezrahita Hemánk-is a' Psal. 103-ban az 1 versben, serkengeti az ő lelkét az Isten dicsőítésére, mondván: *Adgyad én lelkem az &c. miért álgya, okát adgya v. 3. mert meg-kegyelmez &c.* Az Ezechiásnak-is kétféle nyavalyái voltanak, testi és lelki, mellyek miatt nyögött mint a' galamb, Esa. 38. v. 14. &c.

Itt két kérdéseket lássunk:

1. Mitsoda a' léleknek beteglége?
2. Honnét vagon a' léleknek beteglége?

Az elsőre Felelet:

A' léleknek beteglége az elmének *vaksága*, a' szívnek *keményisége*, *híterlensége*, *esztelensége*, 2Tim. 3. 3, 9. 2Pet. 2. 16. Eph. 4. 18, 19. A' rendeletlen indulatok, gonosz *kívanás*, haragra fel-gerjedés, e' világi dolgoknak fellyeb való szeretése, azok körül való szorgalmatos-

matoskodások, &c. mellyektől az okos lélek annyira meg-bántatik, hogy a' lelki élethez illendő munkákat szíveffen és vidámsággal nem csekedheti, nevezet szerént ilyen nyavalyák ez hárma:

1. A' szívnek nyughatatlanfága, félelme és rettegése, melytől a' lélek annyira meg-háborittatik, hogy vagy el-fut Istene előtt, mint Adám, Gen. 3. vagy az ő kegyelmét tellyességgel nem kívánja, mint Cain, Gen. 4. Avagy csak bizodalommal és örömmel Istenét nem keresi, és hozzá nem ragaszkodik, Exod. 20. v. 18, 19.

2. Illyének azok az indulatok, bűnre való hajlandóságok, és kívánságok, mellyek a' lélek ellen harcolnak, a' bűnre és a' kárhozatra vezetik, kik ellen vagyon az Apostoloknak intések, 1 Pet. 2. 11. Rom. 13. v. ultimo.

3. Az erőtlenség, a' lelki ajándékoktól való üresség, mellyek miatt *sántikálunk*, véghez azokat nem vihetjük, a' mi Istennek tetszik, avagy csak *hibáson*, sok fogyatkozásokkal, *unadalommal*, *hidegen*, *resten*, *kedvetlenül*, mint Apoc. 2. 4, 5, 14, 20. cap. 3. 1, 2.

A' Második kérdésre való felelet:

A' lélek betegségének külső oka az órdög, a' ki *külső objectumokat* vét ember eleibe, mellyekkel a' vétekezésre gerjeszti. Itt a' kiváltképpé n való eszköz a' szem, mely miatt lett az eset; látá az Aszszony, Gen. 3. 6. E' miatt lón az ózónviz, Gen. 6. 2. Joseph tömlőczőztetése, látá Pothifar felesége Josephet. Dávidnak számkivetésbe való üzettetése, látá Bethsábét, 2Sam. 11. v. 2. Hármakat említ 1 Joh. 2. v. 16.

mellyek-

mellyekkel a' szivet el-fzokia, csalni, Erről szol
Apoc. 12. 4.

Belső oka a' lélek betegségének, 1. Az eredendő
bűn, a' terméizeri veszettség, mellyet a' származás által
szüléinktől vészünk, Pfal. 51. 7. 2. A' mi szívünk,
kieg'gyik bűnből a' másakra mégyen-álat, 1 Tim. 6. 10.
Eph. 5. 18. innét Jer. 4. 14. Matth. 15. 19.

C Z A F O L O H A S Z O N.

I. A' kik tagadgyák a' léleknek betegségét; illye-
nek azok, a' kik azt állattják, hogy nincsen eredendő
bűn, mely nekünk tulajdonittatnék, és bennünk lako-
zonak mondatnék, az iráfok ellen, Rom. 5. 19. Pfal. 51.
v. 7. Eph. 2. 3. Rom. 5. 14. Job. 14. 8. Esa. 48. 8.
Matth. 7. 18. E' miatt elméje vak az Isteni dolgokban,
1 Cor. 2. 14. Akarattya a' jorul tellyefféggel el-fordult,
Gen. 6. 5. Rom. 8. 7. A' honnan bűnnek szolgájának,
2 Pet. 2. 19. Rom. 7. 14. ördög rabjának mondatik,
2 Tim. 2. 25, 26.

II. A' kik azt állattják, hogy itt ez életben oly
tökélletes szentségre juthatnak, hogy ugyan nem
vétkezhetnek. Ez vélekedés nem áthat-meg: mert
a' miként nincsen soha oly szép fényes nap, a' mely-
nek étfakája nem volna, így soha nincs oly szent
ember, a' kiben fogyatkozás nem találtatnék. Aron
és Moyses Istennek szentei voltak még-is vétkeszték,
mellyért Isten őket a' Canaán földére bé-is nem vi-
vé, Num. 20. 12. Dávid szíve szerént valo embere vala
Istennek, de még-is ihen lelkének gyógyulását ké-
vannya. A' Pál az égben ragattatott vala, még-is volt

betegsége, a' Sátánnak Angyala csapdosta, mellyen szive győtrődött, 2 Cor. 12. 7, 8. Innét így szól, Phil. 3. 12, 13. Salamon így szól ezek ellen, 1 Reg. 8. 46. 1 Joh. 1. 9. Prov. 20. 9. Az Elepház közönségesen így szól ez halando életben lévő embereknek, Job. 15. 16.

2. Ha igaz volna ezeknek vélekedések, tehát a' test a' lélek ellen nem csatázna, mint az Apostol szól, Gal. 5. 19. A' mindennapi imátságban-is nem kellene ez czikkelt mondaniok: *Bocsásd meg a' mi bűneinket*, melyre Urunk tanította, hogy mikor imátkoznak azt-is mondgyák, Luc. 11. 4.

K E R D E S.

Miért hogy tőkélletes szentségre való juttatást itt Isten nem ígér az embereknek?

Fel: Ezért, mert e' világ nevedéfsnek és harczolásnak helye, melyre nézve a' hivek vítézeknek mondanak, 2 Tim. 2. 3. Az ég a' tőkélleteségnek helye, hogy ezt kívánnyuk, és az Isten segítséget ottan ottan kerjük, magunk szükségét meg-ésmérvén, mint Pál, 2 Cor. 12. 7, 8. Item Dávid, Psál. 40. 12.

F E D D Ő H A S Z O N.

Vétkeznek azok, a' kiknek lelkek szintén halálra betegedett, még-is nyavalyájokat nem ésmérik, minden jotul űressék, egészen a' vétkeknek fészkek, még-is Dáviddal nem kiáltanak, mondván: *Gyógyíts meg Jehova az en lelkemet*. A' pokolnak szintén a' szél állanak, még-is nem szorgalmatoskodnak gyógyulások felől, mint Apoc. 3. 17. Ezek isznak, világi gyönyörűségeiben töltik idejüket, de hirtelenséggel

gel veszedelem követi őket, mint Boldisárt, Dan. 5. melyből ki nem menekedhetnek, 1 Thess 5. 3.

De itt azt mondgyák, miért kiáltanánk holott semmi nyavalyánkat nem érezzük? kiváltképpen lelkünkben, úgy veszszük eszünkben, egészségesek vagyunk, semmiben nem vádol lelkünk esmérési, hiszem Christus Urunk tanítása is ez, Matth. 9. 12. *Az egészségesek &c.*

Felelet: Bezzeg szintén ez a te veszedelmed, hogy nem érzed nyavalyás voltodat az Apostollal, Rom. 7. v. 24. Rakton rakod eg'gyikbűnt a' másikra, avagy mint a' kincset rakásra gyűjtöd, Rom. 2. 4. El-hiszem nem érzed nyavalyádat, mert még-holtál a' bűnben, néki szoktál, eg'gyütt fekszel-le, és kelsz-fel a' bűnnel, természetté vált benned, nem érzed, mert lelked esmérési *aluszékony*, lelki gutta útésben vagy. A' mely ember igen nagy betegségben vagyon, még-is azt mondgya hogy néki *semmije sem fáj*, jele hogy közel halálához, így a' mely ember ottan ottan verkezik, eg'gyik bűnt a' másikhoz ragasztja, még-is lelkének nyavalyáját nem érzi, annak meg-orvoslása felől nem szorgalmatos, közel az örökké való halálhoz.

T A N I T O H A S Z O N.

Hát ne csak tested, hanem lelked nyavalyájának is meg-orvoslására vigyázz: 1. Halgass az Isten igéjét, a' Törvény büncid esméretire jutat, a' szent életnek rendir, modgyát elődbe írja, Matth. 22. 37. 2. Az *Evangelium* a' bűn ellen orvosságot mutat, a' meg-feszített Jést tészi elődbe, kiben ha hiendsz, mint

1 ;

a' kik

a' kik az Ertz kigyora néztek, meg-gyógyultak; így te-is ha hiendesz ő benne idvezűlsz, Joh. 3. 14, 15, 16. 3. Ely gyakorta az Ur Vactorájával. 4. Könyörögj, Pfal. 51. 10. c. 145. 10. In Textu.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Honnan esmérhetem én meg lelkemnek betegségét?

Felelet: Ezekből a' jegyekből;

1. Jel: A' kinek gyomra az *eledelt bé nem vész*, avagy ha bé-vézi-is, de azt meg nem emésztheti, és az ételnek erejét a' tagoknak táplálására nem fordithattya, jele ez hogy beteg: így te-is ha az Istennek igejét *lelki gyomrodba, szivedbe, bé nem veszed*, és ha színtén bé-vészted-is, de azt meg nem tarthatod, elfelejted, meg nem értheted, eleted *jobbítására nem fordithatod*, lelki beteg vagy: mert a' lelkes ember nem érthetője, &c. 1 Cor. 2. 14.

2. Jel: Ha te kezdész járni, azonban *lechellest, zugsz, hamar el-sülled, tántorgasz*, jele betegségednek: így ha te-is el-kezdted nyomni az Istenes szent eleted, *egy nap két nap jozansággal, buzgosággal vifeled magadat*, azonban belé fáradsz, meg-csökkönsz a' Galaciabéliekkel, cap. 3. 4. jele a' lélek betegségenek. Ez ilyen cselekedetekkel jelentették lelki betegséget, Matth. 8. 19, 21. Matth. 19. 21, 22.

3. Jele: Ha te az *egészséges ember* munkáját véghez nem viheted, jele a' betegségenek: Az egészséges ember észik, szol beszél, munkálkodik, &c. így ha te-is azt nem cselekedheted, a' mit az *Isten felő ember*.

Mellyek

Meltyek ezek ?

1. Az örömmel hallja az ígét, bé-vészí, meg-tartya, te pedig immel ámmal, avagy ugyan nem-is vészed, izetlennek tertzik, mint amazoknak, kikiről Jer.6.10.

2. Az a' száját meg-nyittya az Isten dicsőítésére, lelkét serkengeti mint Dávid, Psal.103.1,2. Te pedig néma vagy a' könyörgéseknek ki-öntésében, éneklésékben, &c. jele a' lelked betegségeinek, mint Psal. 37. 30. c. 63. 5, 6.

4. Jele : Ha akaratod viszfzálkodik az Isten akarratyával, Jer.22.21. Matth. 23.37.

5. Jele: Ha szived a' gonoszra vágyodik, a' vétket úgy szomjuhozod, hogy addig nem nyughatol míg véghez nem viheted, Prov.4.10,15,16.

6. Jele: Ha vétkezel, de még-is bűneiden nem keseredhetel-meg, hanem inkább ő ülsz vétkes cselekedetidet hogy véghez vihetted, másoknak-is örömmel beszélled, Prov.2.14. Esa.3.10.

7. Jele: Ha az Isten ígéből tött intéseket meg-vetted, azokra nézve el nem szakatz bűneidről, csak meg-térhetetlen szivednek kívánságán jársz, Rom. 2.4,5. Ezek lelked betegségeinek mind jelei.

I N T Ő H A S Z O N.

Nofza kérlek serkeny-fel, ő te halando ember, ne engedd hogy felked meg-hallyon. Ha testeden halálos feb esik, nem halasztod orvoflását, szorgalmatoflan keresed az orvost, költségedet nem kémelled, az orvos tanácsát, praescriptáját örömmel vészed, cselekszed, még a' kedvetlen dolgot-is, csak hogy meg-gyógyul-

gyulhas. Hát a' nemelbik részre a' teelkedre miért hogy nem vigyálsz? Menny-el leked orvosához kérlek.

De itt mit cselekedgyél?

1. Nyavalyádat esmérd-meg, Jer. 3. 12. Psal. 51. 3. Szállj magadban a' tékozlo fiuval, hánd, vesd-meg, mit cselekedtél, s' ki ellen? Ez két dolgokat szerezzen benned:

1. A' magad méltatlanságának esméretit, Luc. 15. 21. *Non sum dignus*, Luc. 18. 13. Távol állottak a' Joseph Bátyjai, meg-emlekezvén vétkekről, nem mertenek közel hozzá menni, Gen. 45. 3. hanem maga szép édesgető beszéddel szollitá-meg, v. 4. Szintén így szollitya-meg azokat, kik az ő kegyelmére méltatlanoknak ítélik magokat: Jőjjetek én hozzám én vagyok az Immanuel, ne félljete, a' ti meg-gyógyítatástokra küldött engemet Isten e' világra, Joh. 3. 17. Esa. 61. v. 1.

2. Szerzi a' bűnről való vallás tételt, mint a' Tékozlo fiuban; *Atyám vétkeztem ellened*. Dávidban, Psal. 51. 6. A' Belpoklofoknak Törvénye szerént meg-kell vallani *bűneiket*, Lev. 13. 46. Vajki sokan látzanak az emberek között egésszefeseknek lenni, de ha Aronnal kezeket kebelekre téstik, s' ki-vonszák, Belpoklofoknak talállyák, Exod. 4. 6. Az az, ha sziveket meg-czirkállják, olyan mint a' moslekos défa, cdeny, harag-tartással, irigységgel, tellyesek. Ezt veté a' gonosz királynak utánna Isten: Es az ő szivek nem vala tiszta az ő Istenekhez.

Háromféle Belpoklofságok volt a' Sidoknak:

1. A'

1. A' Testen. 2. Az Óltözetben. 3. A' Házakon.

Igy lelki belpoklotság vagy on *testeden*, ha tagaidat az álnokság és a' tisztátalanságnak edényévé térszed. Második *Óltözeteden*, ha azokban kevélykedel mint az Epulo, Luc. 16. 19. Harmadik *Házadon*, ha hamis uton módon szegények nyomorgatásával építetted, melyről Esa. 5. 8. Ezekről a' makulákrol tégy vallást.

II. Kérjed ennek segítségét, Dáviddal mondván: *Kegyelmez-meg &c.* A' tiz belpoklosok így kiáltottak: *Jesus Mester könyörülj rajtunk.* Szive rajtunk megcsik, és minket-is meg-gyogyt.

A M B N.

Ideák, (a' meg-igazításrol, és az újonnan való születésrol, melyeket bővithetz a' felső prædicationbol.)

I. A' meg-igazításrol.

Text. Rom. 5. v. 1.

Meg-igazítván hitnek általa &c.

Függenek ez igék a' 4-dik résznek 25-dik versétől. mint ez ige mutattya, *Igitur.*

S U M M A J A.

A' Christus halálából minémű javok származott a' hiveknek, mely az ő fel-támadásából nyilatkozottki, meg-lelentetik.

Az honnétezeket lássuk-meg:

1. Mitsoda a' meg-igazítás? (Lásd fellyeb ez kérdést melyből meg-értheted a' meg-igazult ember ki légyen.)

2. Kitsoda a' meg-igazításnak fő szerző oka? Text. *A' mi Urunk Jesus Christus.*

3. Mitsoda eszköz által vésszük-el? Text. *Hit által.*

4. Mitsoda ennek gyümöltse? Az Arya Istennel való lelki békeségünk, mely miben állyon exprimáltatik v. 9, 10.

I. TAN: A' Christus halálának hathatos gyümöltse, a' hívőknek meg-igazittatások. Text. *Justificati igitur.*

II. TAN. A' meg-igazításnak érzéséből származik a' lelki esméretnek csendessége: *Pacem habemus, &c.*

II. Text. Az ujjá születésről.

I. Pet. I. v. 3.

Aldott az Isten, és a' mi Urunk Jesus Christusnak Atya, &c.

S U M M A J A.

Az ujjá-születésnek kegyelméjért dicsőiti az Istent.

R E S Z E I K E T T Ó K.

1. A' dicsőítés. Text. *Benedictus sit Deus &c.*

2. A' jótetemény, *Qui ex multa sua misericordia regeneravit.* A' hol ezeket lássuk-meg:

1. Mitsoda az ujjá-születés? Fel: Az egész embernek testére és lelkére nézve való meg-szenteltetése, 1 Thess. 5. 23. Isten képére való által-formáltatása,

tatása, Eph. 4. 23, 24. meg-ujjulása, Rom. 12. 2. (Lásd többet fellyeb.)

2. Kitsoda az ujjá-születésnek fő szerző oka?

Fel: Ebben mind a' három Isteni személyek egyenlőképpen munkálodnak; 1. Az Atya ki a' textusban meg-külömböztetésnek okáért Jésus Christus Atyának neveztetik, Joh. 6. 44. 2. A' Fiu, Act. 5. 31. 3. A' szent Lélek, Tit. 3. 5. Joh. 3. 3, 5.

3. Mitsoda indítja Istent hogy minket ujjá-készüllyön? Text. Itt két indító okai találhatnak; belső: Az Atya Istennek sok irgalmasága, 2. külső indító ok; A' Christus halálának érdeme, mellyet ebben fejez ki, *Pater Domini nostri Jésu Christi.*

4. Mi módon szület-ujjakká? Text. Az ő Fiának halálból való fel-támadásának általa, az ő fel-támadása kutfeje a' mi életünknek.

5. Mire szület-ujj? Text. hogy bizodalommal várhassuk az Istentől nekünk ígértetett dolgokat. Text. *Ad spem vivam, ad hereditatem, &c.* mellyen az örök élet értetik; Hereditasnak mondatik, mert ez a' fiaké, Rom. 8. 17.

I. T A N U S A G.

Az Isten jó-téteményéről való meg-emlekezés, a' jó lelkűeket az Isten dicsőítésére indítja. Text. *Benedictus &c.* Psal. 103. 1, 2. c. 124. 6. Eph. 1. 3. Luc. 1. 68.

II. T A N U S A G.

Az ujjá-születés csupán csak Isteni munka. Text. *Benedictus Deus qui regennit.* Testimonia, Phil. 2. 13. Jac. 1. 18. Deut. 30. 6.

C Z A F O L O H A S Z O N.

A' kik az el-esett embernek oly erőt tulajdonítanak, mellyel magától a' jot munkálodhatya, holott mind kezdeti és végezeti Istentől vagyon, Phil. 1.6.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Ha az ujjá-születésben vagyóné rélzünk? Jegyei ezek:

1. Meg-tagadtadé magadat? Matth. 16. 24. 2. Szerettedé a' te keresztyén atyádfiait? 1 Joh. 5. 1. 3. Gyönyörködölé az Isteni szolgálatban, az igének halgatásában, könyörgésekben? Psal. 1. 1, 2. 4. A' kereszttet a' Christusért békevel és örömmel el-szenvededé? mint az Apostolok, Aét. 5. 41. Ezeken czirkáld-meg magadat.

I N T Ő H A S Z O N.

Ha az ujjá-születésben részetek vagyon, ezt nagyra becsüllýétek, az Istent ezért dicsőítsétek, mondván: *Benedictus sit Deus &c.* 1 Pet. 3. 9. sőt ottan ottan kiáltsatok, hogy naponként inkább szűllyőn-ujjakká, Jer. 17. 14. és az el-kezdeti jot vigye véghez benne-tek. Amen.

A' Bűnön kesergő léleknek betegsé-
gének okáról s' meg-orvoslá-
sáról.

Text.

Text. Pfal. 41. v. 5.

Jehova gyógyíts-meg az én lelkemet mert vétkeztem.

EStennek előtte kedves dolog a' bűnről való gondolkodás, annak fájdalommal való esmérése és meg-vallása. Mert a' bűnnek esmérése az idveffégre első grádits, és arról való vallástétel, a' második, minő Dávidban meg-láthatni, Pfal. 51. 3, 6. A' Tékozlo szubán, ki elsőben magában szálla, meg-esméré vétkét, az után tön vallást, Luc. 15. 21. *Atyám vétkeztem &c.* 2. Mert ezzel különböztetnek-meg a' hivek a' hitetlenektől, a' mint hogy ők nem esméri-
 rik vétküket, így vallást-is nem térsnek arról, hanem ritkozák mint Cain, kinek Isten azt mondá: Mit cselekedtél? Hol a' te atyád fia Abel? Nem tudom, mi nem őrizője voltam. Judás; Egy ti közzületek el-árul engemet. Nemde én vagyoké az Mester? Ezen kívül dicsekednek a' Pharisaussal, a' kegyelemért nem suppicalnak; Luc. 18. 14. Ellenben a' hivek vétküket elmérik, meg-vallják, bűn bocsánatért könyörögnek, mint itt a' Dávid, mondván: *Jehova gyógyíts-meg. &c.*

A' hol két dolgok vadnak:

1. A' kívánság, *Gyógyíts-meg.* Erről szollottam.
2. Az Inditok, *Mert vétkeztem tenéked.* Most erről szollyunk.

A' hol-is két dolgok vadnak:

1. A' bűnről való vallás-tétel. *Vétkeztem.*
2. Az objectum, kinek? *Néked.*

A Z E L S Ő R Ő L.

A' bűnről való vallás-tétel avagy Közönséges, avagy
 Magá-

Magános. Ez ismét vagy Rend ízerint való, vagy Rend kívül való, Neh. 9. 1, 2. a' Dávidé magános volt.

Itt két kérdéket lássunk :

1. Mitsoda Vétkezni ?

2. Mitsoda vétke volt Dávidnak?

A' Sidok a' vétkezést *Chatanak* mondgyák, mely annyit téfzen mint *aberrare à scopo*, mely eleibetétett vala ; avagy *deviare*, a' Görögök *hamartianak* ab *hamartanain*, *Paraptomanak*, el-éfélnék, engedetlenségnek, tévelygésnek, a' *Para* & *pipteni*, a' *cadendo*. *Opheilemanak*, *Debitum*nak, Matth. 6. 12. hasonlatosság ízerént, mert mikor az adótság könyvben iratik, annak meg-fizetélével tartoznak : Igy a' bunért kötelesek vagyunk a' büntetésre, ha meg nem bocsáttatnak. *Etremának*, *Defectus*nak, 1 Cor. 6. 7. Innét vétkezni nem egyéb, hanem a' Törvént által-hágni, meg-rontani 1 Joh. 3. 4. melyet *Asebianak*, mely az első táblán lévő parancsolatokat nézi : *Adikianak* mondgya, mely a' másodiktáblát nézi, Rom. 1. v. 18.

A' másik kérdésre felelet:

Dávidnak fok erőtlenségiből való vétkei voltak ; az-is véték vala hogy az Isten oltalmához nem bizván bolondá tévé magát, 1 Sam. 21. 12, 13. 2. Hogy a' gonófságnak végbe vitelére meg-eskűvék, hogy Nábálnak minden háza népét el-vezzi, 1 Sam. 25. 3. 3. Hogy hamarkodék a' sententia ki-mondással, *Mephiboset* jószágát *Sibának* adá, 2 Sam. 16. 4. 4. Hogy Samuel't hazugnak mondá, Pál. 116. 11. Illyen erőtlenségeknek vétkei voltak benne. De ezeken kívül három czégéres vétkei voltak, melyek-

kel ma-

kel magát meg-motskolia vala, és Istennek haragját maga ellen fel-gerjesztette vala.

1. A' parázñaság, melyről 1 Cor. 6. 9. 12.

2. A' gyilkosság, ártatlan vérnek ki-ontása, mely Istenhez kiált bocszszu állásért, Gen. 4. 2 Sam. 12. 12. maga-is Psal. 51. 16.

3. A' kevélyseg, 2 Sam. 24. mely oly vétek, hogy az Isten előtte nem szenvedheti, 1 Pet. 5. 5. egyéb vétkeket inkább el-tűr Isten, hogy sem ezt. Az Angyalokat ezért veté-le az égből; Adámot a' paradicsomból ezért űzé-ki, valamikor azért Isten betegséggel, szomorúsággal, vagy kedvetlen állapattal látogatá-meg, vagy ellenséginek szidalmára adta, mindenkoron ez három vétkekért sújtolta, vévén azért észbe testébéli nyavalyáját, és szívének gyótrelmét, azon könyörög, meg-valván bűneit, hogy az Úr legyen kegyelmes néki, bocsássa-meg vétkeit, Szent Lelke által szűllye-ujjá, hogy a' jot munkálódhassa, &c.

II. Kinek vérkezett: Fel: Tenéked.

Itt a' bűnről *Ratione objecti* szol; avagy Isten ellen léfszen, vagy emberek ellen, 1 Sam. 2. 25. Luc. 15. 18.

Tulajdonképpen a' bűn az ellen léfszen csak, a' kinek parancsolattyát által-hágjuk, a' honnan így szol, 1 Joh. 3. 4. Az embereken az által csak *injuriát, kárt térszünk*, méltán mondgya hát hogy Isten ellen vétkezett.

T A N U S A G.

Mind a' test és a' lélek nyavalyájának és betegségének gyógyítója egyedül az Isten. Text. Gyógyíts meg.

meg. A' Dávid kétféle betegségeknek orvofsának az Istent esméri lenni, azért neki supplicál, mondván: *Jehova gyógyíts-meg &c.*

Két ágai vadnak:

1. A' testi betegségnek orvofsága, Exod. 15. 26. Deut. 32. 39. Job. 5. 18. &c. A' meg-romlott állapotból, Jer. 30. 17. Jer. 33. 6, 7. Hof. 11. 3.

2. A' léleknek *nyavalyájának*-is, Psal. 103. 2, 3. c. 147. 3. Hof. 6. 1. c. 14. 5. csak Isten orvosa,

O K O K.

1. Ok: Mert minden szentek a' Lélek és a' test nyavalyáinak meg-gyógyításáért Istenhez mentenek. Text. *Dávid, Moses a' Mária Belpoklofságáért*, Num. 12. 11. Ezechiás, Esa. 38. 2, 3.

2. Ok: Mert a' léleknek betegségét, mely a' bűn és az indulatokban *valo fogyatkozás*, senki el nem veheti, helyre nem állithattya az Istenen kívül, Marth. 9. 2. *Kitsoda bocsáthattya-meg a' bűnt, hanem csak az Isten?* Luc. 5. 18. maga-is így szol, Esa. 43. 25. a' fogyatkozásokat-is ő állithattya helyre, 2 Chron. 30. 20.

3. Ok: Mert ez kiváltképpen való vége a' Christus meg-tesztelésének, Esa. 61. 2, 3. melyet magára szab Názárethben, Luc. 4. 18.

Az ember meg-gyógyításában mind a' három Isteni személyek munkálodnak:

1. Az *Atya* az ő *Fiának* *lelkét* adgya belénk, ki által meg-éleszt, Gal. 4. 5, 6. 2 Tim. 1. 7. 1 Tim. 2. 25. Elvérfzi a' kő szívet és engedelmes szívet ad, Jer. 32. 40. 41. Ezech. 36. 25. 2. A' Christus az ő vérevel gyógyít-meg,

gyit-meg, Zach. 13. 1. Heb. 1. 3. 1 Joh. 1. 7. ő benne talállyuk mind az életet, mind az életnek vizét, Joh. 6. 48. c. 7. 38. az ő szárnyai alatt orvosság van, Malach. 4. 5. Apoc. 22. 2. 3. A' Szent Lélek a' meg-szenteles által gyógyit-meg, Heb. 10. v. 22. Eph. 5. 26. 1 Pet. 1. 22. 1 Cor. 6. 11.

4. OK: Mert ámbár minden külső eszközök jelen legyenek-is, de azok mind haszontalanok az Isten segítségénélkül, egyedül ő adgya azoknak a' nyavalyák ellen való erőt; lőt gyakran vagon hogy az orvosfágbéli eszközök többet ártanak, hogy sem mint használhatnának, mint a' vér folyásban lévő aszfzony példája tanittya, Marc. 5. 25, 26.

F E D D Ő H A S Z O N.

1. A' kik a' test és a' lélek betegségének meg-gyógyulásaért nem az Istenhez folyamodnak mint Ása, 2 Chron. 16. 12.

2. A' Pápások, kik az Istenen kívül a' holt szentekhez folyamodnak, kik azt sem tudgyák kőzzúlunk ki ki mellyik városban lakik, Eccl. 9. 7. Esa. 63. 16. *Abrahám minket nem tud etc.* Vévén alkalmatóságot a' Luc. 17. v. 14. A' hol a' Belpoklosoknak Urunk azt mondgya: *Mennyetek-el mutassátok-meg magatokat a' Papoknak.*

Fel: Ott nem parancsollya hogy fülőkben sugják, nem azért küldi hogy bűnöket elő szánállyák, hanem, 1. Ezért, hogy a' Mozes Törvénye megtartassék, Lev. 13. 9. A' hol Isten azt parancsolta vala, hogy a' Papok tegyenek ítéletet a' Belpokloság felől,

felől, ha meg-tisztultaké? nemé? nem akará e' törvényt fel-bontani. 2. Hogy az ő hiteket és engedelmeségeket nap fényre hozhatná, mint ama' kérdékeny iffiuét, Matth. 19. 21. *Vende omnia &c.* 3. Hogy a' Papoktól e' csuda tétel által, magát Messiásnak esmérthetné, mert Istenen kívül senki a' Belpoklosságot meg nem gyógyíthatta vala, a' honnan az Izrael Királya ruháit meg-szaggatá, hogy Námán Syruft hozzá küldé, 2Reg. 5. 7. a' Syriának királya. 4. Hogy az Egyházi szolgálatot és abban szolgáló személyeket tanulnák meg-becsúlni, mert azok Isten képebeli emberek, követek, 2Cor. 5. 10. *őrállók*, Ezech. 3. 17. Ezekre bizta Isten az emberek lelkének gondgyát, hogy az ő tanácsokkal éllyenek, őket halgassák, mert a' kik ezeket halgattya, a' Christust halgattya, Luc. 10. 16. Ezeknek i' életeket úgy meg-erősítette, hogy a' kiknek bűnöket e' földön meg-körik az egekben-is &c. Matth. 18. v. 18. Ihen ilyen okai voltak a' mellyekre nézve hozzájuk küldötte, hogy magokat meg-mutassák.

T A N I T O H A S Z O N.

Hát a' bűn nem csak a' testre hanem a' lelket-is meg-betegítette, nem csak a' testre hozott nyavalyát, hanem a' lelekre is, 1 Cor. 7. 1. Azért kívánnya az Apostol a' békeségnek Istenéről, 1 Theff 5. 23.

I. Kérd: Mitül indítatik Isten a' lelki betegségeknek meg-gyógyításokra.

Fel: Nem a' mi cselekedetünkéből, mintha valami jót látna bennünk, mert mi olyanok vagyunk mint a' Jericoba menő ember, az őrdög, ez a' gonoliz tolvaj
holt-

holt-elevenen hagyott úgy meg-sebesített, Luc. 10. 34.
A' Christus az ő magában lévő nagy irgalmaságától
 indítván szíve rajtok meg-esett, Matth. 14. 14. Az ő
 ingyen való szerelme, Hof. 14. 3, 4. Ez volt az oka
 hogy meg-tesztelűt, nyavalyáinkat magára vette,
 Col. 1. 22. Erettűnk meg-sebesítetett, Esa. 53. 6, 7.
 hogy mi meg-gyógyulhatnánk.

II, Kér: Mivel csak egy sincs az emberek köz-
 zúl, a' kik halálra nem betegűltenek volna a' bűn mi-
 att, el annyira, hogy szükséges mindeneknek a' Pro-
 phetával ezt kiáltani, Jer. 17. 14. Mindeneket meg-
 gyógyíté?

Fel: Mivel *bittel* vészik a' meg-gyógyulást, az pe-
 dig nem mindeneknek adatik, Act. 13. 48. hanem
 azokat gyógyította meg: **1.** A' kik az ő lelki beteg-
 ségeket érzik, és az orvost keresik, Matth. 4. 23. **2.**
 A' kik szívekben *bűnőkön* törődnek s' meg-keleredte-
 nek, Psal. 147. 3. Esa. 61. 1, 2. c. 66. 2. **3.** A' kik
 segítségét kívánnák, Hof. 14. 3, 4. Mert így szól
 Matth. 9. 12. **4.** A' kik ő benne hisznek, Matth. 11.
 v. 28. **5.** A' kik őtet felik, Mal. 4. 5. De ezeket nem
 mindenek cselekszik, azért nem mindeneket gyó-
 gyit-meg.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Nofza czirkálljuk meg magunkat, ha a' mi lel-
 künk az ő betegségből meg-gyógyítottotté? Mivel
 a' meg-gyógyítás két utakon mégyn vehet:

- 1.** A' meg-igazításban, ebből a' jegyek ezek:
- 1.** Jele: A' lelki esmértnék *csendeségét* érzede?

nem félzé, rettegzé? Rom. 5. 1. Bizodalommal még-
gye Isten eleibe? Heb. 10. 22. mert immár tudod *tökél-*
letesen minden bűneida' Christufért meg-bocsáttattak,
Psal. 103. 3. Esa. 43. 25. Aét. 10. 43. és hogy azokért
Isten tőled elég-tételt nem kíván, Rom. 8. 1. Heb. 10.
v. 24. más tett eleget Esa. 53. 4, 7. Gal. 3. 13. Ugy
hogy többé meg nem emlekezik, Esa. 43. 12. Jer. 3.
v. 34. *Az ostromozások a' mellyek rajtok esnek nem az ő*
bűnökért valo elég tétel, hanem Atyai veszfzózélek, ta-
nítások, Psal. 119. v. 71. 1 Cor. 10. 32. E' végre hogy
eszekben vegyék magokat, hogy az Isten gyűlöli a'
bűnt, attol magokat inkább meg-ójjak &c.

2. Jele: *A' szívnek mindenháí időben valo öröme,*
még a' háboruság izenvedésben-is, mely származik
az Istentől ajándékozottat yoknak érzéséből, mert az
igaz hit nem csak a' Christust, hanem az ő benne és ő
áírala közölterett yokat nézi s' magára szabja, hogy a'
Christus néki szűletett, melyről az Angyal szol, Luc.
2. 10. Ő érette szenvedett, Gal. 2. 20. neve az égben
fai-vagyon irattatva, Luc. 10. 20. Ő immár Isten fia,
cselede 1 Joh. 3. 1. Eph. 2. 19. Isten Lelke véle közöl-
tetett, örökös, Rom. 8. 17. Mindenkör az Isteni gond-
viseles alatt vagyon, ő tőle őrizterik, mint Isten há-
zanépe, Gal. 6. 10. Christuféi, Gal. 5. 29. Akar éllye-
nek akar hallyanak, Rom. 14. v. 8. Ő számára hajlék
építtetett, akarattya az, hogy ő-is ott légyen, Joh. 14.
v. 2, 3. Ihen ezeknek érzéséből oly öröm támad (zi-
vében hogy a' Christufért mindenkor örömmel szen-
ved, Aét. 20. 24. c. 21. 12.

II. A' léleknek nyavalyája az ujjá-születésben gyógyíttatik-meg; Ha meg-gyógyíttatott jelei ezek:

1. Ha az Istennek képe fel-építtetett benned, mert az ő Adámot le kell vetkezned, és az ujjat kell fel-öltőznöd, Eph. 4. 23. változás vagyone benned, mellyek ezek:

1. Elméd meg-világosíttatotté? Erredé a' mennyei dolgokat? Az Istennek idvefléged felől való jó akarat-tyát, mert a' lelki érzi: *A' lelkes*, a' melyben az okos-ság kívül nincsen egyéb, nem érzi, 1 Cor. 2. 14. Az ujjá-születés előtt *vak, ostoba, tudatlan, elméjében tompa, nem csak setét, hanem merő setétség, in abstracto*, Joh. 1. 4. Eph. 5. 8. Az ujjá-születésben Isten szemeit meg-nyit-tya, Psal. 119. 18. 2 Tim. 2. 27. hogy az igazságot meg-élmérjék.

2. Akaratod engedelmesé, készé az Ur szolgálat-tyára, s' parancsolatjának véghez vitelére? A' Péter Napa mihelt a' hideglelésből fel-gyógyult mind-gyárt örömeft szolgált, Matth. 8. 15. Dávid, Psal. 57. v. 8. mert az ujjá-születés előtt a' szív kemény, *partol-kodo*, Matth. 23. 37. *Idegen Istentől*, Gen. 6. 5. Jer. 13. v. 23. Rom. 3. 10. Jer. 22. 21. Esa. 48. 8. Jer. 32. 30. 31. De az ujjá-születés után *lágý, engedelmes*, el-véterik a' kő szív, Ezech. 36. 26. Jer. 32. 40, 41. Ezech. 11. 20.

3. Az Indulatoknak bírása, meg-zabolázása.

Kérd: Mit kell érteni az Indulatoknak nevezetint?

Felelet: A' szeretetet, haragot, kívánságot, gyű-lölséget, örömet, szomorúságot &c. Ezek az ujjá-szü-letés előtt engedetlenség, zabolázatlanok, a' léleknek nem engednek, e' földieket kívánniak, ohajtyák,

E' világi hívságokon kapdosnak. De az ujja' születés után *lassan lassan naponként* meg-szelidítenek, zaboláztatnak, fojtatnak, a' lélek hatalma alá vettenek, Gal. 5. 24. A' menyzeieknek szeretésére és keresésére gerjesztetnek, Phil. 3. 14. Psal. 42. 1, 2. c. 84. 3, 4. c. 63. v. 1, 2. kívánnya az ígét, 1 Pet. 2. v. 2. Fáradoz érte, Joh. 6. 27.

4. A' jonak gyakorlása, a' hitnek, szeretetnek, szent életnek, és egyéb jószágos cselekedeteknek munkálkodása, melyről így szól az Apostol, Col. 3. 10. *Öleöz-zétek fel &c.* Effeleknek benned meg-tapasztalása, jegye hogy az Isten képe benned fel-építettett, és te meg-gyógyultál lelkednek betegségeből.

Kérd: Ha ezeket a' jegyeket magadban fel nem találod, mit kell cselekedned? Fel: Hagyott Isten eszközt mellyel ély.

1. A' *Tanító*, halgald az Isten ígétjét tőle. 2. *Ely a' Sacramentumokkal.* 3. *Gyakorollyad* az Istenfélőknek gyülekezett, vigyázz rá mit mond az Apostol, 1 Tim. 2. 24, 25. Ez Jegyekből világossan ki-tetzi, mint vagon dolgoz' miképpen munkálodnak a' lelki beteggel. 1. A' *külső Orvos* az Isten szolgája, v. 24. 2. Abban lévő ajándék, hogy *alkalmatos* legyen a' Tanítóra. 3. *Hivataliya*; *Ur szolgája.* 4. Az ő bölcsesége a' munkában, ne legyen *versengő*, hanem *minden*ekhez *szelid.* 5. *El-szenvedője* a' gonoszoknak, fundamentoma az ő orvoslásának. 6. *Az írás*, abból hasznoson *tanítson*, meg-győzze, 1 Tim. 1. 10. Joh. 15. 13. & 17. 17. 2 Tim. 3. 16. 7. *Continuus* legyen a' munkában míg Isten meg-térést ad, v. 25. 8. A' *vértkek* nek

nek meg-jelentele, hogy ellenkő elméjek vagyón. 9. El-ső *intentioja*, fel-tőtt czellya, hogy az igalságot meg-es-mérjék. 10. Utolsó *intentioja* hogy ép elmét nyerhes-sen, és a' Sátán töriből ki-szabadulhasson, v. 26. Ez a' külső munka csak hasontalan a' belső nélkül, 1 Cor. 3. 6. 11. A' *patiens* kinek betegsége a' vakság, hihetet-lenség, szerzője nyavalyájának, az őrdög, kitől fog-ság-ban tartatik, mint tőmlőcz tartotul. Jegye a' gonosz-nak az ellenkő elme, v. 25. munkája az őrdög aka-ratya, v. 26. kinek töriben vagyón.

A' belső *Orvos* az Isten, ő adgya a' meg-térést. v. 25.

A' közönséges eszközök mellyekkel minden be-
tegségink meg-gyógyíttathatnak:

1. Az Istenben való igaz hit és a' Christus vérének reánk szabása, mely nélkül meg nem engesztelhet-tyük Istent, és valamit cselekezzünk mind csak gyű-lölséges ő előtte, Heb. 11. 6.

2. Az Istennek félelme mindenkoron szemünk előtt forogjon, zabola légyen a' bűnök ellen, Joseph példa, ki így szol, Gen. 39. 9. Félem én az Istent, hogy hogy cselekedném ily nagy gonofságot, vétkeztem Isten ellen.

3. Az Istennek buzgó szeretése, mely az ő paran-csolatihoz való engedelmségre indítson.

4. A' betegségnek külső és belső okainak el-kerü-lése. Ihon ezekkel ély meg-gyógyulásodra.

INTŐ HASZON.

Akarminémű nyavalyáid legyenek, oh te bűnös ember! Nosza járuly ehhez a' mennyei Orvoshoz.

Vak vagyé? Ő a világosság. Süket vagyé? Ő meg-nyit-
tya füleidet, mint Lydiájéit, Act. 14. 16. Néma vagyé?
Szollová téstzen az ő Szent Lelke által, a könyörgés-
re meg-tanit, indit, Rom. 8. 15.

Mitsodák inditsanak ez orvoshoz való menetelre?

1. Az ő búségének meg-gondolása; Imé nem csak
egészségünkben, hanem betegségünkben-is hűléges
szeretettel vagyon hozzánk, Joh. 13. 1. Esa. 46. 3.

2. Mert bőséges, a mi nyavalyáinkból-is jot tud ki-
hozni, Psal. 119. 71. Rom. 8. 28. Joseph el-adattatá-
sából, Gen. 50. 20.

3. Mert hatalmas minden nyavalyáknak meg-
gyógyítására, Psal. 34. 20, 21. A három iffiak ezen-
építettek, Dan. 5. 17, 18.

4. Mert könyörülő szívet visel hozzánk, szíve meg-
esik. Ezt forgattya Dávid Psal. 103. 8, 9. maga-is Jer.
31. 18, 19. Exod. 3. 7. Ennek az irgalmatságának,
Istenének szíve rajunk-is essek-meg.

A M E N.

I. PRÆDICATIO.

A' nagy bűnösöknek az Isten kegyel-
mére való hivatallyokrol.

Text. Esa. 55. v. 1.

Minden szomjuhozok jőjjetek a' vizekre.

Z Esaiás Prophéta az 54dik résznek 4dik,
5dik verseiben az Istennek meg-nyomoro-
dott népeit sok szép ígéretekkel vigasztallia
és bá-

és bátoritnya: 1. Hogy ne féltjen olyan gyalázatos állapotoktól, mint a' mellyekben *Aegyptomban és Babylonbana'* pogányok között forgott, merta' menynek földnek Teremtője az ő *Férje*, meg-váltoja, v. 5. ki noha egy kevés ideig reá meg-haragutt volt, de szíve már rajta meg-esett, v. 7. *kegyelmében vészi*, v. 8. hogy erről ne kételkedhernének esküvéssel tróffiti, v. 9, 10. 2. *Patheticé* meg-szollitván vigasztallya, v. 11. meg-jelenti mire fundálta, az ő fiait mint tanitnya, v. 13. 3. A' nyomoruságot róla mészsze veti, v. 14. 4. A' kik ellenségi léfznek, ellenek hadakoznak, *semmi hadi eszközöknek előmenetelek nem léfzen*, v. 15, 17. Midőn ezekről szollott volna, mostan immár az ő *gazdag kegyelmére* mégyen, hja és inti őket az ő *kegyelmének* vételére, mondván: *Heus &c.*

S U M M A J A.

Serkengeti a' nagy bűnösöket, hogy az ő nékik nyujtott kegyelmet vegyék, &c.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. Az Isten kegyelmét kíváno bűnösöknek hivatalyok. Text. Minden szomjuhozak, &c.

II. Azoknak tiszték. Text. Jövetek, &c.

Az első részében 4. dolgok vadnak:

1. A' *Proclamatio*. 2. A' *kiálto* avagy *hivo* személy.
3. A' *hivatalosok*. 4. Az *objectum*: Mire?

I. A' *proclamatio* ez: *Heus*, mellyet a' *Sido Hoinak* mond, mely ige néha *dolentis*, kesergőnek, itt *hortantis*, intőnek szava, mellyet magyarul így exprimalharni: *Halládé?*

II. A' kiálto személy kitsoda legyen? E' *caput-*
ban három intő izemélyek forganak: 1. Az *Atya Isten,*
 ki a' Sidokat arra inti, hogy a' Christustól ki-adarott
tudománt vegyék, v. 3. ugyan ott két indító okait
 téfzi-le. 2. *Maga a' Propheta,* kia' Sidokat a' meg-
 térésre serkengeti, v. 6. 7. ugyan ott indító okait
 meg-mondgya, *mert hajlando &c.* 3. *Maga a' Chri-*
stus. Ez igékben *Heus,* minden szomjuhozok &c. meg-
 tetzik az ő szavából, Joh. 7. 3. — 7.

III. Kiket hív? Azt kétképpen írja-le: 1. *In ge-*
nera, mindeneket személy válogatás nélkül, a' szolgál-
 kat, urakat, aszfzonyi állatokat, &c. nem tévén kü-
 lömbiséget csak egy nemzetség között-is, mint Act.
 10. 35. Gal. 3. 28. Act. 17. 30. Luc. 14. 13. csak eg'gyet-
 is az ötlet félők között kegyelmétől ki nem rekeszt.
 E' végre küldötte-ki ez széles világra az Apostolokat,
 Matth. 28. 19. 2. *In specie,* hija a' szomjuhozokat és
 a' szegényeket. Text. A' *kik szomjuhozoknak, &c.* A'
szomjuhozokon ért minden bűnösöket, valakik az Isten
 kegyelmét, a' bűn bocsánatot, a' Christus igaságát,
 melyben Istennek elötte meg-álhatnak, szívek sze-
 rént kívánnják, Matth. 5. 6. mint a' szomju állat a'
 vizet, Psal. 42. 1, 2.

Kérd: Miből származik az a' lelki szomjuság?

Fel: A' mi meg-cselekedett *bűneinknek* és napon-
 ként való *esetinknek meg-gondolásából,* abból való
 ki-szabadulásnak kívánásából, Joh. 15. 16. nincs oly
 ora &c. hogy nem vétkeznénk, Psal. 51. 3. c. 136. 3.
 Rom. 7. 24. 2. Az Isten rajtunk forgo *ostorainak ér-*
zéséből, mellyek az Isten haragjának jelei a' bűnök-
 ért;

ért; Christus Urunk mikor az Isten haragjának a' kereszfán folyóságát érzeni, kiált: *Sitio*, Joh. 19. 28. Psal. 22. 15, 16. Dávid-is mikor az Isten kezei rajta meg-nehezedtek vala keserveffen sohajt és nyög, Psal. 32. 39. c. 38. 5. 10. c. 6. 2. kiált, Psal. 42. 12. c. 6. 3. 2. ohajtya az Isten kegyelmét, Psal. 51. 21. 23. 3. Az Isten hozzánk valo *Atyai indulattyának érzéséből*, látván nyavalyánkat bizzunk ő hozzája, Luc. 15. 17, 18. Esa. 63. 15, 16.

II. Hijja a' lelki szegényeket. Text. *Ti-ü kiknek. &c.*

Ezeken érti azokat a' kik magokban annyi erőt és *jóságos cselekedeteket* nem találnak, mellyekkel Isten előtt meg-álhatnának, hanem bűnösöknek nyavalyásoknak, Rom. 7. 24. meg-fizethetetlen adósságban esteknek, minden igazságtól ürességeknek esmérők magokat, cselekedetekhez nem bizznak, Matth. 18. 24, 25. Phil. 7. 9. Dáviddal így kiáltnak, Psal. 143. 2. Publicanussal, Luc. 18. 17. a' Tékozlo fiuval, Luc. 15. 19.

III. Mire hijja? A' vizekre; Ezeken érti Christus Urunk az ő bűn bocsáto kegyelmét, a' mennyei jókat, mellyeket az Evangeliumban prädikáltat, ugyanint bűneinknek bocsánattyát, az ő *lelkének ajándékát*, hitet reménységet, &c. az örök életet, mind ezeket ő adgya, Apoc. 21. 6. 1. A' miként a' *hideg víz* a' testi szomjúságot nem csak meg-enyhíti, hanem ugyan *tellyességgel el-oltya*, a' meg-fáradt embert meg-ujjittya; Így a' *Jésus Christus* az ő kegyelmével és vigasztalásával, a' miszükölködő és szomjuhozó lelkeinket meg-ujjittya.

ujjintya, eleveniti, Joh. 4. 13. 14. c. 7. 37. c. 6. 35, 55. 56. c. 13. 54.

2. A' miként a' szomjunak nincsen kedveseb és job a' hideg viznél, Pfal. 42. 1, 2. a' nélkül el-csüggedne erejében meg fogyarkozván meg-halna, mint Ismael, Gen. 21. Samlson, Jud. 15. v. 18. kik kiáltottak, &c. az után a' vizből iván ugyan meg-elevenedtek: Igy a' bűnnek terhe alatt meg-fárattaknak és nyögőknek semmi *kedveseb nincsen*, mint az Isten bűn bocsáto kegyelme felől való tudósítása, mikor az ő Lelke által ekkeppen vigasztallya a' meg-alélt lelkeket, néfély meg-bocsáttattak a' ti bűneitek, Matth. 9. 3. c. 11. v. 28. *Dominus abstulit*, 2 Sam. 12. 13.

3. A' miként a' viznek tisztító, nedvesítő, szomjuságot el-olto, hivesítő ereje vagyon; mert a' szennyet letisztította, az el-szárazott földet meg-nedvesítvén termővé térfzi, Esa. 55. 11. el-oltya, &c. Igy az Isten kegyelme minden bűnőket le-törli, Esa. 63. v. 23. Mich. 7. 19. Pfal. 103. 3. c. 51. 2. & c. Az Isten haragjának tűzét el-oltya, Pfal. 103. 10, 11, 12, 13. és a' mi száraz földhöz hasonló sziveinket termővé térfzi, Esa. 44. 34. Ezech. 36. 25, 26. &c.

T A N U S A G.

Csak egyedül a' szomju lelkek találhatnak magoknak meg-enyhitést, és elégedést. Avagy; Csak azok részesülhetnek az Isten jó kedvében, és bűn bocsáto kegyelmében, a' kik azt szíveffen kívánnák. Text. Matth. 5. 7. Apoc. 21. 6.

I. OK: Merr Christus Urunk mind itt mind másutt a-

Sutt azokat hja magához, a' kik ohajtyák az ő kegyelmét és szűkégeket érzik, Apoc. 22. v. 17. Joh. 7. 37. Matth. 11. 28.

II. OK: Mert ezeknek ígérte az élő vizet; az ő lelkét, és annak dajkálkodását, Efa. 44. 7. E' nélkül az ő elméletiben nem nevedhetünk, melyet megkéván tőlünk, 1 Pet. 2. 2. mig az ígér, a' léleknek eledelet, oly szívesen nem kévánod, mint a' kis gyermek az anyja tejét, addig nem nevedhetel a' lelkiekbé.

III. OK: Mert a' mely bűnös az ő lelki szűkességét, nyavalyáját voltaképpen nem érzi, az, az Isten segítségét nem kévánhattyá, mint a' Phariseus, ki el-hitettén magát, semmit nem kéván Istentől, sem magát meg nem alázza, Luc. 18. 10, 11. Efféléknek az Isten ellenek szokott állani, 1 Pet. 5. 5, 6.

Példák: ilyen szomju lelkek volt, Dávidnak, Psal. 42. v. 1, 2. c. 89. 21. c. 51. 2. &c. Manassefnek, 2 Chron. 32. v. 12, 13. A' Publicanusnak Luc. 18. 13. kik mindnyájan az Isten kegyelmében részesültek.

I. F E D D Ő H A S Z O N.

1. A' kik az Isten kegyelmében jó kedvében akarnának részesülni, azonban a' lelki joknak semmi kévánása nincsen benne, fel-járnak ugyan az igének halgatására, a' Sacramentumokra, &c. de csak szókárból, minden magok el-készítése nélkül, éh gyomorral és szomju lelket vélek nem visznek, nem télik-fel ama' véget, Heb. 4. 16. Ezeknek fáradságok nem csak haszontalan, hanem ugyan kárhozató-is, nincsen olyan lelkek mint Dávidnak, Psal. 63. 23. c. 26. 6.

7. 8. sem penig az Apostol intéséhez magokat nem tarttyák, 1 Cor. 11. 28.

2. A' kiknek *szívek* a' hamar el-mulando világnak *javaihoz ragadott*, úgy hogy a' mennyei dolgok izet-
leneknek retczenek előttök, e' világi tisztetségen,
gazdagságon, és gyönyöröségen kapdosnak, a' mel-
lyek gyakorta oly szomjuságot szereznek, a' miné-
mútól a' gazdag gyötrettetik pokolban, Luc. 16. 24.
Sámsonot meg csalo *Dalila* e' világ, és a' test, ki az ő
térdein el-aluván a' *Philisteusok* kezébe ejt: ő mely
fokan vadnak a' kik lelkeknek *kárával* az el-mulan-
do tettetes jokat keresik, azokat a' lelkieknek eleibe
tészik, Urunk parancsolattya ellen, Matth. 6. 33.
Keresétek először, &c. kik osztán soha az Isten ke-
gyelmében nem részesülhetnek.

II. CZIRKALO HASZON.

Akarnám ha én volnék azok közzül a' kik meg-
elégítettnek. Halládé? azoknak jelei ezek:

1. A' *Christus hivatallyát* azok meg nem vetik,
sem az ő tőle rendeltetett *eszközöket*.

2. Azok lelki *szegénységeket*, vakságokat, erőt-
lenségeket, *esmérők*, azoknak meg-orvoslásáért a'
Christushoz mennek, el-híven elégséges erejet nyava-
lyájoknak meg-orvoslására, Joh 6. 35. sőtigy szol-
nak: *Dic verbum*, Matth. 8. kívánnják *szívek* szerént.
Ezeket hívja a' Text. Apoc. 12. 6. &c.

3. Azok nem csak *harcolóknak*, hanem ugyan
győzedelmeskedőknek kell lenni. Kik ellen? 1. Saját
természeteiket, testi indulattyokat, melyek a' joban
meg-

meg-gátolnak meg-kell zaboláznio. Ez jegye a' Christufé-nek, Gal. 5. 24. 2. A' Sátánt, ki minden keresztyénnel és a' Christussal harcztot tart. Ha te aluszol, elzel, iszol, &c. vigyáz ő dolgaiddra: *Ideo dicit vigilare, &c. Sobrii estote*, 1 Pet. 5. 33. E' világot s' abban lévő tettetés izines jokat, 1 Joh. 2. 16. 4. Ha ellene nem tusakodolé, hanem a' mikor ő kiált, hiv, szivednek ajtaját meg-nyitodé, bé-eresztedé, szállást adczé néki, mint Apoc. 3. 20. Psal. 24. 7. 9.

III. I N T Ő H A S Z O N.

Nofza hát mi Isten bűn bocsáto kegyelméért szomjuhozó lelket vigyünk az Urhoz, mint a' száraz meg-repedezett föld az elsővizet kívánnya, a' gyermek az anyja tejét, úgy kívánnyuk az Isten könyörülő szívet, a' leki vigasztalásokat, Esa. 66. 11. mert azokat elégíti, Psal. 36. 9. c. 96. 5. Hágár látván Ismaelnek az ő fiának a' szomjuság miatt el-lankadását keferveffen sira, könyörge; egy forrást mutatata néki az Agyal, melyből meg-itatván fiat, meg-élede, Gen. 21. 19. nekünk is ha lelkünk el-lankatt a' félelemtől, rettegéstől, meg-háborítatván el-hadta magát, mint Dávidé, Psal. 40. v. 13. Kiáltunk az Urhoz, v. 12. *Jehova ne tilts-meg &c.* kétség nélkül az ő irgalmaságának kut-fejét meg-mutatya, Zech. 13. 1.

De itt mit odák gátolnak-meg? 1. A' te lelki szegénységednek, eszűklégednek nem esmérése, vak vagy a' Phariseuss! és a' Laodiceabéli Tanítóval, másban meg-látod a' verket, magadban nem; másokat kárhoztart, magadat igazítod; sőt ollyannal-is biztatod magadat, a' melyben semmi rélzed nincsen, Apoc. 3. 17.

2. Akadály: A' bűnöknek meg-szokása, ugy őszve házasodtrál valamely bűnnel, mint Herodes az ő attyafia feleségével, karmint kiáltson Keresztelő János, nem szabad feleségül vened &c. Marc. 6. de ugyan csak meg-maratz a' bűnben, még ingyen sem gondolkozol magadban, hogy el-kellene hadnod bűneidet, és a' kegyelemért Dáviddal és Publicánussal Miserevet kiáltanál.

3. Akadály: E' világnak jóvának felettéb való szerevése, mellyet példában fejez-ki, Matth. 12. 3, 9, &c. kiknek minémű büntetések légyen, v. 7. Luc. 14. 24. Mondom néktek egy-is a' hivatalosok közzül meg nem kóssollja, &c. Luc. 14. 18. Három rendbéli embereket hoz elő kik a' mennyei gazdának lakodalmára nem mentek:

I. A' kik külső örökségeket birnak, szánto földeket, kerteket, réteket, szőlőket, azokért az lstenigéjét el-mulattyák, gondolván, ha a' Templomba imátkozni mennek meg-késslelődnék, &c. maga minden munkádnak gyökere az égben vagyon, Matth. 6. 33. Psal. 127. v. 1, 2. nem ilyen volt Mária. Luc. 10. 39, 40, 41, 42.

II. Ót iga barmot vóttem: Ezen minden rendbéli áruval kereskedő rendek értetnek, kik az ő árujokon mit nyerhetnek azon forgodnak, nem azt kérdezik, mikor jó-el az Urnak napja? hanem mikor lesz sokadalomnak napja? hol? oda el-készítik magokat, de nem az Ur napjára, sőt alig várják hogy el-mulylon, &c. Amos 8. 4, 5. Jac. 4. 23.

III. Feleséget hozott: Kisseb gondgya-is nagyobb annál, &c. Ezen a' magok gyönyörűségét űzők értetnek,

tennek, ennél szemtelenb nem volt köztök, mert a' két elsők kéri a' szolgákat, hogy menítsék-meg őket, de az csak azt mondgya, nem mehetek, nem váharok-el a' gyönyörűségtől, &c. Kik mit hallának a' lakadalomnak Urától? Ezt: *soha meg-nem kostolják az én vacsorámat &c.* Ha te akaríz azért az Isten kegyelmében részesülni cselekedd ezeket:

1. A' mely jó szível, örömmel hív az Isten, olyan jó szível meny te-is hozzája.

2. Valamellyek az Isten kegyelmének kívánását el-akarnák oltani benned, azokat mind erezd-ki belőled, vedd-el tőled, 1 Pet. 2. 2. mert ha azok közül valamellyiket kedvelled, mind addig keferű és irigy szível vagy felebarátod ellen, Istenhez-is *hypocrita* szívet viselsz, és így semmi munkád nem leszzen kedves Matth. 5. 24. &c.

3. Szemléld-meg nyavalyás voltodat, minémű vagy természetedre, és erkölcsödre nézve, még a' sűlt pogányok-is sokakban meg-haladnak külső magad viselésére, életedre nézve *batránkoztato*, Istent bolzszonto, &c. Lelkednek és elmédnek tehetségire nézve, *tudatlan, szegény, értetlen*; akaratodra nézve *viszszádkodo &c.* Ezek indithatnak a' kegyelem keresésére. Ambár beteges légyen valaki, kornyadozzon, de ha nyavalyáját halálolnak nem hiszi, nem szorgalmatoskodik, sem az orvos, sem penig az orvosság felől nem tudakozik mivel vegye eleit nyavalyájának; Így vagyon a' lelkiekben-is a' dolog; ha nem esmérheted bűneidet, nem értheted-meg azokért minémű büntetés szálljon reád, soha így nem szollasz: *Quid*

faciamus viri fratres? Act. 2. 37.

4. Gondolkozzál az Isten kegyelmének méltóságáról, mely által minden gonosz alol, ugymint bűntől és büntérélektől fel-szabadittatol, mint Pálnak 2 Cor. 12. 9. *Elégséges az Isten kegyelme nékem* : ellenben minden testi, és lelki jokban, bűn bocsánatban és az örök életben részesülsz. Ezekről való elmélkedések téged indíthatnak az Isten kegyelmének kívánására.

Melyre segéllyen az Isten. AMEN.

II. PRÆDICATIO.

A' lelki lakadalomban való hivatalrol.

Text. Esa. 55. 1.

Jöjjetek-el és vegyetek pénz nélkül, &c.

OLy nagy kegyelmű az Isten hogy csak egy-
gyet-is az ő hozzá-igazán meg-rő bűnösök
közül el-nem vét; hanem hozzá fogad-
gya, vigasztallya, onszollya kegyelmével s'tanítja mit
cselekedgyenek, hogy a' bűn bocsánatban részesül-
hessenek, Esa. 1. 16, 17, 18. c. 55. 6, 7. Pfal. 34. 15.
Amos 5. 14, 15. Ihol ez igékben-is ezent cselekedsz:
Minden szomszujhozok jöjjetek-el &c.

S U M M A J A.

A' két tápláló állatoknak, ugymint bornak és tēj-
nek nevezeti alatt a' lelki jokkal onszollya.

A' hol három czikkelyeket lássunk-meg:

1. Mitsoda tisztetek légyen azoknak, a' kik az Isten
kegyel-

kegyelmére hivatratnak? Text. Mennyenek, vegyenek &c.

2. Modgya a' kegyelemben valo részfelülésnek.
Text. Vegyetek ezüst nélkül.

3. Mivel onszollya őket? Bort és tejet vegyenek.

A Z E L S Ő R Ő L.

Háromféle dolgokat kíván tőlök: 1. Hogy jöjjenek. 2. Hogy vegyenek. 3. Hogy egyenek.

I. A' mi az elsőt nézi, háromszor hozza elő ez ígét, *Venite*, mellyel a' bűnösökhöz valo nagy szerelmét, exprimálja. Ez ígével két dolgokat akar tanítani:

1. Hogy azokra a' helyekre, mellyeket az Isten magának rendelt, és az eszközökre mellyek által a' kegyelem, a' bűn bocsánat adatik el-mennyenek, mint az Isten népe-is egymást serkengette, Efa. 2. 3. 2. Ellyenek az idveffégnek eszközeivel, Jácob mikor az éhfégnék keménységét érzené, *Ægyptomba küldi fiait*, hogy buzát hoznának maga és cseléde táplálására, az után maga-is el-méne vélek: Igy azok-is kik lelki éhségeket és szomjuságokat érzik, nagy lelki gyötrődésben és bánatban vadnak, ha lelkek vizsgálztalását akarják venni, kívánságokat el-akarják nyerni, tehát az Istentől rendeltetett helyre a' gyülekezetbe mennyenek. Erről vagy az ígétet Marth. 18. 20. az eszközökkel ugymint az ígével, a' Sacramentomokkal ellyenek, ezekben adatik a' Christus a' szívnek, fülnek, és szemnek. 2. Menni a' Christus-hoz annyit térsen, mint hinni ő benne, Joh. 6. 35. A' ki én hozzám jő semmiképpen meg nem éhezik, és a' ki hiszen &c. menni ez helyen és hinni eg'gyet térsen;

Szintén így Joh. 7. 37. 38. Matth. 11. 28. Így kell érteni, jöveitek én hozzám, az az, hidgyetek én bennem. Így kell érteni amazt-is Joh. 6. 44. *senki nem jöhet én hozzám, az az, nem hihet én bennem.* Akkor megyünk hát a' Christushoz mikor hiszünk ő benne.

II. Tisztek, *Comparete*, szerezzétek-meg, avagy vegyétek; a' hol nem azt akarja hogy valami *kéncsen*, árron szerezzünk, hanem mint egy *edényben* vegyünk. Ha szintén az igét *Comparete* úgy fordítanak-is, *Emite*, vegyetek, úgy-is nem jegyezne érdemet, ha az ár-nak és a' vérnek nevezeti mellette nem volna, mint 2 Pet. 2. 1. nem egyebet akar, hanem hogy az ő *ajándékot*, *jótéteményit*, és érdemét *hitnek* kezeivel vegyék, Joh. 1. v. 12. Act. 26. 18. még penig úgy hogy meg-is tartsák, Prov. 23. v. 23.

III. Tisztek az *évés*; *Egyetek*, Haszontalan akar-mely szép ételt vinni az asztalra, ha csak rá néznek. benne nem esznek, meg nem kostolják: Így haszontalan az *igében* való vigasztalásoknak *hallása*, és a' Sacramentumokkal való élés, ha a' Christus jo-téteményét hitnek általa magunkévá nem tesszük, Joh. 6. 61.

II. Modgya a' kegyelemben való részesülésnek; *Vegyetek ezüst nélkül*, mellyel azt akarja jelenteni, hogy a' lelkiekben, a' minémű a' bűn bocsánat, idvesség, örök élet, &c. semmit Isten a' mi érdemünkért és cselekedetünkért nem ad, hanem kegyelemből vagy, Apoc. 22. 17. Luc. 22. 32. Rom. 6. v. ult. Eph. 2. 8. 9. *Ajándékon.*

III. Mit vegyenek? *Bort és tejet*; oda fellyeb a' szomju-

szomjuságnak meg-oltatására vizet mutat, itt már a' *nevekedésre ételt*, és italt, s' egyszer s' mind a' két tápláló állatoknak nevezeti alatt minden lelki jók értetnek. A' *bor* nem csak a' szomjuságot oltya-el, hanem ezen kívül a' szívet meg-vidámítja, bátorítja, emberrel bánattyát el-felejteti, Psal. 104. 15. Így az Isten kegyelmének érzése fundamentoma lelkünk vigasztalásának, Phil. 4. 7. Luc. 10. 20. Joh. 16. 22. *Tejet a' neveltetésre* és táplálásra nézve. A' hol azt akarja jelenteni, hogy az ő hiveit nem csak örvendezteti, hanem el-is táplálja, meg-elégíti, &c.

T A N U S A G.

Nem lehet a' szegény bunósdoknak annyi fok és nagy szükségek, ha hírnek és meg-térésnek általa a' Christushoz mennek, hogy őket meg nem elégíthetné. Text. *Ha szomjuhozna*, az az, kívánni a' bűn bocsánatot, életnek víze vagyon nála; ha szomorkodnak, gyötrődnek lelkekben, meg-vidámításokra *bor* vagyon nála; ha gyengék, erőtlenek, mint a' gyermek, *téj* vagyon neveltetésekre, és erősítésekre. Az írásnak bizonyági, Ezech. 34. c. 15. 16. A' hol a' Prophetá feddi az Izrael Pásztorit, hogy magokat legeltették, nem a' nyáját, az erőtlent nem erősítették, &c. ígéretet téstén, hogy az Ur olyan Pásztor támaszt v. 23. ki nem egyéb, hanem a' *Christus*, a' ki e' két dolgokat viszi végben:

1. Legelteti a' nyáját.

2. Minden nyomorúságokban gondgyát viseli.

mindeneket ki-fizoláltat, valakinek valamire szük-
sége vagy on, Ezech. 36. 25, 26, 27. Psal. 23. 1, 2. c. 39.
v. 10, 11.

O K A I.

I. Ok: 1. Mert a' Christus véghetetlen hatalma,
a' mely által meg-cselekedheti, hogy az ő népének
szüksége meg-orvosoltasék, akár minémű állapotban
legyenek; ha az első Adámnak, ki csak ember lévén,
hatalma vala az egész emberi nemzetségnek meg-
rontására: Sokkal inkább a' második Adámnak, ki Isten
és ember lévén az egy személyben, ereje vagy on azok-
nak meg-szerzésére, a' mellyekből az ő választotti-
nak szükségek származott, Rom. 5. 17, 19.

II. Ok: Mert a' Christus kész azoknak meg-cse-
lekedésére a' mellyekre nekünk szükségünk vagy on,
azért mondgya Matth. 7. 7. KérjeteK és el-vészíteK, &c.
Joh. 17. 4. azt mondgya: En Atyám meg-dicsőítelek té-
ged, é földön el-végeztém a' dolgot. Mit bizott volt reá?
Ezt hogy a' választottakat meg-tartsa, meg-is tartotta,
v. 12. vérét ki-ontotta, életét szabad akarattya szerént
le-tötte, Joh. 10. 18. ugy hogy azt kiáltotta a' keresz-
tán: *Consummatum est*, Joh. 19. 30. Ha életét kész volt
érettünk le-tenni, ezt mondván: *Ecce adsum*, Psal.
40. 8. vérét ki-ontani mikor ellenségi valánk, hát
meg-tagadnaé valami jot tőlünk, minekuránna bará-
tívá tött? Joh. 15. 15. Es az ő titkos testének tagjaivá
tétettünk? Semmiképpen nem.

III. Ok: Mert véghetetlen bölcseségű, tudgya
termé-

természetit, kufejét nyavalyánknak, azok ellen mitso-
da orvofságok kellene, az orvoslásnak idejét, mikor?
az orvofságnak nemét, mértékét, mint az Apostol
mondgya, 1 Cor. 10. 13, 14. *Nem kísért fellyeb, &c.*
Néha elménknek busulása oly nagy, sziveinknek ke-
ménysege oly erős, hogy azokat senki meg nem lá-
gyithatja és vigasztalhattya, de ő egy szavával ugy
meg-csendesíti, hogy senki fel-nem háborithat, Job.
34. 29. A' nehézségek terhek alol fel-fzabadit, Matt.
11. 28. Pfal. 73. 17. 18. & seq.

I. F E D D Ő H A S Z O N.

A' Cain természetűek, a' kik az ő vétkeket a' Chri-
stus érdeménél és az Isten irgalmasságánál nagyobnak
ítélik, tellyességgel meg-orvosolhatatlannak kial-
tyák lenni, Gen. 4. 13. Bűnőknék sokságát forgattyák,
azonban nem gondoltyák-meg, hogy az Isten *batha-*
tos hivatalyának különböző orái vadnak, mellyet pél-
dában jelent, Matth. 20. 1. &c. némellyeket az Isten
gyermek korokban hív hozzá, mint a' Jofiást, 2 Chron.
34. 2. némellyeket ifjuságokban, mint Jánost, Pétert;
némellyeket, meg-állapodott korokban, mint az ő
Ecclesiáját üldöző Saulust, Act. 9. 5. 6. Némellyet vén-
ségében, némellyet mikor immár nagy fok és czégé-
gées vétkekkel magát meg-ferteztette, mint a' Ma-
nassést, Ezek nem gátoltyák-meg az Isten kegyel-
mét, &c. csak hadgya-el gonofságát, térjen-meg
igazán, *hajlando ő az irgalmasságra*, mert nem olyanok
az ő gondolati, Esa. 55. 7, 8. ugy a' *sok és nagy bűnő-*

ket meg-bocsáttya mint a' keveseket, Rom. 5. 20.

II. INTŐ HASZON.

Hát mi ha valamit nélkül szükölködünk mennyünk a' Christushoz, mert készen várja az ő hivatalos vendégit, Prov. 9. 2. Luc. 14. v. 17.

De itt mit kell cselekednünk, hogy méltó vendégek lehessünk?

Az Isten itt öt dolgokat kíván a' hivatalosoktól:

1. *Menést*; Meny a' Christushoz, az az, hidgy ő benne; mert a' ki hiszen ő benne az meg nem szomjuhozik, Joh. 6. v. 35. Így hitnek általa méne ő hozzája a' *tizenkét esztendeig* vér folyásban fetrengő aszszony, s' meg-gyogyula, Matth. 9. v. 20. Ama' nagy *búnos aszszony* ám békével bocsáttaték-el, Luc. 7. 37, 38. 2. *Ely* azokkal az *eszközökkel*, melyeket Isten idveffégednek meg-szerzésére rendelt. Az ígét figyelmetessen halgassad, arról elmélkedgyél: *Vegyetek, egyetek*, 1 Cor. 11. a' Sacramentomokkal, könyörgésekkel ély. Ha Námán Syrus a' Propheta szavára nézve a' Jordán vizében meg-mosodván a' bélpoklofságtól meg-tisztult, 2 Reg. 5. 14. men-
nel inkább te búneidtől meg-tisztittatol, ha az Isten intézésére az ő tőle rendelt eszközöket meg nem ved. Ezt parancsolta, 1 Cor. 11. 24. 3. *Szíveffen* keresűk a' mennyeieket, *Comparete*, munka kíván-tatik a' lelki dolgok körül. Ezt jelenti ama' parancsolaó ígékkel; *Keresűetek &c.* Matth. 7. 7. c. 6. 33. Col. 3. 1, 2. Ha a' testi életedre nézendő javaidat oly

oly serényféggel keresed, hogy még álmodat-is sokszor el-hagyod: mennyivel inkább a' lelkieket, holt amazok mulandok, ezek pedig örökké megmaradandok, Luc. 10. 41. 42.

4. Vegyed, egyed, hitnek általa tedd sajátoddá a' Christus halálával keresett jokat, a' miként a' Medicus az orvosságot azért téfzi a' beteg eleibe hogy azzal éllyen: Igy az Isten-is a' lelki jokat, a' vigasztalásokat és ígéreket azért praedikáltattya, hogy a' meg-sebcsült lelkűek magokra szabják, mint Pál, Gal. 2. 20. 2 Tim. 1. 12. 1 Tim. 1. 15.

5. Semmit magad érdemének ne tulajdonits, mert pénz nélkül, az az, minden érdemünk nélkül adgya, 2 Tim. 1. 9. cselekedetid semmit nem érdemlenek, mert tartozol azokkal, Luc. 17. 10. 2. mert azok nem téid, 2 Cor. 3. 5. 1 Cor. 4. 7. 3. mert azok fogatkozáfokkal elegyesek, Esa. 64. 10. 4. mert a' jutalomhoz nem egyenlők, Rom. 8. 18. 1 Cor. 9. 17.

Mitsodák inditsanak minket, hogy minden szűkségeinknek meg-orvoslásáért a' Christushoz menynyünk?

I. A' hivo személynek hozzánk valo buzgo indultattya, ki csak az ő ki-mondhatatlan buzgo szeretettől indittatik, Rom. 5. 10. 2 Cor. 5. 20. kő a' te szived ha meg nem indul, te cselekedetl gonoszt, még-is utánnad jár, onszol kegyelmével, kedvezne. Saul el-fakatt sirva, 1 Sam. 24. 17, 18, 19. *su & seq.*

II. A' büntetést ha meg-gondolod, mi követ ha az ő szép hivatallyát meg-veded, annyira meg-férted,

tódik, hogy te-is nyomorúságodban hívád segítségdre, de meg nem felel, Prov. 1. 24. & seq. sőt a' mi leg nagyobb, soha a' dicsőőségnek asztalához le nem ültetted, Luc. 14. 24.

III. Ha meg-gondolod, *honnét hiv, mit akar el-hagyni veled*, e' világnak fajtalan fiai közzül, a' *bűnt és a' halált* akarná el-kerültetni veled, Ezech. 18. 30, 31. Esa. 1. 16, 17. Act. 26. v. 18.

IV. Ha meg-gondolod, *mire hiv, Elő vizre, borra és téjre*, ezeknek nevezeti alatt a' mennyei jok értetnek. Egy szoval a' dicsőőségnek el-vételére, 1 Pet. 5. v. 10. A' boldogságra, Apoc. 19. v. 9.

VIGASZTALO HASZON.

Ti nagy bűnösök, szűkólkódóké vigasztalás és bűn bocsánat nélkül? Erziteké, hogy ha az Isten nem könyörül rajtatok, soha a' kárhozattal meg nem menekedtek? *Jövetek, titeket hiv, kész az ő kegyelme*, meg-gyogyit, ujjit, minden nyavalyátokat meg-orvosolván lelki fájdalmatokat bé-köti: *Kész az Atya szerelme*, Joh. 3. v. 16. Rom. 8. v. 32. *A' Christus elégtétele*, 1 Joh. 2. v. 1, 2. Rom. 8. v. 34. Rajtunk szive meg-esik, Marc. 8. v. 1, 2.

Ennek a' könyörülő Istennek adásék dicsőőség.

A M E N.

hírnád segítség
sót a mi
szatálna le nem

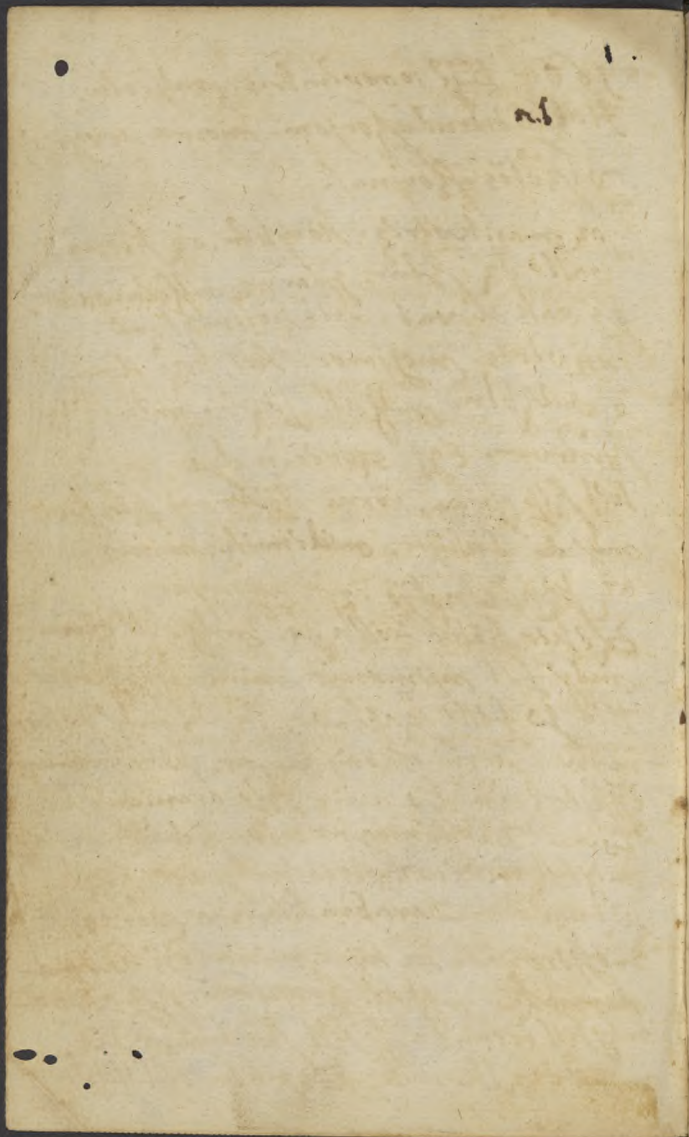
mit akar el-
kőzzül, a' hirt
d, Ezechi. 8. 30.

Elő vigye, hogy
yen jók értenek
re, 1 Pet. 3. 10.

SZON.

ké vizsgálta
gy ha az Isten
attól meg nem
szé az ő kegyelm
vátokat meg-
bi: U'gy az an
Christum elérté
szíve meg-élt,

szék dicsőség.

Handwritten text from the reverse side of the page, visible through the paper. The text is written in a cursive script and includes the following words (from top to bottom):
H
V
a
w
is
hes
s
fo
li
on
at
de
m
pi
nor
dij
for
mij
li
mij
dij
mij
nin

1889. Digi 10. nov. 1889. Budapest.
Haltas. Digi 10. nov. 1889. mona orvosi-
visekles igyona.
az mas: kideres. könyben. az körni.
vallo dz szel. jmar az mly dicsalot.
is cak mlyval kél költmélzmi.
közvetes. megjavor. kél kora dmi.
s mlyben. mlykél fözni. mlykél -
szelovam. Ejj szelveden dpor. mly.
kél szelovam. röni kéljan mly kél kél.
mly dz szelovam. mlykél. mly.
az kélveden dpor mly szelovam.
dz kél kél kél kél mly kél röni.
mly kél szelovam. mly Ejj szelveden
Dji szelovam. dz mly kél kél
- röni. kél: köny mly. kél mly
Ejj szelveden dji az szelovam mly kél.
röni. kél szelovam. kél szelovam
mlykél röni. az kél mlykél kél
kél szelovam. kél szelovam. az kél.
mlykél az kél mly. Ejj kél ma-
darnak mly kél szelovam. szelovam
mlykél röni s mly kél szelovam. az kél.
mly dz kél kél. kél kél kél kél kél

az vörös majjoro éjj enarakhoy lőjén-
an Bille. lőj kél. Bille. vajdatni. 3 lőj-
kel meg kel főzni. Erőshön.
Ez is vősfellős ifjony nek vallo. ez is-
- ö lőjémi haler pőrdm ifjonyom monna.

Az Kos lister kovafaban. kél ~~utani~~.
éjj kővőset. az ondy dilly selys.

El cyrtovan. cyrtovanal. hoy az ifjony
embernek. az hofgar. dőndm az gjomra
cyrteln. Lőj: bē. mēlőjén gytvőshőny
az dr. karavator. lőj kél cyrtani.

hoy az hofga. az vőshőny gij lőjén.

Sz. lőj lőj az kővőset cōny. mind lőj-

- gkēl ondy kővőshőny pőrdm.

éjj cupar mēzē Bore kél ondy foratni
és go foron ondy öncvő. a pőrdm.

kēl darab rēsmē. vajj kovafat. kőndny-

- ongar. pőrdm. ongar. pőrdm.

- Bőrd. pőrdm. ondy vőrdm. apran.

zol ondy kél himmē. vőllē az rēstet.

és az kőldēk. lőj mēlőjén.

ondy kővőset. lőj kél Bē kőnd. az hofgar

vőldēmē kél az pőrdm ondy kēni.

on. lőj kél. Bēkőrd. lőj mēlőjén

11
 O. Nig en körö el lifszil. fösdlysk mly
 az ifjany embler. fogalmalar collaual-
 vordis kajjma. lifjauval koka Börel
 paszarnak. magd. is Bici. kofraigal-
 - djjör. az kora kőrk. bel djj kis kof-
 - Lisoböl. valo kovast ifjanyann. b.
 Borban. cak az kic mly ghatok. is vörst
 Paszarnak. magar is redylenek. Beld.
 kldvssdr. cak ljjten djj kltjblm. mly-
 - mly orik az kovast. körölyk ljjan.
 Bd endm kelt mly körö. is mlyntar.
 az körös kran. mly kelt jya ifjanyemb-
 . brenk. Blndm klt kldvni. magar. ha jeben
 kltjén is djj kltjizis cak elndvnd.
 Hanja jnkab fcködyk. az kőmny mag mlydjj
 Ljjten. az onndalato is jya go ondyblm.
 mly kancani. s ondyblm. Porbalt go orvasag-

Mas kelt orvasag. harom djjör mly vörödy-
 bd djjjten kelt kldvni. az Bjo Beller kőj-
 mly klt komahjan az jvrdi. is az mly-
 kis fa az Bjo Bll kldvni. djjjten kelt.
 kldvni eland komahjan. az i kis fa. mindaz
 harrom Bjo bll köröl. is kancan mly ifjany
 mly kltkőri. is az mlyblm i kancan az vjstlör-
 ifjany. aban jvrdi mly mlyklt. kofol
 magar. Porbalt go orvasag. is. sorkak kftkalt

Er is mas orvasay. körni. vallo.
Mikor endm vifillös az iszony ember-
p. m. j. d. az emirharr. vajj mas endm.
hijak. f. l. k. d. emirharr. only kill assem.
törni. emind az emirharr. f. l. k. d. m. j. d.
go körö. l. d. m. j. d. f. l. k. d. m. j. d.
az emind röbl. j. d. s. assem. k. l. k. d. m. j. d.
- ra kill l. d. m. j. d. az only az assem. k. l. k. d. m. j. d.
az papiroos. az köldel k. l. k. d. m. j. d.

valla.

ing om bly-

ing mas colida

and fyll ngra

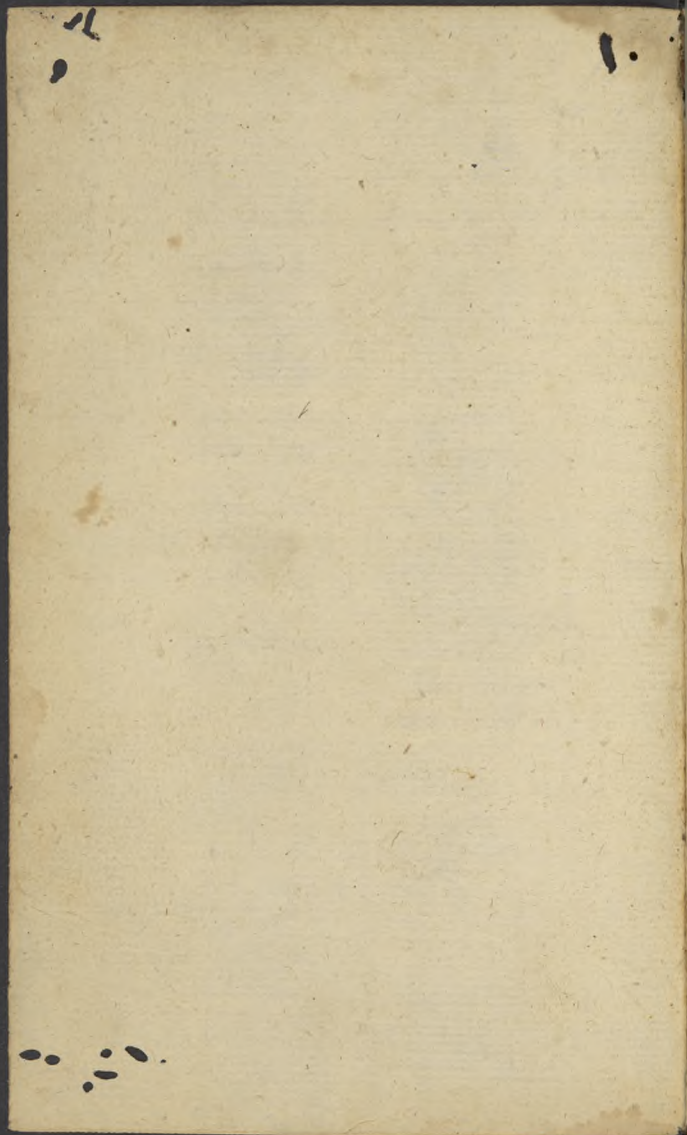
primjens

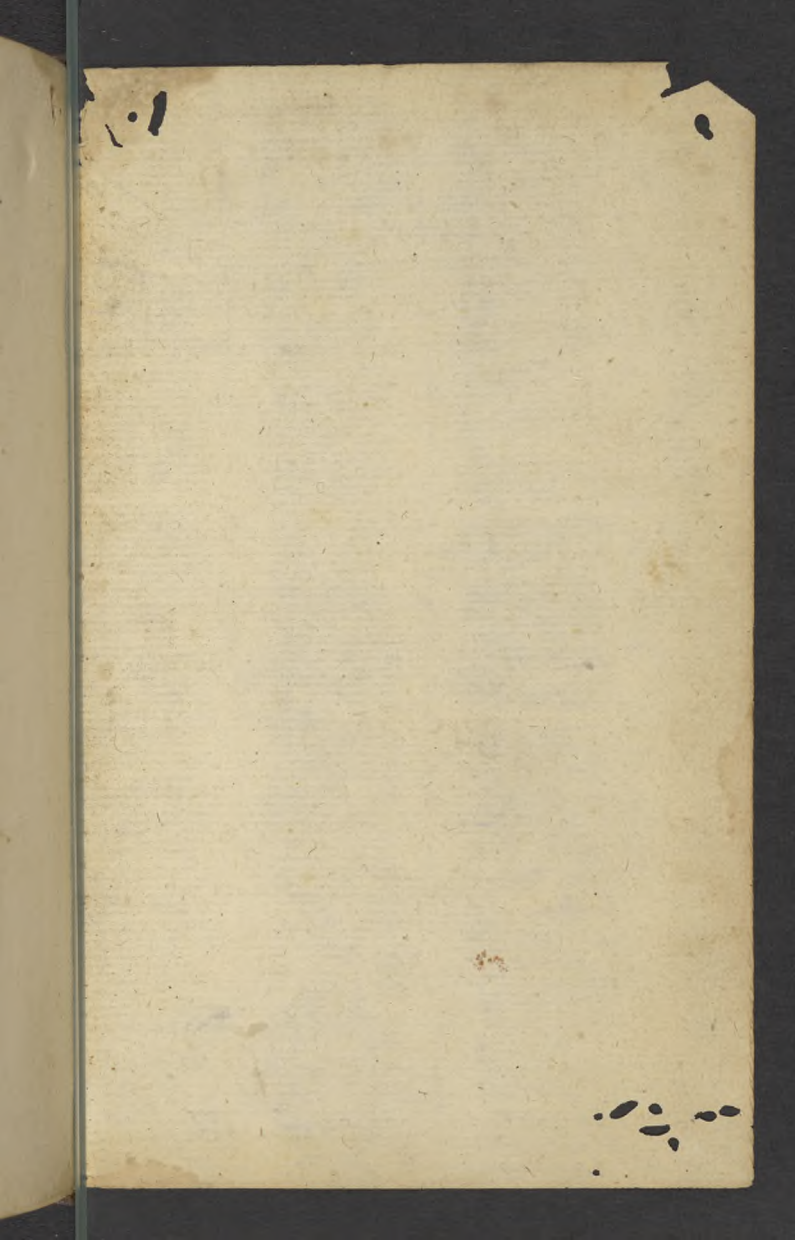
allt klotvinn

en. kik fapier

rika myllig

and tog!

III/998

~~8281~~

~~851~~

~~600~~

~~4281~~

~~6~~

~~101~~

~~7281~~

~~4281~~

1866

J. D. Smith

Smith and Son, Boston

an agent

for the sale of

any article, for

the purpose of

selling the same

at a low price

and for the purpose

of raising money

for the benefit of

RMK.:

1041

